

**KIELI-, KULTTUURI- JA
KATSOMUSTIETOISEN
VARHAISKASVATUKSEN
KÄSIKIRJA**

**Vantaa
Vanda**

Sisällysluettelo

Sisällys

1 ESIPUHE	4
2 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN JOHTAMINEN, TOTEUTTAMINEN JA KEHITTÄMINEN	6
2.1 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen johtaminen	6
2.2 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksen arvopohjana	8
2.3 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen	10
2.4 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteerit	11
3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ	33
3.1 Varhaiskasvatuksen aloittaminen	33
3.2 Yhteistyö huoltajien kanssa	35
3.3 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen OPiskeluhuolto JA LAPSEN hyvinvointi	36
4 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN VARHAISKASVATUS	38
4.1 Kulttuuri-identiteettin vahvistuminen varhaiskasvatuksessa	42
4.2 Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen varhaiskasvatuksessa	43
4.3 Äidinkielen /-kielten merkitys ja tukeminen	45
Huoltajien keinot oman äidinkielen /-kielten tukemiseen	45
Varhaiskasvatuksen menetelmät lapsen äidinkielen /-kielten vahvistamiseksi	47
Äidinkielen vaikutus suomen kielen omaksumiseen ja oppimiseen	51
4.4 Suomi toisena kielenä (S2) -opetus	51
Lapsen kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa	52
Suomen kielen taitotasojen kehittyminen	54
Toisen kielen oppiminen omaksumalla ja opettamalla	56
Sanaston, käsitteiden ja kielen rakenteiden oppiminen	57
Kirjallisuus kielen oppimista tukemassa	59
Luonnontieto ja matematiikka osana kielen oppimista	63
Kielitaidon havainnointi ja seuranta osana pedagogista dokumentointia	66
Lasten erilaisten lähtökohtien huomioiminen varhaiskasvatuksessa	67
4.5 Kieli- kulttuuri- ja katsomustietoinen oppimisympäristö	68
4.6 Katsomukset osana kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista varhaiskasvatusta	69
4.7 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen esiopetus	72
4.8 Perusopetukseen valmistava opetus 6-vuotiaille	73
4.9 Siirtymävaihe esiopetuksesta kouluun	77
5 TÄRKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ	78
5.1 Vantaalle muuttavan lapsen sijoittaminen varhaiskasvatukseen, esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen	78
5.2 Oleskelulupa	78
5.3 Tulkin käyttö	79

5.4 Korvausten hakeminen, kun pakolaissTATUKSELLA olevalle lapselle on myönnetty kehityksen ja oppimisen tukea.....	79
6 ERITYISTILANTEITA	81
6.1 Ympärileikkaus	81
6.2 Kunniakäsitykset ja -väkivalta	82
6.3 Lapsen sieppaus ja lapsikaappaus	82
6.4 Lastensuojelu ja lapsen vieminen taistelualueelle.....	83
6.5 Radikalisoitumisen tunnistaminen ja ehkäisy varhaiskasvatuksessa.....	83
7 HYÖDYLLISTÄ MATERIAALIA JA LÄHTEET	85
7.1 Lisätietoa lukuun 2 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen johtaminen	85
7.2 Lisätietoa lukuun 3 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.....	86
7.3 Lisätietoa lukuun 4 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus.....	87
7.4 Lisätietoa lukuun 5 Tärkeitä käytäntöjä	92
7.5 Lisätietoa lukuun 6 Eriyistilanteita	92
7.6 Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta	93
7.7 Aiheeseen liittyviä videoita	95
7.8 Tulostettavat liitteet.....	96

1 ESIPUHE

Vantaan kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen käsikirja on tarkoitettu varhaiskasvatuksen henkilöstön ja päiväkodin johtajien työvälineeksi. Vantaan kieli- ja kulttuuri- ja katsomustietoiseen varhaiskasvatukseen sisältyy 0–6 -vuotiaiden varhaiskasvatus ja esiopetus sekä 6-vuotiaiden perusopetukseen valmistava opetus. Varhaiskasvatuksen johtoryhmä asetti 18.9.2014 työryhmän kokoamaan käsikirjaa. Tavoitteena oli koota yhteen vantaalaiset kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoiseen varhaiskasvatukseen liittyvät materiaalit, toimintaohjeet ja lomakkeet sekä ideoita kehittämiseen ja toteuttamiseen. Käsikirjan kokoaminen on syntynyt vuoropuhelussa, jossa ovat olleet mukana varhaiskasvatuksen johtoryhmä, tulosyksiköiden laajennetut johtoryhmät sekä käsikirjan koonnut työryhmä.

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan moninaisuutta, jossa kielet, kulttuurit, uskonnot ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Työntekijöiden avoin ja myönteinen suhtautuminen perheiden eri kieliin ja kulttuureihin sekä uskontoihin ja katsomuksiin on perusta lasten kasvulle ja oppimiselle sekä hyvälle yhteistyölle vanhempien kanssa.

Käsikirja julkaistiin vuonna 2015, ja sitä on päivitetty vuosina 2018 ja 2021. Sisällössä on huomioitu varhaiskasvatuslain, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä Vantaan opetussuunnitelmien muutokset. Uutta tutkimustietoa toisen kielen oppimisesta on hyödynnetty sisältöä kirjoitettaessa. Käsikirjaan on liitetty mukaan tietoa Vantaalla kehitetystä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista toiminnasta, kuten kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteerit.

Käsikirjan rakenne:

- Kustakin aiheesta on kirjoitettu keskeiset asiat. Lisätietoa aiheesta löytyy tekstissä olevien linkkien kautta ([sininen väri tekstissä](#)).
- Kunkin teeman loppuun on koottu kysymyksiä (**harmaa taustaväri**) keskustelun viritämiseksi toimintayksiköissä.
- Lukujen loppuun on koottu tiivistelmät.
- Käsikirjan viimeiseen lukuun on kerätty hyödyllistä lisämateriaalia ja lähteitä lukijalle.
- Käsikirja toimii parhaiten sähköisenä materiaalina.
- Käsikirjan lopussa olevat liitteet voi tarvittaessa tulostaa.

Vantaan varhaiskasvatuksessa käytettävät käsitteet:

Kaksi- ja monikielinen = henkilö, joka puhuu kahta tai useampaa kieltä

Maahanmuuttaja = henkilö, joka asuu muussa kuin synnyinmaassaan

Suomi toisena kielenä -opetus = annetaan lapselle, jonka äidinkieli ei ole suomi, lapsi ei ole altistunut suomen kielelle tai hänellä on puutteita suomen kielen ymmärtämisessä ja/tai puheen tuottamisessa vähäisen suomen kielen altistumisen vuoksi

Kielellinen moninaisuus = viralliset kielet, vähemmistökielten kaltaiset kielet (pohjois-, inarin- ja koltansaame, viittomakielet, romanikieli), murteet ja eri kielet näkyvät ja kuuluvat oppimisympäristöissä ja ovat yhteisen tutkimisen kohteena

Kulttuurinen moninaisuus = kotikulttuuri, kansalliskulttuuri, uskonnot, katsomukset, uskonnottomuus, kielet ja identiteetit elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisuus = tunnustetaan, että jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa pohditaan kieliin, katsomuksiin ja uskontoihin sekä kulttuurisiin tapoihin, perinteisiin, tottumuksiin ja juhliin liittyviä kysymyksiä yhdessä kaikkien lasten kanssa.

Kielitietoisuus = tietoisuutta siitä, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla, kielellä on keskeinen merkityksen lapsen kehittämisessä, oppimisessa ja vuorovaikutuksessa ja että kaikki kielet ovat arvokkaita. Lisäksi henkilöstö tiedostaa, että he toimivat lapsille kielellisinä malleina.

Kielellinen tietoisuus = lapsi alkaa pohtia ja havaita puhutun sekä kirjoitetun kielen eroja eli hänen lukutaitovalmiutensa alkavat kehittyä (mm. sanarytmit, riimiparit, alkuäänteet, kirjain-äännevastaavuus). Kielellinen tietoisuus on osa kielitietoisuutta.

2 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN JOHTAMINEN, TOTEUTTAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Vantaan kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista varhaiskasvatusta johtaa varhaiskasvatuksen johtaja yhdessä varhaiskasvatuspäälliköiden kanssa. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittamisestä ja arvioinnista vastaa yksikkötasolla päiväkodin johtaja ja tiimitasolla varhaiskasvatuksen opettaja. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen prosessit on kuvattu Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen vuosikellossa (liite 1).

Liite 1. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen vuosikello

2.1 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN JOHTAMINEN

Päiväkodin johtajalla on tärkeä rooli yksikkönsä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen toteutumisessa. Hän johtaa toimintayksikkönsä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista varhaiskasvatusta, esiopetusta ja valmistavaa opetusta sekä tukee työyhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Vantaan varhaiskasvatuksen visio on: Iloiset, oppivat ja osallistuvat lapset kasvavat kestäväseen tulevaisuuteen. Vantaan kaupungin arvoja ovat yhteisöllisyys, avoimuus, rohkeus ja vastuullisuus. [Varhaiskasvatuksen toimialalla valmistellaan vuosittain tulokortti](#), jonka avulla valtuustokauden strategiaa, sitovia tavoitteita ja kaupungin ohjelmia edistetään. [Varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelma](#) on jatkuvasti kehkeytyvä työväline, jonka tarkoituksena on kuvata kehittämisen tavoitteet sekä toimintatavat, konkreettiset teot ja toimenpiteet niiden

saavuttamiseksi. [Lapsiryhmän toimintasuunnitelma](#) on työväline, jota arvioidaan ja täydennetään kehkeytyvästi toimintavuoden aikana. Siihen kuvataan lapsiryhmälle asetetut kehittämisen tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.

Päiväkodin johtaja tunnistaa henkilöstönsä osaamisen ja kunkin yksilölliset kehittymisen tarpeet. Johtaja huolehtii myös työyhteisön kehittämisestä, ohjaavien asiakirjojen noudattamisesta sekä verkostojen rakentumisesta. Varhaiskasvatuksen yksikössä on luotu rakenteet ammatilliselle ja pedagogiselle keskustelulle. Päiväkodin johtaja vastaa siitä, että kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoiseen kasvatuksen ja opetuksen sekä valmistavan opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin varataan riittävästi aikaa. On tärkeää, että henkilöstö saa riittävästi tukea ja arvostusta myös uusien ideoiden kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Päiväkodin johtajan vastuulla on, että lapsiryhmät muodostetaan pedagogisin ja toiminnallisin perustein lasten erilaiset tarpeet huomioiden. Päiväkodin johtaja vastaa suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen toteutumisesta, dokumentoinnista ja arvioinnista omassa yksikössään.

Liite 1.1. Päiväkodin johtajan ja kieli- ja kulttuurikoordinaattorin välisen yhteistyön vuosikello

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa S2-opetuksen ja valmistavan opetuksen käytännön toteutuksesta, suunnitelmien, arvioinnin ja dokumentoinnin toteuttamisesta sekä huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Koko henkilökunta osallistuu kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Tavoitteena on kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien oppimisympäristön luominen. Kaksi- ja monikielisille lapsille annetaan suomi toisena kielenä (S2) -opetusta ja tuetaan heidän identiteettinsä rakentumista.

Henkilöstön kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisuutta ja S2-osaamista vahvistetaan koulutuksilla, hyvien käytäntöjen jakamisella ja toisilta oppimisella vertaiskäyntien avulla. Päiväkodin johtaja huolehtii yksikkönsä henkilökunnan ajantasaisesta kouluttautumisesta ja resurssien varmistamisesta. Kieli- ja kulttuurikoordinaattori on päiväkodin johtajan tukena sekä

henkilöstön osaamisen että toimintakulttuurin kehittämisessä kieli-, kulttuuri- ja katsomus-tietoisemmaksi. Johtaja varmistaa myös, että varhaiskasvatuksessa työskentelevillä on riittävä suomen kielen taito ([Kielitaidon arviointiohjeet rekrytoijalle ja arviointitehtävät](#)).

[Pääkaupunkiseudulla on laadittu Avaimia monimuotoisuuden johtamiseen - korttisaria, jossa on toiminnallisia menetelmiä, vinkkilistoja, pohdittavia teemoja, kysymyksiä ja esimerkkejä toimivista käytänteistä.](#) Korttisaria sisältää tietoa esimerkiksi oikeudenmukaisen rekrytoinnin kehittämisestä ja kertoo, miten työhaastattelussa saadaan tietoa työntekijän kielitaidosta.

[Työ- ja elinkeinoministeriön \(TEM\) kotouttamisen osaamiskeskus ylläpitää verkkopalvelua, joka on suunnattu työssään maahan muuttaneita kohtaaville, kotoutumisen edistämisen sekä pakolaisten vastaanoton toimijoille.](#)

Vantaalla toimii kieli- ja kulttuurikoordinaattoreita, jotka työskentelevät yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Kieli- ja kulttuurikoordinaattorit konsultoivat ja ohjaavat henkilöstöä kaksi- ja monikielisten lasten asioissa sekä vahvistavat henkilöstön jo olemassa olevaa kieli- ja kulttuuri-, ja katsomustietoisuuden varhaiskasvatuksen osaamista. He opastavat valmistavan opetuksen toteuttamisessa sekä tekevät yhteistyötä perusopetuksen aluekoordinaattoreiden kanssa.

2.2 TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS VARHAISKASVATUKSEN ARVOPOHJANA

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa](#) todetaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaisia edistämään yhdenvertaisuuden toteutumista. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta vaan kutakin lasta tuetaan hänen tarpeidensa mukaisesti. Lapsilla tulee antaa mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstö luo moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin. Työyhteisössä edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa myös niiden lasten osalta, jotka eivät vielä ilmaise itseään suomen kielellä.

Yhdenvertaisuus on käsitteenä laajempi kuin suvaitsevaisuus. Puhuttaessa suvaitsevaisuudesta enemmistö suvaitsee vähemmistöjä ja ikään kuin antaa luvan vähemmistön olemassaololle. Suvaitsevaisuuden katsotaan ylläpitävän enemmistön ja vähemmistön välistä valtasuhdetta, johon liittyy ehto ”suvaitsen sinua, vaikka olet erilainen”. Jokainen on yhdenvertainen eli samanarvoinen toisen kanssa sellaisena kuin hän on.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen ei ole itsestään selvää eikä eriarvoisuus vähene sillä, ettei siitä puhuta. Varhaiskasvatuksessa edistetään tietoisesti yhdenvertaisuuden toteutumista. Yksikön rakenteissa, kuten pedatiimissä tai johtoryhmässä, pohditaan säännöllisesti mm. kieleen, etnisyyteen, vammaisuuteen, katsomuksiin, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyviä asenteita, jotka näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Henkilöstö

ymmärtää, että vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. Lapsia rohkaistaan tekemään valintoja, jotka eivät liity sukupuoleen, stereotyyppisiin rooleihin tai ennakko-odotuksiin. Henkilöstön on tärkeää tunnistaa lasten keskinäisiin kohtaamisiin liittyviä eriarvostavia piirteitä sekä puuttua niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti (esim. suomea puhumattomalle lapselle tarjotaan aina koiran roolia kotileikissä, suomea paremmin puhuva lapsi korjaa epäkohteliaalla tavalla toisen lapsen ymmärrettävää puhetta). On hyvä tarkastella, miten oppimisympäristö tukee yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista esimerkiksi kirjallisuuden, leikkivälineiden ja kuvien avulla. Henkilöstön on myös hyvä pohtia, miten kehonkieli on mukana, kun puhutaan eri sukupuolta oleville lapsille. Puhutaanko kaikille lapsille samalla äänenvoimakkuudella ja sallitaanko kaikille lapsille yhtä äänekkästä leikkiä?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, ettei kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Käsitteenä rasismi tarkoittaa jonkin ihmisryhmän tai sen jäsenen arvottamista esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella alempiarvoiseksi kuin muiden ihmisryhmien. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitettävä tietoisesti huomiota siihen, että emme ylläpidä tai luo uusia mahdollisesti rasistisia piirteitä sisältäviä toimintatapoja, koska rasismi aiheuttaa eriarvoistumista ja vahingoittaa sen kohteiden lisäksi koko yhteiskuntaa. Varhaiskasvatuksen toimintatapoja tulee pohtia ja muokata sellaisiksi, että ne eivät vahvista eriarvoistumista, häiritse identiteetin muovautumista tai johda syrjäytymiseen.

Vantaalla toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua tehdään kokonaisuutena molemmat näkökulmat huomioiden. Yksikön rakenteissa keskustellaan asiasta. [Tiimeissä tehdään konkreettista suunnittelua lapsiryhmän toimintasuunnitelmaa hyödyntäen.](#) Suunnittelun vaiheita ovat selvitys, kehittäminen ja arviointi. Perhepäivähoidon ja avoimen varhaiskasvatuksen suunnitelmat laaditaan toimintamuodoittain Vantaan yhteisinä suunnitelmina.

[Opetushallituksen Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnittelu -sivusto tarjoaa konkreettisia pohdintakysymyksiä aiheen käsittelyyn.](#) Sivustolla on myös runsaasti toimintavinkkejä ja aihetta syventävää tietoa.

Alla suorat linkit sivuille:

1. [Vuorovaikutus ja ohjaus](#)
2. [Materiaalit ja tilat](#)
3. [Osallisuus](#)
4. [Häirinnän ennaltaehkäisy ja puuttuminen](#)

Luo tasa-arvoisempaa ja yhdenvertaisempaa toimintaa

Kuva: Kuvakaappaus Opetushallituksen Toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnittelu -sivustolta

Työyhteisössä keskustellaan keinoista, joilla tuetaan kahden tai useamman kulttuurin välissä kasvavaa lasta. On mietitty, miten huoltajien kanssa otetaan puheeksi lapsen kokemus kahden kulttuurin välissä kasvamisesta. Varhaiskasvatuksessa kannustetaan tyttöjä ja poikia toimimaan ja leikkimään yhdessä, vaikka kotona lasta saatetaan kasvattaa oman kulttuurin mukaisesti pojan /tytön rooliin. Huoltajien kanssa keskustellaan rakentavasti erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista muistaen suomalainen lainsäädäntö. Keskusteltavia aiheita voivat olla esimerkiksi tasa-arvo, yhdenvertaisuus, uimaopetus, leikki vastakkaisen sukupuolen kanssa, lapsen istumapaikka ja kädestä kiinnipitäminen.

2.3 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMINEN

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa](#) todetaan, että työyhteisön toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Koko henkilöstö vaikuttaa toimintakulttuuriin, mikä puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys vai ei. Toimintakulttuurin kehittämisen perusedellytys on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen merkityksen ja osaa arvioida niitä. Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun ja sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. [Varhaiskasvatuslain](#) tavoitteita tukeva inklusiivinen toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista. Päiväkodin johtaja rohkaisee työyhteisöä kehittämään ja innovoimaan yhteistä toimintakulttuuria säännöllisesti. [Opetushallituksen Työn tueksi varhaiskasvatuksessa -sivustolta löytyy runsaasti materiaalia toimintakulttuurin kehittämiseen](#). Työyhteisössä kehitetään jatkuvasti uusia tapoja toimia muuttuvissa toimintaympäristöissä. Kehittämisessä hyödynnetään suomalaista kulttuuriperintöä, kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katso-muksellista monimuotoisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisessä taito nähdä asioita monesta näkökulmasta sekä kyky asettua toisen asemaan ovat kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämisen lähtökohtia.

Henkilöstö kehittää tietoisesti osallisuutta edistäviä toimintatapoja sekä rakenteita myös suomea osaamattomien lasten osalta. Kaikkien lasten osallisuus mahdollistetaan kuvatuokea, esineitä ja sähköisiä välineitä käyttäen yhteisissä keskusteluissa, viikonlopun kuulumisten vaihtamisessa sekä lastenkokouksissa jne. [Henkilöstö on miettinyt miten kuvatuella, omalla käytöksellä ja toiminnalla kuvataan lapselle hänen oikeuksiaan ja vastuutaan, vahvistetaan lapsen yhteisöön kuulumisen tunnetta sekä kuvataan lapselle omien valintojen seurauksia](#). Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä kuullaan ja arvostetaan. Lisää tietoa kehittämistä löytyy kappaleessa 2.4.

2.4 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMISEN KRITEERIT

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteeristö pohjautuu Vantaalla vuosina 2017–2019 toteutuneeseen Kielitietoinen päiväkotitoimintaan -kehittämiseen. Kehittämisen pedagogisina menetelminä hyödynnettiin lyhyesti australialaista kielitietoisuuden Genre-menetelmää (Reading to Learn) ja kanadalaista lapsiryhmän perheiden kielitietoisuuden kulttuurit näkyväksi tekevää LAP- pedagogiikkaa (Linguistically Appropriate Practice). Kriteeristössä on hyödynnetty erilaisia varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin mittareita. Kriteeristöä laadittaessa on kiinnitetty huomioita erityisesti inklusion toteutumiseen sekä vuorovaikutuksen merkitykseen lapsen osallisuuden mahdollistajana, lastenkirjallisuuteen oppimisen välineenä ja mahdollistajana sekä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden näkymiseen. Kriteeristössä on huomioitu erilaisia tapoja toteuttaa pedagogista dokumentointia.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi 2018) varhaiskasvatukseen laatimat laadun indikaattorit luovat pohjan sille, mihin asioihin arviointi tulisi kohdistaa, jotta varhaiskasvatuksen laatu olisi korkeatasoista. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteerit täsmentävät varhaiskasvatukselle asetettuja kieli- ja kulttuuritietoisuuteen liittyviä indikaattoreita. Karvin laatimat laatuvaatimukset kuvaavat indikaattorit on merkitty tekstiin *kursiivilla*. Indikaattoreita ei ole asetettu tärkeysjärjestykseen vaan kunkin portaan osa-alueiden kriteerit tukevat osaltaan indikaattoreiden toteutumista.

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista varhaiskasvatusta kehitettäessä on tärkeää huomioida kaikkien lasten tasavertainen mahdollisuus osallistua toimintaan inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteiden mukaisesti. Kriteerit ovat osaltaan tukemassa inklusiivisen toimintakulttuurin rakentumista. Henkilöstön on kehitettävä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista toimintaansa, koska myös varhaiskasvatuksen ympäristö on moninainen ja muuttava. Tässä ympäristössä korostuvat sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot sekä kulttuurisen osaamisen merkitys.

Kriteeristö on laadittu tukemaan päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista toimintaa. Kriteerit kuvataan porrasmallin avulla. Portaiden jalustana ovat varhaiskasvatusta, esiopetusta ja valmistavaa opetusta ohjaavat asiakirjat (opetussuunnitelmat sekä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja). Kriteeristön porrasmalli auttaa henkilöstöä löytämään toiminnalleen tarpeelliset kehittämisen kohteet. Kieli- ja kulttuurikoordinaattorit ovat tukemassa päiväkotien kehittämistyötä. Vantaalla kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen toiminnan kehittäminen on jokaisen varhaiskasvatuksen työntekijän vastuulla.

Kriteeristössä kulttuurin ja katsomuksen nähdään kytkeytyvän toisiinsa. Monissa yhteisöissä ajatellaan, ettei kulttuuria ja uskontoa voi erottaa toisistaan. Katsomuksen ajatellaan liittyvän yksilön tai yhteisön käsitykseen mm. todellisuudesta ja moraalista, kuten käsityksestä oikeasta ja väärästä. [Opetushallituksen sivuilla määritellään, että katsomuksella tarkoitetaan maailmankatsomuksia ja elämäkatsomuksia, jotka sisältävät maailmankuvan, etiikan, arvot ja tietoteorian.](#)

Käsikirjan päivitystyön yhteydessä kriteeristö muuttui kehkeytyväksi työvälineeksi, jota tul-
laan tarkastelemaan ja päivittämään tarpeen mukaan.

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteerit

Aloita:

- Lasten kielet ja kulttuurit näkyviin oppimisympäristössä.
- Toisen kielen opetus on mukana yksikön rakenteissa

Ylläpidä - Rikastuta:

- Lasten kielet ja kulttuurit ovat läsnä nähtyinä, kuultuina ja niitä käytetään opetuksessa ja toiminnassa.
- Toisen kielen opetusta kehitetään yksikkötasolla esim. ryhmärajat ylittäen

Säilytä - Laajenna:

- Lasten kielet ja kulttuurit ovat läsnä opetuksessa ja toiminnassa näkyvästi. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat monikielisyyden puolestapuhujia. Monikielisyyys laajentuu työyhteisön yhteiseksi arvoksi ja toimintatavaksi.
- Koko yksikön kaikessa toiminnassa lähtökohtana on toisen kielen opettaminen, niin että toiminta on pedagogisesti suunniteltua, laadukkaasti toteutettua ja arvioitua. Toimintaa kehitetään jatkuvasti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet, Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille

Vantaan Kieli- ja kulttuuritietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja

Aloita:

Rakenteet:

Varhaiskasvatussyksikön johtaja vastaa yksiköidensä pedagogiikan tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta johtamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä henkilöstön työssä oppimisen mahdollistamisesta. Pedagogiikan johtaminen toteutuu varhaiskasvatuksen opettajien tuella ja koko henkilöstöä osallistaen.

Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, toiminnan tavoitteiden toteutuminen sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Koko henkilöstö yhdessä suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja kehittää pedagogista toimintaa.

Henkilöstö varmistaa, että jokaisella lapsella on hyvä olla varhaiskasvatuksessa. Lapset kokevat tulevansa kuulluksi sekä arvostetuiksi sellaisina kuin ovat.

- Yksikössä on rakenne (pedatiimi, johtoryhmä jne.), jossa keskustellaan vähintään kaksi kertaa vuodessa kieli-, kulttuuri- ja katsomuskasvatuksen toteutumisesta ryhmissä.
 - Henkilöstö voi hyödyntää KieliPeda -työvälinettä (osio 1 kielitietoisien oppimisympäristön arviointi) osana pedagogista dokumentointia.
- Lapsiryhmän henkilöstö on lukenut Varhaiskasvatussuunnitelman / Esiopetussuunnitelman ja Kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen käsikirjan ja niiden sisällöistä keskustellaan tiimissä.
- Lapsiryhmän toimintasuunnitelmassa on asetettu tavoite suomi toisena kielenä opetuksen ja sen toteutumistapojen kehittämiseksi.
 - Henkilöstö ottaa käyttöön KieliPeda -työvälineen (osio 3 Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta) osana pedagogista dokumentointia.
- Henkilöstö luo hyväksyvän ja turvallisen ilmapiirin, jossa lapset, huoltajat ja henkilöstö voivat kommunikoida ilman paineita.
 - Henkilöstö huolehtii, että jokainen työyhteisön jäsen, lapset, huoltajat ja vierailija huomioidaan ja heitä tervehditään.
 - Lapsiryhmän vierailijat esitellään ja ryhmän lapset ja aikuiset esittelevät itsensä.

Fyysinen oppimisympäristö:

Henkilöstö rakentaa ja ylläpitää ryhmässä ilmapiiriä, joka perustuu lasten yksilöllisten erojen sekä erilaisten kulttuurien, uskontojen ja katsomusten arvostamiselle. Henkilöstö tukee lasten monikielisyyttä ryhmässä.

- Oppimisympäristössä on esillä maailmankartta ja [lippuja](#) sekä lista lapsiryhmässä puhutuista kielistä.
- Oppimisympäristössä on esillä ainakin ”tervetuloa” ja ”hyvää huomenta” -toivotus kaikilla lapsiryhmässä puhutuilla kielillä.
- Oppimisympäristössä on esillä [aakkoset](#) sekä [numeromerkit](#), lukumäärät ja lukusanat 0–10. Lisäksi ainakin 5–6-vuotiaiden ryhmässä on nimetty esineitä sanalapuun. (esim. TUOLI, tuoli, IK-KU-NA)
- Kulttuurinen moninaisuus näkyy oppimisympäristössä.
 - Vaihtuvat teemapöydät (esim. maanosittain: eri maiden eläimiä, eri kulttuurien ruokia, eri uskontojen/ kulttuurien juhlia)
 - Vaihtuvat kuvitukset oppimisympäristössä (esim. vuodenajat eri maissa, eri maiden säätilat, pukeutuminen eri maissa mm. koulupuvut).
 - Lapsiryhmän lasten kielelliset ja kulttuuriset juuret ovat havainnollisesti esillä (esim. juliste/ kollaasi/ ilmoitustaulu).
 - Kuukauden kieli
 - [Viikon tähtilapsi](#)
- Kuvat, kartat ja tervehdykset on aseteltu lasten silmien korkeudelle (huonekorkeuden puolivälin alapuolelle).
- Oppimisympäristössä on esillä lapsiryhmän ikään, kehitystasoon ja mielenkiinnonkohteisiin sopivia [lastenkirjoja](#).
- Kirjoista osa on esillä houkuttelevasti niin, että lapsi näkee kirjan kannen.
- Lapsiryhmässä on esillä ajantasaiset päivänkulkua kuvaavat kuvat.

Pedagoginen toiminta:

Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.

Henkilöstö rakentaa myönteisen oppimisympäristön lapsille. Ryhmän ilmapiiri on turvallinen, lämmin, oppimaan innostava ja välittävä.

Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.

Henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen lapsi oppii tunnistamaan ja löytämään omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa.

Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten arkea varhaiskasvatuksessa säännöllisesti ja systemaattisesti ymmärtääkseen lapsen kokemusmaailmaa. Yhdessä lasten kanssa monipuolisin menetelmin tuotettua tietoa hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

- Henkilöstö vastaa sensitiivisesti lapsen katseella, eleellä, ilmeellä tai puheella tekemiin vuorovaikutusaloitteisiin.
 - Henkilöstö huolehtii, että eleillä, ilmeillä, äänensävyillä ja -painoilla ylläpidetään myönteistä vuorovaikutusta.
 - Henkilöstö käyttää kuvia, esineitä ja eleitä puheen rinnalla vuorovaikutuksen tukemiseen.
- Henkilöstö huolehtii lasten osallisuuden varmistamiseksi, että vuorovaikutuksessa toteutuvat seuraavat asiat:
 - Tervehtiminen
 - Ilo
 - Ystävällisyys
 - Myönteinen palaute
 - Kiireettömyys
 - Henkilöstö osallistuu aktiivisesti lasten toimintaan (esim. tuettu leikki, ulkoleikit, lasten aloitteet mm. kirjan lukemiseen)
- Nimeäminen on lapsiryhmässä vakiintunut toimintatapa.
 - Henkilöstö nimeää aktiivisesti kaiken toiminnan lomassa esineitä, paikkoja, toimintaa ja ihmisiä.
 - Erityisesti kielen vasta-alkajan näkökulmasta huolehditaan, että henkilöstö käyttää esim. vaatteista samoja nimityksiä.
- Henkilöstö houkuttelee lapsen sellaiseen keskusteluun, joka kiinnostaa häntä ja johon hän pystyy osallistumaan.
 - Henkilöstö huomioi, että jokaisen lapsen kielen kehitys etenee yksilöllisesti (vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtäminen, puheen tuottaminen, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavaranto, kielitietoisuus).
 - Lapsen tuottama puhe etenee seuraavien vaiheiden kautta: osoittava, nimeävä, kertova, kuvaileva ja syy-seuraussuhteet.

- Henkilöstö käyttää ohjatussa toiminnassa, siirtymätilanteissa ja vapaassa leikissä kuvia, jotka pilkkovat toimintaa, kuvaavat tarvittavia esineitä, ennakoivat tulevaa toimintaa ja sitä mitä lapselta odotetaan.
 - Henkilöstö on yhdessä sopinut kuvien merkityksen ja käyttää niitä systemaattisesti samalla tavalla.
- Henkilöstö lukee lapsille satuja useissa tilanteissa päivittäin.
- Lasten kielet ja kulttuurit ovat läsnä opetuksessa ja toiminnassa.
 - Suomenkielisen varhaiskasvatuksen toiminnan kieli on suomi.
 - Vuorovaikutuksessa käytetään kaikkia kommunikoinnin eri keinoja yhteisen ymmärtämisen varmistamiseksi (mm. eleet, ilmeet, esineet, kuvat, kääntäjä).
- Eri kulttuurien lastenmusiikki on osa musiikkikasvatusta.
- Eri kulttuurien kuvataide on osa taidekasvatusta.
- Moninaisuus näyttäytyy lapsiryhmän käsiteltävissä aihepiireissä eli teemoissa esim.:
 - Miltä näyttää poliisi, palomies tai sairaanhoitaja eri maissa?
 - Miltä talvi näyttää eri maissa?
 - [Millaisia erilaisia karhuja on olemassa?](#)
 - [Miten eläimet ääntelevät eri maissa?](#)
 - Mitä eri maissa syödään aamupalaksi?
 - Miltä näyttävät rekisterikilvet eri maissa?

Yhteistyö huoltajien kanssa:

Kasvatusyhteistyön lähtökohtana on lapsen ja hänen huoltajiensa arvostaminen sekä avoin, tasavertainen ja luottamuksellinen suhde. Vuorovaikutuksessa näkyy kunnioitus huoltajien tuntemukseen lapsestaan sekä henkilöstön ammatillinen tieto ja osaaminen.

- Henkilöstö ottaa käyttöön erilaisia kommunikoinnin menetelmiä huoltajien kanssa käytäviin päivittäisiin kohtaamisiin.
 - Selkeät lyhyet ilmaisut sekä puheen hidastaminen ([selkokieli](#))
 - Kuvien käyttö kuten kuvitettu viikko- tai kuukausitiedote
 - Googlen kuvahaku ja nopean piirtämisen tekniikka
 - Käännössovellusten hyödyntäminen
 - Reissuvihko, kirjalliset viestit
 - Sähköiset alustat (esim. Facebook, Instagram)

- Henkilöstö keskustelee huoltajien kanssa kaksi- ja monikieliseksi kasvamisesta.
 - Äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheet ja merkitys
 - Toisen kielen oppiminen omaksumalla ja opettamalla
 - Systemaattinen sanaston laajentaminen lapsen osaamilla kielillä
- Henkilöstö pyytää huoltajilta vinkkejä eri maiden lastenkulttuurista (esim. musiikki, runot, lastenkirjallisuus, vaatetus, lelut, pihaleikit mm. youtube-linkkeinä).
- Henkilöstö pyytää huoltajia osallistumaan aihepiirin mukaisen materiaalin kartuttamiseen (esim. tyhjiä pakkauksia ja lehtiä, joissa on erikielisiä tekstejä ja logoja kauppa-, kampaamo-, lääkäri-, kirjasto-, toimisto-, ravintola-, autopesulaleikkiä yms. varten).
- Henkilöstö käy keskustelua huoltajien kanssa siitä, miten kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellisen moninaisuus näyttäytyy lapsiryhmän toiminnassa.

Ylläpidä - Rikastuta:

Rakenteet:

Ruokailutilanteet, lepoaika, siirtymät, pukemistilanteet ja muut perustoiminnot toteutetaan pedagogisesti tavoitteellisesti.

- Yksikössä on rakenne (pedatiimi, johtoryhmä jne.), jossa keskustellaan säännöllisesti Varhaiskasvatussuunnitelman kieleen, kulttuuriin ja katsomuksiin liittyvistä nostoista ja niiden toteutumisesta ryhmissä. Keskusteluun nousseiden aiheiden pohjalta suunnitellaan muutosta toimintakulttuuriin ja /tai toimintatapoihin ja muutosta arvioidaan kuluva toimintavuoden aikana. Nostoja voivat olla esim.:
 - Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tai kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. (Vasu 2018. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri, kappale 3.1)
 - Lapsen oikeudet, ihmisenä kasvaminen ja perheiden monimuotoisuus (Vasu 2018. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri, kappale 2.4)
- Päiväkodin johtaja keskustelee jokaisen henkilökunnan jäsenen kanssa kehittämistarpeista kieleen, kulttuuriin ja katsomuksiin liittyen. Kehittämistarpeita voivat olla esim. henkilökohtainen koulutustarve, tiimin osaamisen kehittäminen tietyn aiheen osalta, koko työyhteisön kehittäminen. Kehittämistarpeiden eteenpäin saattaminen on päiväkodin johtajan vastuulla.
- Lapsiryhmän toimintasuunnitelmassa on huomioitu ryhmän lasten suomen kielen opetuksen tarpeet.
 - [Osana pedagogisista dokumentointia ryhmän lapsista kootaan tiedosto](#), josta käy ilmi lasten lukumäärä, syntymävuodet, lasten äidinkieli /-kielet, huoltajien äidinkielet ja kotona puhutut kielet sekä kuinka kauan lapsi on ollut suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Koottua tietoa käytetään toiminnan suunnittelun pohjana (esim. Kuinka monta vasta varhaiskasvatuksessa aloittanutta lasta ryhmässä on? Kuinka monta kielen vasta-alkajaa? Kuinka monta saman kielen puhujaa?).
- Lapsiryhmässä on sovitut rakenteet kielen opetukselle mm. seuraavin keinoin:
 - pienryhmätoiminta
 - aamu- ja päiväpiirit
 - kielen opettaminen kaikissa päivittäisissä tilanteissa: siirtymät, ruokailu, pukeutuminen jne.
- Lapsiryhmässä on käytössä esimerkiksi seuraavat yhteisesti sovitut kielen opettamisen menetelmät:
 - henkilöstö toimii leikissä sanottajana ja leikin kannattelijana
 - henkilöstö sanottaa toimintaa kaikissa tilanteissa
 - käytössä on esim. seuraavia materiaaleja tai menetelmiä: vuorovaikutteinen sadunlukeminen, [sadutus](#), [sanasäkki](#), Roihusten arjessa, Kili, Kuttu, Avainsanoja, Lukulumo, jne.

Fyysinen oppimisympäristö:

Henkilöstön ja lasten yhdessä suunnittelema ja rakentama pedagoginen oppimisympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan säännöllisesti lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaisesti siten, että se haastaa ja innostaa lapsia oppimaan.

- Oppimisympäristössä on esillä tekstejä ja kirjoja lapsiryhmässä puhutuilla kielillä.
 - Esillä on karttakirjoja ja erilaisia karttoja, sekä materiaaleja lippujen askarteluun mm. hamahelmillä.
- Oppimisympäristössä on esillä lapsiryhmän ikään, kehitystasoon, mielenkiinnon kohteisiin ja kyseiseen teemaan sopivia [katselu-, kuva-, tieto- ja runokirjoja](#).
 - Hyödynnetään [monikielisen kirjaston](#) tarjontaa.
- Houkuttelevasti asetettujen kirjojen lähetyillä on rauhallinen paikka kirjoihin tutustumista varten sekä paikka, jossa henkilöstö voi lukea kirjaa pienelle lapsiryhmälle.
- Oppimisympäristön kuvissa ja leikkivälineissä näkyy moninaisuus.
 - Kuvissa ja leluissa on etnisesti eri näköisiä lapsia, aikuisia ja vanhuksia (esim. vauvanuket, Dublo- ja Lego-hahmot, Barbit, paperinuket, nukkekodin hahmot, palapelit, kansalliset nukket, tekstiilit, roolivaatteet, kotileikin astiat).
- [Kuvissa](#) näkyy myös esim. pyörätuolissa istuvia ja kuulo- ja näkövammaisia ihmisiä sekä moninaisia perheitä.
- Käsiteltävä aihepiiri eli oppimisen kohteeksi valittu teema näkyy oppimisympäristössä havainnollistettuna kuvilla ja esineillä.
 - Oppimisympäristöön rakennetaan aihepiiriin liittyvä kokonaisuus (esim. teemaseinä ”kevään merkit”, ”haikalat”).
 - Oppimisympäristöä muokataan aihepiirin mukaiseksi (esim. ikkunaan kiinnitetään pahvikehyksinen lintujen tarkkailuluukku ja viereen laitetaan lintukirja).
- Lapsiryhmässä käytetään runsaasti kuvia: ennakkointi (esim. ensin-sitten, metsäretkikartta), siirtymätilanteet, leikinvalinta, ruokailu, pukeminen, ulkoleikit, viikonlopun kuulumiset, pienryhmätoiminnan kuvat, sääntöleikit, [sosiaaliset tarinat](#) (esim. miten pääsen leikkiin mukaan).

Pedagoginen toiminta:

Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.

Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsille merkityksellistä, oppimaan haastavaa sekä innostavaa.

Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Kielen oppimisen näkökulmasta toiminnan eri vaiheiden toteutuminen tietyssä järjestyksessä ei ole tärkeintä vaan se mitä toiminnassa voidaan sanastollisesti oppia.

- Henkilöstö varmistaa, että jokainen lapsi pääsee osaksi yhteisiä leikkejä.
- Henkilöstö huolehtii, että lapsiryhmässä on päivittäin loruttelua ja riittävää sekä kielellä, äänneillä ja tavuilla leikkittelyä.
- Henkilöstö huolehtii, että toiminta pohjautuu lasten mielenkiinnonkohteisiin. Lasten mielenkiinnonkohteet tulevat näkyviin mm. lasten leikkeistä, yhdessä luetuista saduista tai koetuista retkistä.
 - Henkilöstö huolehtii, että aihepiirit eli oppimisen kohteeksi valitut teemat ovat laaja-alaisia, oppiminen on monikanavaista ja oppimista tapahtuu kaikissa päivän eri tilanteissa lapsen aloitteet huomioiden.
 - Henkilöstö huolehtii, että toiminta mahdollistaa aihepiirien mukaisen sanaston omaksumisen.
 - Henkilöstö opettaa aihepiiriin liittyvää kieltä, niin että lapsi voi oppia ymmärtämään ja tuottamaan opeteltavia sanoja ja käsitteitä.
- Henkilöstö huomioi lapsen lähikehityksen vyöhykkeen lapselle puhuttaessa. Jos lapsi käyttää kahden sanan ilmauksia, aikuinen laajentaa omia ilmauksiaan askeleen pidemmälle.
 - Lapsen kanssa keskusteltaessa henkilöstö huolehtii, että keskustelut rohkaisevat lasta puhumaan, kehittävät lapsen ajattelutaitoja ja kohdentuvat lapsen ikä- ja kehitystasoon.
 - Lasta houkutellaan keskustelemaan erilaisista aiheista.
 - Henkilöstö opettaa kielenkäyttötaitoja erilaisissa kohtaamisissa, sosiaalisissa tilanteissa ja opetustilanteissa (esim. ”Hyvää huomenta. Mitä sinulle kuuluu?”, ”Hyvää ruokahalua!”, ”Anteeksi, saanko häiritä?”, ”Tehkää piiri. Istu alas lattialle.”).
- Henkilöstö kuvailee toimintaa, paikkoja, esineitä, henkilöitä ja eläimiä käyttäen
 - adjektiiveja (esim. ruudullinen, raidallinen, pilkullinen, korkea, matala, kapea, leveä, viimeinen),
 - lukusanoja (esim. kolme, ensimmäinen, viides),

- paikanmääreitä (esim. takana, edessä, päällä)
- ajanmääreitä (esim. tänään, huomenna, illalla, yöllä).
- esim. "Tänään herkuttelemme neliönmuotoisilla kekseillä."
- Henkilöstö opettaa erilaisia kielen rakenteita.
 - Verbin taivutus- ja aikamuodot (esim. minä istun, minä istuin)
 - Kieltoilmaukset (esim. Mistä et pidä? Mitä kuvassa ei näy? Sinä et pidä porkkanasta.)
 - Monikko (esim. susi-sudet, tytön-tyttöjen, omenaa-omenia/omenoita)
- Henkilöstö auttaa lasta kommunikoimaan muiden lasten kanssa.
 - Henkilöstö auttaa lasta käyttämään kuvia leikeissä.
 - Henkilöstö on mukana sanoittamassa ja kannattelemassa leikkiä.
 - Henkilöstö ohjaa lasta käyttämään tilanteisiin sopivaa kieltä.
 - Henkilöstö rohkaisee lasta kommunikoimaan kielellisesti.
- Henkilöstö rohkaisee lasta kertomaan tapahtumista, ilmaisemaan mielipidettään ja kuvailemaan ajatuksiaan monipuolisesti.
 - Henkilöstö käyttää nuorempien lasten kanssa mikä, mitä, missä -kysymyssanoja laajentaakseen lapsen ilmaisua.
 - Henkilöstö käyttää vanhempien lasten kanssa millainen, miksi, milloin, mitä varten, kuinka -kysymyssanoja laajentaakseen lapsen ilmaisua.
 - Henkilöstö huomioi toisen kielen oppijan suomen kielen taitotason.
- Henkilöstö opettaa käsitteellistä kieltä arkisen puhekielen lisäksi (esim. keskellä, rivi, jono, viimeinen, joka toinen, takana, välissä, keskimäinen, yläpuolella, ylhäällä, kapea, matala, pidempi, pisin, yhtä monta, enemmän, vähemmän).
- Henkilöstö opettelee lasten kielillä tervehdyksiä, yksittäisiä sanoja, lukusanoja, lauluja ja loruja. (esim. "Kuinka monella kielellä osamme sanoa punainen?")
 - Ryhmässä tutustutaan viikoittain uuteen kieleen mm. opettelemalla viikonpäivät ja kohteliaisuusfraaseja kyseisellä kielellä.
 - Tutustumisen kohteena olevaa kieltä osaava lapsi voi halutessaan toimia apuopettajana, hän on voinut harjoitellut etukäteen esim. opeteltavan viikonpäivän nimen omalla äidinkielellään. Lapsi on voinut myös oppia tutustuttavana olevaa kieltä lomamatkalla tai ystävä on voinut opettaa.
- Henkilöstö huomioi lapsiryhmän kulttuuriset ja katsomukselliset taustat. Esim. henkilöstö muistaa toivottaa hyvää juhlapäivää lasten kulttuurin ja uskonnon tärkeinä [juhlapäivinä](#).

- Henkilöstö lukee lapsille satuja monipuolisin keinoin (esim. käyttäen kuvia, esineitä ja rekvisiittaa, hyödyntäen musiikkia, soittimia ja liikkettä, esittäen pöytäteatterina ja näyttäen kirjaa videotykin avulla).
- Henkilöstö lukee lapsille monipuolisesti kirjoitettuja tekstilajeja: katselukirjat, kuvakirjat, sadut, runot, lasten tietokirjat, lasten sanakirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, sarjakuvat, lasten uutiset, selkouutiset, selostukset, käyttöohjeet, peliohjeet, ruokareseptit, mainokset, laskut jne.
- Henkilöstö valitsee ja huolehtii, että esillä on käsiteltävään aihepiiriin liittyviä lastenkirjoja. Henkilöstö lukee näitä kirjoja lapsen kanssa kahdenkeskisissä tilanteissa, pienryhmissä ja koko ryhmän kanssa. Henkilöstö vaihtelee esillä olevia kirjoja vuodenaikojen, juhlien, teemojen ja aihepiirien mukaan.
- Henkilöstö hyödyntää mahdollisuuksia kuunnella satuja eri kielillä (erilaiset sovellukset kuten Lukulumo, työntekijöiden ja huoltajien eri kielten osaaminen, kirjasto, eri kielitaustaisten opiskelijoiden hyödyntäminen jne.).
- Henkilöstö käyttää ohjatussa toiminnassa kuvia, joiden avulla lapsi voi ilmaista itseään (esim. ilmaista mielipidettä, kertoa kuulumisia, esittää toiveita, kommentoida, kertoa tapahtumista, ideoida uutta).

Yhteistyö huoltajien kanssa:

Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin mahdollistetaan. Erilaisia kasvatusyhteistyön muotoja ja toimintatapoja suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa.

- Henkilöstö hyödyntää huoltajia eri kielisten tekstien tuottamisessa. Huoltajilta voidaan pyytää esim. seuraavia tekstejä eri kielillä:
 - Fraaseja ja sanoja
 - Lastenlauluja
 - Runoja, laskuloruja
 - Lastenkirjallisuutta, lehtiä
 - Aakkoset
 - Lukumäärät
- Henkilöstö kertoo huoltajille kirjallisuuden merkityksestä kielellisten taitojen kehittämisessä.
 - Henkilöstö tarttuu lasten aloitteisiin ja järjestää esim. teehetken huoltajille, jossa kerrotaan lasten ja henkilöstön yhteisestä lukukokemuksesta.
 - Huoltajille ja lapsille tarjotaan tilaisuus yhteiseen lukuhetkeen päiväkodissa esim. satuteltassa.
 - Huoltajille annetaan mahdollisuus lainata kirjoja päiväkodista.
 - Huoltajille järjestetään kirjanvaihtopiste.

Säilytä- Laajenna:

Rakenteet:

Henkilöstö rakentaa ja ohjaa ryhmän toimintakulttuuria systemaattisesti siten, että se edistää, pitää yllä ja kehittää yhteenkuuluvuutta.

Henkilöstö huolehtii siitä, että jokainen lapsi saa kokea olevansa ryhmän jäsen ja tuntee kuuluvansa ryhmään. Henkilöstö tukee lasten monipuolisten kaverisuhteiden muodostumista ja ylläpitämistä.

Henkilöstö ja lapset yhdessä muodostavat oppijoiden yhteisön, jossa kaikkien lasten mielekäs osallistumisen toimintaan toteutuu. Henkilöstö tukee lasten ryhmätoimintaa ohjaten ja esimerkkiä antaen.

- Monikielisyys on työyhteisön yhteinen arvo ja toimintatapa.
 - Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on lasten ja perheiden perusoikeus.
 - Toiminnassa hyödynnetään suomalaista kulttuuriperintöä, kansalliskieliä sekä yhteisön ja ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katso-muksellista monimuotoisuutta.
 - Työyhteisössä on taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta sekä kykyä asettua toisen asemaan.
 - Työyhteisössä kehitetään jatkuvasti uusia tapoja toimia muuttuvassa toimintaympäristössä.
- Työyhteisössä edistetään [osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa](#) kaikessa toiminnassa myös niiden lasten osalta, jotka eivät vielä ilmaise itseään suomen kielellä.
 - Yksikössä on rakenne (pedatiimi, johtoryhmä jne.), jossa pohditaan säännöllisesti mm. kieleen, etnisyyteen, vammaisuuteen, katso-muksiin, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyviä asenteita, jotka näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.
 - Henkilöstö on ymmärtänyt, että vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välit-tyvät lapsille.
 - Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja, jotka eivät liity sukupuoleen, stereotyyppisiin rooleihin tai ennako-odotuksiin.
 - Erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti muistaen suomalainen lainsäädäntö.
 - Keskusteltavia aiheita ovat mm. tasa-arvo, yhdenvertaisuus, uimaopetus, leikki vastakkaisen sukupuolen kanssa, lapsen istuma-paikka ja kädestä kiinnipitäminen.

- Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisiin kohtaamisiin liittyviä eriarvostavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti (esim. suomea puhumattomalle lapselle tarjotaan aina koiran roolia kotileikissä, suomea paremmin puhuva lapsi korjaa epäkohteliaalla tavalla toisen lapsen ymmärrettävää puhetta).
- Yksikössä on rakenne (pedatiimi, johtoryhmä jne.), jossa keskustellaan keinoista, joilla tuetaan kahden tai useamman kulttuurin välissä kasvavaa lasta. Pohditaan, miten huoltajien kanssa otetaan puheeksi lapsen kokemus kahden kulttuurin välissä kasvamisesta. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa kannustetaan tyttöjä ja poikia toimimaan ja leikkimään yhdessä, vaikka kotona lasta saatetaan kasvattaa oman kulttuurin mukaisesti pojan /tytön rooliin.
- Henkilöstö kehittää tietoisesti osallisuutta edistäviä toimintatapoja sekä rakenteita myös suomea osaamattomien lasten osalta.
 - Kaikkien lasten osallisuus mahdollistetaan kuvatukea, esineitä ja sähköisiä välineitä käyttäen mm. yhteisissä keskusteluissa, viikonlopun kuulumisten vaihtamisessa ja lastenkokouksissa.
 - Henkilöstö on miettinyt miten kuvatuella, omalla käytöksellä ja toiminnalla kuvataan lapselle hänen oikeuksiaan ja vastuitaan (esim. oikeus omaan äidinkieleen, vastuu omien jälkien siivoamisesta).
 - Henkilöstö on miettinyt miten kuvatuella, omalla käytöksellä ja toiminnalla vahvistetaan lapsen yhteisöön kuulumisen tunnetta kuten esim. lapsiryhmän jäsenen vaihtuessa huolehditaan ryhmäytymisestä ja ylläpidetään menetelmiä, joilla vahvistetaan myös poissaolevan lapsen ryhmään kuulumisen tunnetta (esim. vakiintuneena tapana poissaoleville vilkuttaminen).
 - Henkilöstö on miettinyt miten kuvatuella, omalla käytöksellä ja toiminnalla kuvataan lapselle omien valintojen seurauksia (esim. kuvitetut [sosiaaliset tarinat](#)).

Fyysinen oppimisympäristö:

- Henkilöstö huolehtii, että oppimisympäristössä on käsiteltävään aihepiiriin liittyviä sanoja eri kielillä.
- Oppimisympäristössä on esillä aakkoset sekä numeromerkit, lukumäärät ja lukusanat 0-10 suomen kielen lisäksi muillakin ryhmän lasten kielillä. Lisäksi ainakin 5–6-vuotiaiden ryhmässä on nimetty esineitä sanalapuun suomen kielen lisäksi muillakin kielillä.
 - Aakkostauluja eri kielillä
 - Lukusanoja eurooppalaisilla kielillä
 - Lukusanoja, värejä, fraaseja eri kielillä
 - [Numeromerkit eri kirjoitustyyliä](#)
- Leikkien sisällöissä näkyy sekä kielellinen että kulttuurinen näkökulma.

- Leikki liittyy käsiteltävään aihepiiriin ja se mahdollistaa aihepiiriin sisältyvän sanaston ja käsitteiden oppimista.
- Leikkiä suunniteltaessa on huomioitu lapsiryhmän kulttuuriset taustat (esim. lelut, esineet, tekstiilit, roolivaatteet, ruokailutavat).
- Huoltajilta on pyydetty leikkeihin liittyvää sanastoa eri kielillä (esim. esineitä nimitään suomen kielen lisäksi lasten äidinkielillä).
- Käsiteltävä aihepiiri eli oppimisen kohteeksi valittu teema näkyy huoltajille oppimisympäristössä havainnollistettuna kuvin ja esinein (esim. itsetehty juliste, kollaasi, kuvitus ilmoitustaululla).
 - Huoltajat näkevät suomeksi opeteltavat käsitteet sanoina ja kuvina ja heiltä pyydetään vastaavat käsitteet lasten äidinkielillä kirjoitettuna.
 - Juliste, kollaasi tai ilmoitustaulu valokuvataan tai videoidaan. Vuoden aikana käsitellyistä aihepiireistä kootaan kokonaisuus esim. sähköinen kirja tai kasvunkansio, jonka sisältöön palataan lasten kanssa säännöllisesti keskustellen.
- Oppimisympäristössä on esillä lapsiryhmän ikään, kehitystasoon, mielenkiinnon kohteisiin ja kyseiseen teemaan sopivia katselu-, kuva-, tieto- ja kuvakirjoja monilla [kielillä](#).
- Oppimisympäristöissä (esim. kotileikki, autoleikki, tutkimustila, kylpyhuone) sijoitetaan kyseiseen toimintaan liittyvää lasten katselu-, kuva-, tieto- ja runokirjoja houkuttelevasti esille. Näin lapsi saa mahdollisuuden kirjan tutkimiseen oman mielenkiintonsa mukaan.

Pedagoginen toiminta:

- Koko yksikön kaikessa toiminnassa lähtökohtana on toisen kielen opettaminen niin, että toiminta on pedagogisesti suunniteltua, laadukkaasti toteutettua ja arvioitua. Toimintaa kehitetään jatkuvasti pedagogisen dokumentoinnin menetelmin. Näitä menetelmiä ovat mm. valokuvaaminen yhdessä lasten kanssa, videoiminen sekä lasten puheen kirjaaminen sanasta sanaan, erilaisten tuotosten tallentaminen. Näistä dokumenteista keskustellaan yhdessä lasten kanssa ja keskustelujen pohjalta tehdään jatkosuunnitelmia.
- Henkilöstö huolehtii, että lapsiryhmässä on päivittäin loruttelua ja riittävää sekä kielellä, äänneillä ja tavuilla leikkittelyä myös eri [kielillä](#).
- Vuorovaikutuksessa hyödynnetään luontevasti lasten käyttämiä kieliä.
 - Samanaikainen eri kielten hyödyntäminen edesauttaa asioiden ymmärtämistä ja uuden oppimista (esim. huoltajilta selvitetään käsitteet sisko ja veli eri kielillä ja käsitteitä hyödynnetään tulevassa opetuksessa).
 - Henkilöstö ohjaa lasta lapsen oman mielenkiinnonkohteen mukaisen sisällön oppimiseen hyödyntäen lapsen omaa äidinkieltä.
- Henkilöstö sitoutuu pitkäkestoiseen kehittämistyöhön. Tavoitteena on löytää uudenlainen opettajuus, joka edistää oppimisen kielen opetusta. Tavoitteena on lisäksi löytää luontevia keinoja sisällyttää lasten eri kielet osaksi opetusta. Kehittämistyötä tehdään vertaisryhmissä yhteistyössä kieli- ja kulttuurikoordinaattoreiden kanssa erillisten kehittämistehtävien avulla. Kehittämistyöhön osallistuu päiväkodin koko henkilöstö.

- Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa toiminnan niin, että ryhmän kaikki lapset kiinnostuvat ja innostuvat toiminnasta sekä haluavat osallistua siihen.
- Vuorovaikutteiseen sadunlukemiseen perustuva kehittäminen on vähintään vuoden kestävää toimintaa.
- Henkilöstön suunnittelema eheytetty pedagoginen toiminta pohjautuu vuorovaikutteiseen sadunlukemiseen.
- Vuorovaikutteisessa sadunlukemisessa toteutuvat eri oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet.
- Kehittämisen pedagogisina menetelminä hyödynnetään löyhästi australialaista Genre-menetelmää (Reading to Learn) ja kanadalaisista LAP- pedagogiikkaa (Linguistically Appropriate Practice).

Yhteistyö huoltajien kanssa:

- Kaikki päiväkodin työntekijät ovat monikielisyyden puolestapuhujia.
 - Koko työyhteisön kielelliset resurssit otetaan käyttöön sekä huoltajien kohtaamisessa että lasten kanssa toimimisessa (esim. opetellaan etukäteen tervehtimään uutta lasta ja perhettä heidän äidinkielellään ja laitetaan tervetuloa-tervehdys esille kirjoitettuna).
 - Henkilöstö pyytää huoltajia kääntämään aihepiiriin eli oppimisen kohteeksi valittuun teemaan liittyviä käsitteitä lasten äidinkielille.
 - Hyödynnetään huoltajia monikielisen satukirjan työstämisessä.
- Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä kuullaan ja arvostetaan.
 - Lapsiryhmän eteisessä on ajatuskartta, johon huoltajat ja lapset saavat kuvien (esim. jalkapallo, metsäretki, vesivärit) ja tekstien avulla esittää toiveita varhaiskasvatuksen toiminnasta.
 - Henkilöstö miettii keinoja, joiden avulla selvitetään huoltajien halukkuus ja mahdollisuus toimintaan osallistumiseen (esim. kuvatuella tai symboleilla vahvistettu kysely huoltajille).
 - Henkilöstö kysyy huoltajien näkemyksiä ja mielipiteitä toteutuneesta toiminnasta myös tulkin kanssa käytävissä keskusteluissa.
- Henkilöstö rakentaa ja vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta kaikkien varhaiskasvatusympäristöön kuuluvien lasten, perheiden ja henkilöstön välillä.
 - Henkilöstö kutsuu huoltajat mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan käsiteltävään aihepiiriin liittyvään toimintaa.
 - Aistihuone (esim. turkkilainen teehuone, Lapin kota, Intialainen Diwali, maustebasaari, ornamentit taiteessa, Muumit mukana, vihreä-päivä).
 - Eri kulttuurien ja uskontojen juhlien teemapöydät (esim. pääsiäinen, uusi vuosi, naistenpäivä, pyhäinpäivä, laskiainen <http://www.juhlakalenteri.fi/>)

- Henkilöstö toteuttaa yhdessä huoltajien kanssa kulttuuripäiviä, jossa perheellä on mahdollisuus esitellä omaa kulttuuriaan mm seuraavilla tavoilla:
 - pukeutuminen
 - esineet
 - liput
 - kartat
 - musiikki
 - ruoka ja ruokailutottumukset
- Henkilöstö kutsuu perheet osallistumaan varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen toimintaan.
 - Lapsi saa pyytää päiväkotiin itselleen tärkeän ihmisen yhteiseen vapaamuotoiseen toimintaan.
 - Aamupäivätoiminta, jossa teemana on leikin kautta oppiminen ja päivärytmin merkityksen ymmärtäminen.
 - Päivä alkaa yhteisellä aamupiirillä, jossa päivän kulku käydään läpi kuvien avulla.
 - Leikit suunnitellaan etukäteen lastenkokouksissa.
 - Lapset valitsevat leikin käyttäen apuna leikinvalintataulua.
 - Huoltajat ohjataan leikkimään yhdessä lastensa kanssa kuvin tuettuihin leikkeihin.
 - Henkilöstö on mukana mallintamassa leikkejä ja vastaamassa huoltajien kysymyksiin.
 - Mukaan voidaan kutsua asiantuntijoita.
- Henkilöstö järjestää huoltajille säännöllisesti mahdollisuuksia yhteiseen keskusteluun.
 - Järjestetään esim. koko päiväkodin yhteinen aamukahvila, johon kutsutaan mukaan asiantuntija alustamaan keskustelua tietyistä aiheista yhdessä henkilöstön edustajien kanssa. Huoltajien toivomukset huomioidaan. Aiheita voivat olla:
 - Vanhemmuuteen ja lasten kasvatukseen liittyvät asiat
 - Perheiden kulttuurit ja erilaiset tavat
 - Kotitöiden jakautuminen, tukiverkostot ja vanhempien jaksaminen
 - Koulun aloitukseen liittyvät asiat
 - Harrastukset
 - Terveystieteiden hoito (neuvola, hammashoito jne.)
 - Lastensuojelu

Lähteet:

Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Karvi 15:2019.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi. Varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönotto ja sisällöt. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Karvi julkaisut 16:2018.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Karvi julkaisut 24:2018.

Alkumittaus – Matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa. Karvin julkaisut 17:2019.

Early Childhood Environment Rating Scales, Third Edition (Ecerc-3): Early Childhood Environment Rating Scales (Ecerc-3), by Thelma Harms, Richard M. Clifford, Debby Cryer

Linguistically Appropriate Practice. Roma Chumak-Horbatsch foreword by Jim Cummins. 2012. University of Toronto press

Using Linguistically Appropriate Practice – A Guide for Teaching in Multilingual Classrooms. Roma Chumak-Horbatsch. 2019. Multilingual Matters
Skriva, läsa, lära – genre, kunskap & pedagogik. David Rose & J.R. Martin: Learning to write, reading to learn. Svenska utgåvans redaktör: Ann-Christin Lövestedt. 2013. Hallgren & Fallgren.

Lastikka, A-L. 2019 Culturally and linguistically diverse children's and families' experiences of participation and inclusion in Finnish early childhood education and care. Licensiaattitutkielma. Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/306437>

Bøe, M., Steinnes, G. S., Hognestad, K., Fimreite, H., & Moser, T. (2018). *Barnehagelærerens praktisering med en helhetlig tilnærming til læring*.

Titta Kettukangas: Perustoiminnot-käsite varhaiskasvatuksessa. Väitöskirja. 2017. Itä-Suomen yliopisto.

<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2020/03/20/arkea-kokopaivapedagogiikkaa-vai-mita-se-varhaiskasvatus-nyt-oikeastaan-olikaan/> Blogikirjoitus 3/20

Kielten eurooppalainen viitekehys. 2018. Council of Europe. <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>

Kieliverkosto -lehti 9/2018. <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2018/se-on-kielesta-kiinni-kielten-eurooppalainen-viitekehys-uudistuu>

Linkit:

<https://fotw.info/flags/index.html>

https://www.opi.fi/sites/default/files/documents/mallikirjaimet-2016_suomi-ruotsi.pdf

https://www.opi.fi/sites/default/files/documents/mallikirjaimet_numerot_ja_muut-merkit.pdf

https://tuhat.helsinki.fi/ws/portalfiles/portal/80176304/Homma_hanskassa_Finnish_language_guidebook_for_staff_on_multiculturalism_in_kinder_garten_context_Kuusisto_A_2009.pdf
[http://www.helmet.fi/Preview/fi-FI/Lapset/Juttuja_kirjastoista/Kielitietoinen_varhaiskasvatus\(190342\)](http://www.helmet.fi/Preview/fi-FI/Lapset/Juttuja_kirjastoista/Kielitietoinen_varhaiskasvatus(190342))
https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2019/11/selkokielen_pikaopas_printattava_vari_verkkoon.pdf
<https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
<http://kirjasto.one/kirjalista/index.php?dipl=69>
[https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto/Juttuja_kirjastosta/Kuvakirjoja_monilla_kielilla\(185534\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto/Juttuja_kirjastosta/Kuvakirjoja_monilla_kielilla(185534))
<https://kuvapankki.papunet.net/selaa/lhmiset/lhmiset%20muut>
<https://viitotturakkaus.fi/product-category/elamantaidot-hyvinvointi/tunnetaidot/>
<https://viitotturakkaus.fi/product-category/varhaiskasvatus-esiopetus/kaveritaidot-tunteet/>
<https://juhlakalenteri.fi/>
<https://kieliakehiin.blogit.tampere.fi/materiaalit/kielikortit-2/>
<https://www.omniglot.com/language/numbers/index.htm>
<https://www.omniglot.com/language/numerals.htm>
[https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto/Juttuja_kirjastosta/Kuvakirjoja_monilla_kielilla\(185534\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Monikielinen_kirjasto/Juttuja_kirjastosta/Kuvakirjoja_monilla_kielilla(185534))
<http://kirlah-kielet.blogspot.com/2007/12/kielivoimistelua-eri-kielill.html>
<http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/menetelmat/>

Kiitos kommenta:ista:

- Kirsi Pennanen, vo Hakunilanrinteen pk
- Tiina Andelin, vo Kannuskujan pk
- Jenni Mäenpää, vo Kannaskuja pk
- Terhi Huikari, vo Seljapolun pk
- Satu Karppelin-Martikainen, pkj Kimokujan ty
- Sanna Junnikkala, pkj Kannuskujan ty,
- Tanja Savolainen, pkj Ulrikan ty
- Melanie Kuparinen, pkj Rautpihan ty

- Tiina-Liisa Åkerfelt, varhaiskasvatuksen asiantuntija
- Hanna Tuominen, varhaiskasvatuksen asiantuntija
- Mikael Kokljuschkin, varhaiskasvatuspäällikkö
- Leena-Mari Tornivaara, varhaiskasvatuspäällikkö

Kriteeristön laatijat:

- Raija Mannermaa, kieli- ja kulttuurikoordinaattori
- Tuija Ruonala, kieli- ja kulttuurikoordinaattori
- Nina Thurin, kieli- ja kulttuurikoordinaattori

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Millaisia rakenteita yksikössänne on yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi?
- Millaisia rakenteita yksikössänne on kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien toimintakulttuurin toteuttamiseen, arvioimiseen ja kehittämiseen?
- Mitkä ovat toimintayksikkönne hyvät käytännöt?

LUVUN 2 TIIVISTELMÄ

- Päiväkodin johtaja johtaa toimintayksikkönsä kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista varhaiskasvatusta, esiopetusta ja valmistavaa opetusta sekä tukee työyhteisön kehittymistä oppivaksi yhteisöksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan
- Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa, että päiväkodilla on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi
- Koko henkilöstö vaikuttaa päiväkodin toimintakulttuuriin muotoutumiseen

3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

3.1 VARHAISKASVATUKSEN ALOITTAMINEN

[Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa. [Vantaan varhaiskasvatussuunnitelman](#) mukaan varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisessä yhteistyössä huomioidaan perheen kieli- ja kulttuuritausta. Erityistä huomiota kiinnitetään eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kohtaamiseen sekä lasten sensitiiviseen vastaanottamiseen ja tukemiseen ryhmän jäsenenä. Lisäksi tuetaan lapsen monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin rakentumista sekä mahdollistetaan luottamuksellinen ja kunnioittava yhteistyö huoltajien kanssa.

Toimivan yhteistyön luominen alkaa ensimmäisestä kohtaamisesta. [Henkilöstöllä on lakisääteinen neuvontavelvollisuus](#), joka käsittää opastamisen ja tiedusteluihin vastaamisen omalla toimialallaan. Asiakasta on pyrittävä opastamaan eteenpäin, vaikka kysyttävä asia ei liittyisi-kään varhaiskasvatuksen toimialaan.

Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijän kesken järjestään keskustelu ennen kuin lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa tai valmistavassa opetuksessa. [Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa aloituksen käytännöt on määritelty yhteisessä toimintamallissa](#). Tarvittaessa keskusteluun tilataan tulkki. [Ulkomailta Suomeen muuttaneelta selvitetään oleskeluluvan lupatyyppi](#) heti varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa. Lisää tietoa lapsen sijoittumisesta varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja valmistavaan opetukseen löytyy kappaleesta 5.1 sekä tietoa oleskeluluvista kappaleesta 5.2.

[Huoltajien kanssa käydään aloituskeskustelu, jossa tarkoituksena on saada tietoa lapsen aiemmasta elämästä ja oman äidinkielen/-kielten kehittymisestä sekä perheen varhaiskasvatukseen liittyvistä odotuksista](#). Keskustelussa huoltajille kerrotaan lapsiryhmän käytänteistä ja sovitaan yhteistyö- ja tiedottamiskäytännöistä.

Huoltajien kanssa on tärkeää keskustella suomalaisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen tavoitteista, sisällöistä ja menetelmistä. [Keskustelun tukena voidaan käyttää Kuvaopas vanhemmille-varhaiskasvatuksen aloittaminen -opasta](#). Lapsen ja huoltajan lapsiryhmään tutustumiseen varataan riittävästi aikaa lapsen ikä ja temperamentti huomioiden. Huoltajien toivotaan olevan mukana ensimmäisten päivien tai viikkojen aikana.

[Neuvova Vantaan asiakkaita ovat kaikki vieraskielisten ohjaus- ja neuvontatyötä tekevät työntekijät Vantaalla](#). Hankkeen tavoitteena on koota sivusto, jolta henkilöstö löytää tietoa siitä, mitä palveluita vieraskielisille perheille on Vantaalla tarjolla.

[Vantaa-info tarjoaa monipuolista palveluneuvontaa](#). Sieltä Vantaalla asuva saa neuvoja ja vastauksia arkeen ja vapaa-aikaan liittyviin kysymyksiin sekä ohjausta eteenpäin. [Vantaalle ulkomailta tai muualta Suomesta muuttaneilla henkilöillä on mahdollisuus päästä alkukartoitukseen](#), jossa annetaan tietoa suomen tai ruotsin kielen opiskelusta, työllistymisestä, kouluttautumisesta ja palveluista Vantaalla. Varhaiskasvatuksen työntekijä voi ohjata

huoltajia ottamaan yhteyttä alkukartoituksia tekevään tahoon tai huoltajien luvalla lähettää heidän yhteystietonsa ja tiedon äidinkielestä osoitteeseen alkukartoitus@vantaa.fi.

[Tietoa huoltajille pääkaupunkiseudun palveluista useilla eri kielillä löytyy infoFinland.fi -sivustolta.](#) Sivustolle on koottu tietoa asumisesta, työllistymisestä, suomen ja ruotsin kielen opiskelumahdollisuuksista, koulutuksesta, terveydestä, lupa-asioista, sosiaalipalveluista, kriisitilanteista, kulttuuripalveluista ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. Sivustolta löytyy myös linkkejä eri kielillä Suomen viranomaisten julkaisemaan luotettavaan tietoon ajankohtaisista asioista.

[Tervetuloa Suomeen -opas auttaa maahanmuuttajaa Suomeen asettumisen alkuvaiheessa.](#) Oppaassa on tietoa muun muassa asumisesta, työnteosta ja viranomaisista sekä perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Opas löytyy seuraavilla kielillä: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, ranska, espanja, kiina, arabia, persia, somali, turkki ja thai.

[Lastensuojelu.info sivusto on suunnattu erityisesti maahanmuuttajavanhemmille ja heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille.](#) Sivusto on verkkopalvelu, joka esittelee suomalaista lastensuojelua useilla eri kielillä (suomi, selkosuomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, somali, ranska, arabia, farsi, kurdi).

[Väestöliitto on julkaissut Lapsi oppii -lyhytvideoita monikielisten perheiden lasten kielen- ja vuorovaikutuksen kehityksen tueksi.](#) Videoita löytyy tällä hetkellä suomen-, venäjän-, englannin- ja arabiankielisinä.

[Familia ry:n Duo vanhempainvalmennus on tuottanut Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheessä -oppaan,](#) joka löytyy suomen, englannin, espanjan, ranskan, venäjän ja thain kielillä. Myös kahden kulttuurin perheitä työssään kohtaavat ammattilaiset voivat hyödyntää opasta. Familia ry tarjoaa maksutonta neuvontaa kahden kulttuurin pareille ja perheille.

[International House Helsinki tarjoaa tietoa ja neuvontaa pääkaupunkiseudulle muuttaneille maahanmuuttajille.](#)

[Kotoudu kotona -opas on suunnattu maahanmuuttajajäideille sekä ammattilaisille, jotka kohtaavat maahanmuuttajia työssään. Opas on saatavilla suomen-, arabian-, darin-, somalin-, englannin- ja venäjänkielisenä. Luku- ja kirjoitustaidottomat voivat hyödyntää omakielisiä videoita, jotka löytyvät QR- koodien takaa.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten olette varmistaneet, että henkilöstöllä on riittävästi tietoa vantaalaisista palveluista sekä osaamista perheiden neuvontaan palveluperiaatteen mukaisesti?
- Mitkä ovat toimintayksikkönne hyvät käytännöt varhaiskasvatuksen aloituksessa?

3.2 YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA

Varhaiskasvatuksen ja huoltajien välisessä yhteistyössä huomioidaan perheen kieli- ja kulttuuritausta sekä kokemukset lähtömaasta. [Huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa ja vanhempainilloissa käytetään tarvittaessa tulkkeja.](#)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa ja esiopetuksen tai valmistavan opetuksen oppimissuunnitelmakeskustelussa korostetaan äidinkielen/-kielten merkitystä, kehittymistä ja tukemista sekä keskustellaan monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa (Lapsen Vasu) keskustellaan, miten huoltajat ja henkilöstö tukevat lapsen äidinkielen /-kielten kehittymistä sekä mitkä ovat suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Suunnitelmaan kirjaataan lapsen suomen kielen kehitystä ja oppimista tukevat menetelmät, toimintatavat ja pedagogiset ratkaisut. Suomi toisena kielenä -opetuksen menetelmien, toimintatapojen ja pedagogisten ratkaisujen arviointi on jatkuvaa. [Huoltajille kerrotaan lapsen suomen kielen taidon etenemisestä KieliPeda-työvälineen avulla.](#)

Huoltajille kerrotaan myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen katsomuskasvatuksen tavoitteista ja yleissivistävästä merkityksestä. Heidän kanssaan keskustellaan perheen kulttuuriin, katsomukseen ja uskontoon liittyvistä tavoista, perinteistä ja juhlista. Perheiden omaa asiantuntemusta voidaan käyttää apuna eri kulttuureihin tutustumisessa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen juhlat ja tilaisuudet mahdollistavat niin lapsille kuin huoltajillekin luontevan ympäristön tutustua suomalaisen yhteiskunnan tapoihin, kulttuuriin ja juhlaperinteisiin. [Varhaiskasvatuksen juhlatraditioon voi sisältyä myös joitakin uskontoon viittaavia elementtejä, jotka ovat osa suomalaista kulttuuria.](#)

[Opetushallitus on laatinut ohjeen myös esiopetuksen katsomuskasvatuksen ja uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä.](#)

Henkilöstön tehtävänä on kertoa huoltajille päiväkodissa vietettävien juhlien sisällöistä ja merkityksestä.

Henkilöstön tulee huolehtia siitä, että lasten huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toimintaan mahdollistaa myös huoltajien keskinäisen verkostoitumisen. Vanhempaintilaisuuksissa keskustellaan varhaiskasvatuksen toimintatavoista, lastenkasvatuksesta ja oppimisesta sekä annetaan tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja oppimiskäsityksestä. Varhaiskasvatus voi lisäksi järjestää tilaisuuksia huoltajille yhdessä muun muassa koulun, puheterapian tai psykologipalveluiden kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä toimintaa havainnollistavia kuvia käytetään apuna huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tarvittaessa hyödynnetään tulkkipalveluja.

Päiväkodissa vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta kaikkien varhaiskasvatusympäristöön kuuluvien lasten, perheiden ja henkilöstön välillä. Huoltajat voidaan kutsua suunnittelemaan ja toteuttamaan käsiteltävään aihepiiriin liittyvää toimintaa kuten lukemaan satuja eri kielillä tai rakentamaan yhdessä teemapöytiä. Henkilöstö ja huoltajat voivat myös suunnitella yhdessä teemapäiviä, joissa esitellään esim. eri kulttuureja. Henkilöstö voi kutsua

perheet osallistumaan varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen toimintaan, kuten viettämään tärkeiden ihmisten päivää tai osallistumaan lapsiryhmän aamupäivätoimintaan. Henkilöstö voi järjestää huoltajille säännöllisesti mahdollisuuksia yhteiseen keskusteluun esim. aamukahvin merkeissä. Esimerkkeihin voit tutustua tarkemmin luvussa 2.4.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten varmistatte kaksi- ja monikielisten perheiden osallisuuden varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa?
- Mitkä ovat toimintayksikkönne hyvät käytännöt huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä?

3.3 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN OPIKSELUHUOLTO JA LAPSEN HYVINVOINTI

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään ja päästä osalliseksi yhteiseen toimintaan, tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista sekä vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Vieraaseen ympäristöön tutustuminen ja uuden kielen oppiminen vievät aikaa ja voimavaroja. [Erityistä huomiota kiinnitetään aloittavien lasten sensitiiviseen vastaanottamiseen.](#) Lasta tuetaan pääsemään ryhmän jäseneksi ja liittymään muiden lasten leikkeihin. Henkilöstö vastaa lapsen katseella, eleellä, ilmeellä tai puheella tekemiin vuorovaikutusaloitteisiin. Henkilöstö huolehtii, että eleillä, ilmeillä, äänensävyillä ja -painoilla ylläpidetään myönteistä vuorovaikutusta. Henkilöstö käyttää kuvia, esineitä ja eleitä puheen rinnalla vuorovaikutuksen tukemiseen. Riittävä aikuisen läsnäolo ja emotionaalinen saatavilla olo luovat lapselle turvallisuuden tunnetta.

Varhaiskasvatuksessa pyritään tukemaan lapsen hyvinvointia kiinnittämällä huomioita lapsen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen sekä luomalla lapsille turvallinen kieltä ja kulttuuria tukeva kasvu- ja oppimisympäristö. Hyvinvointia edistävä toiminta on sekä ennaltaehkäisevää koko lapsiryhmää tukevaa yhteisöllistä toimintaa että myös yksilöllistä lapsen tarpeiden huomioon ottamista. Henkilöstö huolehtii, että vuorovaikutuksessa huomioidaan ilo, ystävällisyys, myönteinen palaute ja kiireettömyys. Hyvinvointia edistää selkeä ja suunnitelmallinen päivän rakenne, joka tarvittaessa joustaa vastaamaan lapsen tarpeita. Henkilöstö osallistuu aktiivisesti lasten toimintaan varmistaakseen kaikkien lasten osallisuuden toteutumisen. [Vantaalla huoltajat, varhaiskasvatus ja neuvola tekevät yhteistyötä lapsen laajan 4-vuotistarkastuksen yhteydessä \(HYVE\).](#) [Esiopetuksen opiskeluhoollon käsikirja kokoaa yhteen Vantaan esiopetuksen opiskeluhoollon linjauksia ja toimintatapoja.](#)

Kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on olennaista tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. [Tietoa koulukiusaamisesta vieraskielisille vanhemmille -oppaassa annetaan tietoa kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä.](#) Oppaassa kerrotaan, miten näihin ongelmiin on mahdollista puuttua. Opas on suunnattu erityisesti vieraskielisille vanhemmille, ja se on julkaistu selkosuomeksi sekä useilla eri kielillä. Kielet ovat selkoruotsi, venäjä, viro, somali, arabia, persia, turkki, kiina, albania, kurdi ja englanti. Aiheesta on julkaistu myös videot somaliksi, arabiaksi ja kurdiksi.

Esiopetuksen opiskeluhoiltoa toteuttavat Vantaalla esiopetuksen henkilökunnan lisäksi neuvolan henkilöstö, esiopetuksen psykologit ja kuraattorit yhdessä huoltajien ja lasten kanssa. Valmistavan opetuksen opiskeluhoito toteutuu osana esiopetuksen opiskeluhoiltoa.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten toimintayksikössänne huolehditaan siitä, että uusi suomen kieltä osaamaton lapsi kokee olevansa turvassa ja tervetullut?
- Miten toimintayksikössänne huolehditaan myös vasta-aloittaneen lapsen hyvinvoinnin edellytyksistä?

LUVUN 3 TIIVISTELMÄ

- Sovi toimintayksikössäsi toimintatavat uuden perheen vastaanottamiseen
- Käy huoltajien kanssa aloituskeskustelu
- Esittele varhaiskasvatuksen toimintaa esim. [Kuvaopas vanhemmille-varhaiskasvatuksen aloittaminen](#) -oppaan avulla
- Kerro huoltajille infoFinland.fi-sivustosta
- Kerro huoltajille, mistä he saavat tarvitsemaansa tietoa
- Käytä tarvittaessa tulkkia
- Auta lasta pääsemään ryhmän jäseneksi ja osallistumaan leikkeihin

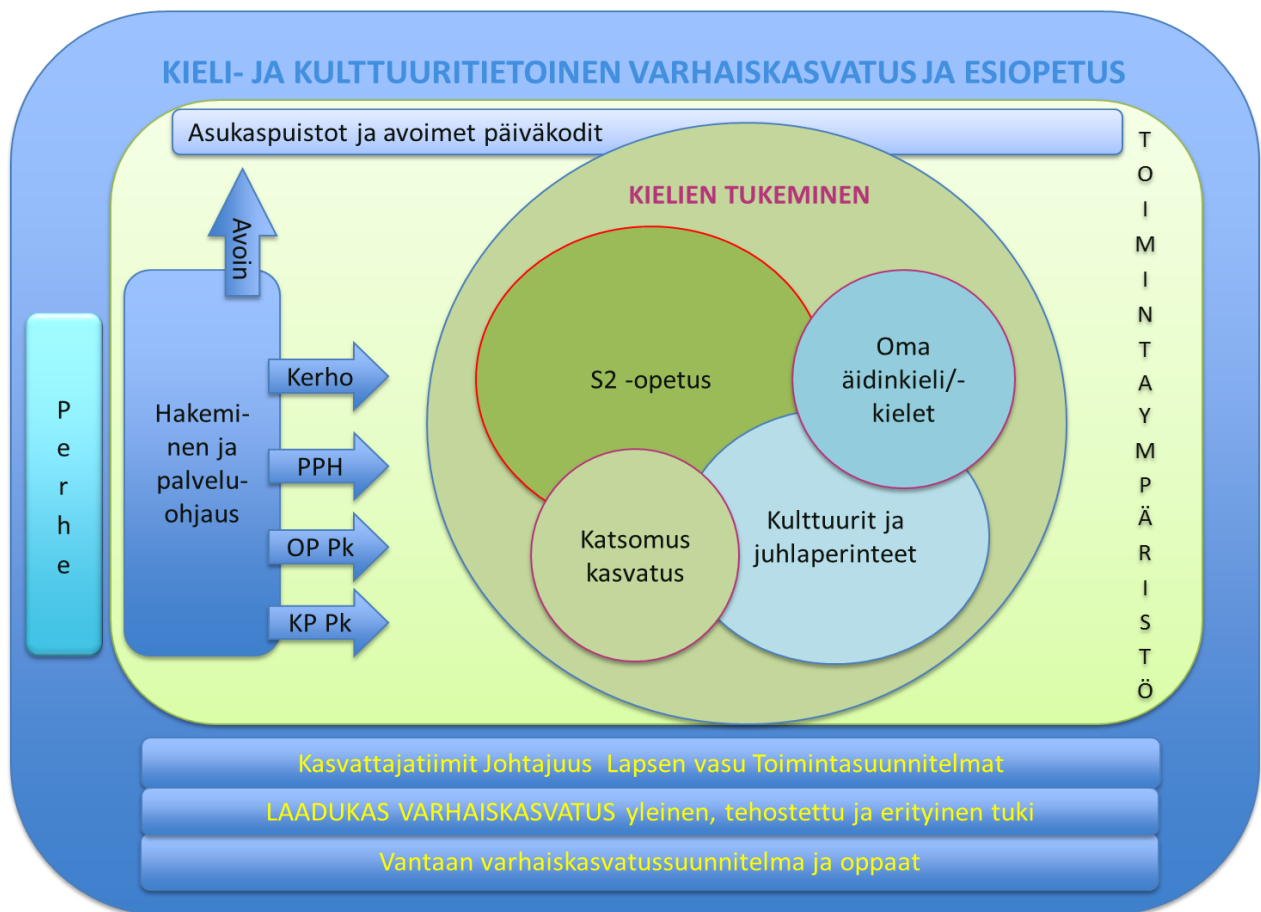
4 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN VARHAISKASVATUS

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. Kielet ovat läsnä kaikilla, ja niiden merkitys identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa on hyvin merkityksellinen. Kielitietoisuus tarkoittaa myös tietoisuutta omasta itsestään kielen/kielten käyttäjänä, jolloin henkilöstön tulee tiedostaa, että he ovat lapsille kielellisiä malleja. Henkilöstön tulee kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön.

Lapsia kannustetaan tutustumaan eri kieliin sekä rohkaistaan monipuoliseen kielenkäyttöön. Oppimiskokonaisuuksiin liittyviä käsitteitä ja sanavarastoa opetetaan luonnollisissa, lapsille merkityksellisissä tilanteissa. Lasten kielelliset lähtökohdat otetaan aina huomioon. Varhaiskasvatuksessa tutustutaan kaikkiin lapsiryhmässä tai lähiympäristössä läsnä oleviin kieliin. Tutustumisen kohteena voivat olla myös Suomen viralliset kielet tai muut Suomessa puhutut kielet ja murteet.

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa pohditaan kieliin, katsomuksiin ja uskontoihin sekä kulttuurisiin tapoihin, perinteisiin, tottumuksiin ja juhliin liittyviä kysymyksiä yhdessä kaikkien lasten kanssa. Näiden asioiden käsittely luo pohjaa lapsen oman maailmankuvan rakentumiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävä on välittää eteenpäin suomalaista kulttuuriperintöä. Lapset oppivat myös toisiltaan sellaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat edellytyksenä monimuotoisessa suomalaisessa yhteiskunnassa elämiselle.

Valtakunnalliset sekä kuntatasoiset opetussuunnitelmat ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa. Lisäksi Vantaan omat ohjeistukset ja oppaat määrittävät toiminnan toteuttamista. Kunkin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tai esiopetusikäisen lapsen oppimissuunnitelma sekä lapsiryhmän toimintasuunnitelma ohjaavat toiminnan sisällön suunnittelua. Alla olevassa kaaviossa on kuvattuna kieli- ja kulttuuritietoisesta varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksen kokonaisuus.

Vantaa 02.01.2018 Mannermaa, Ruonala, Thurin, Packalén, Kokljuschkin

Kuva 1. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus Vantaalla

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa kielen oppiminen toteutuu vuorovaikutuksessa. Lapsi oppii toisen kielen omaksumalla kieltä muilta lapsilta sekä aikuisilta lapselle merkityksellisissä ja mielekkäissä tilanteissa. Lisäksi henkilöstön on opetettava toista kieltä systemaattisesti ja tavoitteellisesti lapsen lähtökohdat huomioiden. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa lähiympäristön kielet näkyvät oppimisympäristössä luontevasti siten, että lasten ja heidän huoltajiensa kielitaitoa hyödynnetään sekä tehdään konkreettisia kielitekoja.

Kielitietoinen henkilöstö ymmärtää, että kieli on sidoksissa vuorovaikutukseen, lapsen kehitykseen, uuden oppimiseen, mielipiteen ilmaisemiseen ja osallisuuteen. Kielitietoinen henkilöstö on tietoinen omasta tavastaan käyttää kieltä ja opettaa tietoisesti kuhunkin oppimiskokonaisuuteen liittyvää sanastoa. Oppimiskokonaisuudet kytketään sekä opetustuokioihin että päivittäin toistuviin tilanteisiin.

Kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus tukee lapsen kulttuuri-identiteettien rakentumista tarjoamalla kokemuksia, tietoa ja taitoja eri kulttuureista. Kulttuuri- ja katsomustietoisella henkilöstöllä on taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky pohtia omia arvojaan ja asenteitaan. Henkilöstö tiedostaa myös uskontojen merkityksen osana kulttuuria ja toimii kulttuuri- ja katsomussensitiivisesti. Alla oleva liite selventää, miten kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa toimitaan.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Tunnistetaan kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa
- Arvostetaan kaikkia lasten käyttämiä kieliä
- Eri kielet näkyvät oppimisympäristössä luontevasti
- Tunnistetaan eri kieliin kohdistuvia asenteita ja keskustellaan niistä
- Annetaan mahdollisuus lasten omien kielisten resurssien monipuoliseen käyttöön
- Tehdään konkreettisia kielitekoja (vietetään Satakielipäivää, sovitaan viikon tai kuukauden kieli, jolla opetellaan esim. tervehdykset, viikonpäivät yms. sekä tutustutaan murteisiin)

Kielitietoinen henkilöstö

- Ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa
- Ymmärtää oman äidinkielen osaamisen merkityksen toista kieltä opeteltaessa
- Keskustelee oman äidinkielen tai -kielten sekä toisen kielen kehittymisen vaiheista huoltajien kanssa
- On tietoinen omasta tavastaan käyttää kieltä
- Rakentaa vuorovaikutusta, joka takaa kaikkien lasten osallisuuden
- Opettaa kuhunkin oppimiskokonaisuuteen liittyvää sanastoa

Kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Edistetään kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteistä näkymistä osana lapsiryhmän arkea ja juhlaa
- Tuetaan lapsen kulttuuri-identiteettien rakentamista tarjoamalla kokemuksia, tietoa ja taitoja eri kulttuuriperinnoista esim. leikkien, ruokailuhetkien ja juhlien avulla
- Huomioidaan, että vuorovaikutustaidoilla, kyvyillä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille
- Huomioidaan, että toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin sekä katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista
- Tuetaan lasta myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön
- Rohkaistaan lasta tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin
- Toimitaan mallina lapsille erilaisten ihmisten myönteisessä kohtaamisessa
- Henkilöstöllä on taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky pohtia omia arvoja ja asenteita

Alkuperäislähde: [Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu](#). Opetushallitus 2017
Muokattu 16.1.2018: Mannermaa, Packalen, Ruonala, Thurin

Liite 2. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisesta varhaiskasvatuksesta toimintakulttuuri

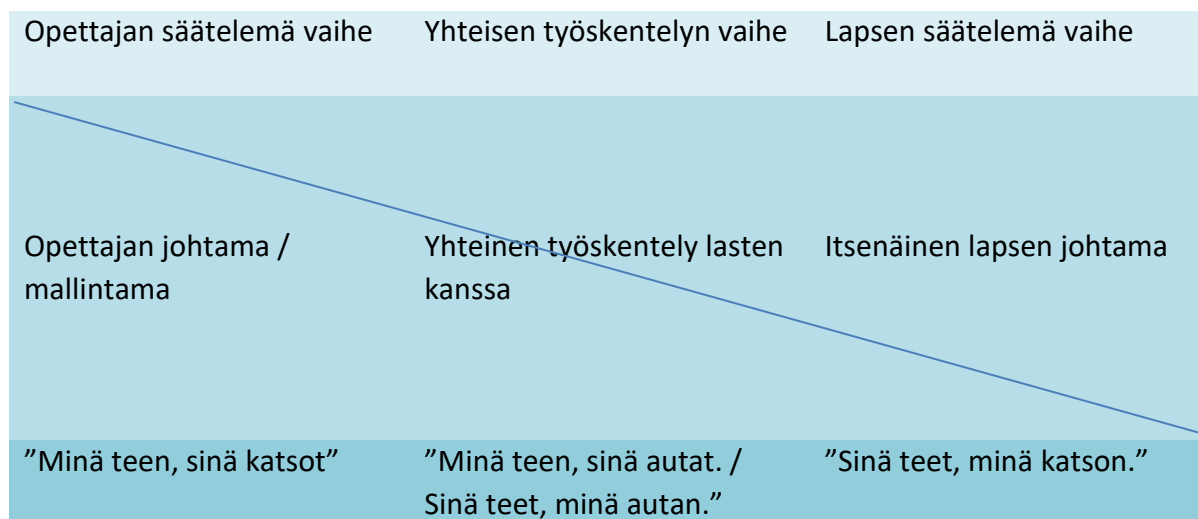
Kielitietoisesta pedagogiikan yksi menetelmä on ns. **rakennustelineopetus** (scaffolding), jossa vuorovaikutus on keskeinen pedagogiikkaa jäsentävä periaate. Tämä menetelmä auttaa henkilöstöä ymmärtämään lapsen lähikehityksen vyöhykkeen merkityksen oppimisessa, jolloin henkilöstö osaa tarjota lapselle sopivasti tukea ja haasteita. Opetusmenetelmä edellyttää henkilöstöltä oppimisen eri vaiheiden tunnistamista ja opeteltavan taidon jäsentämistä etukäteen. Ohjattu toiminta toteutetaan mahdollisimman vuorovaikutteisena hyödyntäen lapsen lähikehityksen vyöhykettä. Rakennustelineopetuksessa kerrotaan ja kuvaillaan ensin opeteltavan asian sisältö sekä selitetään ja nimetään lapsille, mitä esimerkiksi peltomaisemaa esittävässä kuvataulussa tapahtuu. Kun opeteltava sisältö on kerrottu, kysymykset esitetään siten, että jokainen tietää oikean vastauksen, esimerkiksi ”löydätkö kuvasta

traktorin?”. Kyse ei ole perinteisestä opettajajohtoisesta tiedon siirtämisestä aikuiselta lapselle tai oletuksesta, että lapsi pystyy vastaamaan esitettyyn kysymykseen ilman, että sitä on ennen kysymysten esittämistä opetettu vs. ”mikä tämä on?” tai ”mikä vuodenaika kuvassa on?”.

Rakennustelineopetusta kannattaa hyödyntää vuorovaikutuksellisessa sadun lukemisessa. **Ensimmäisessä vaiheessa** (opettajan säatelemä vaihe) lapset johdatellaan opeteltavaan aiheeseen kuvailemalla lyhyesti sadun juoni.

Toisessa vaiheessa (yhdessä tekemisen vaihe) syvennyttään tarkemmin opeteltavaan satuun. Satua luettaessa kuvaillaan uusien käsitteiden merkitykset. Näin varmistetaan myös suomen kieltä harjoittelevan lapsen osallistumismahdollisuus. Sadun käsitteitä opeteltaessa yhteisessä toiminnassa käytetään apuna kaikkia ilmaisun keinoja. Esimerkiksi sanaa ”kierä” voidaan havainnollistaa liikkumisen avulla. Sen sijaan, että kysyttäisiin, mitä verbi ”kierä” tarkoittaa, havainnollistetaan ja sanoitetaan käsitteen merkitys. Yhteisen työskentelyn vaihe on oppimisen kannalta olennainen, koska siinä vastuu siirtyy yhä enemmän lapselle opettajan tuen turvin.

Kolmannessa vaiheessa (lapsen itsenäisen työskentelyn vaihe) lapsi on aktiivinen toimija. Henkilöstö havainnoi ja rohkaisee lasta. Lapselle mahdollistetaan sadun uudelleen kokeminen ja työstäminen roolileikin, pöytäteatterin, laulujen, lorujen, tietokonepelien ja taiteen tekemisen kautta. Sijoittelemalla oppimisympäristöön satuun liittyviä kuvia ja esineitä varmistetaan, että sadun sanasto jää aktiiviseen käyttöön. Lapset voivat luoda omia uusia tarinoita luetun sadun pohjalta. Näiden uusien tarinoiden dokumentoiminen on tärkeää. Menetelmä on hidas, mutta se sitouttaa lapset yhdessä toimimiseen sekä kehittää kaikkien lasten kielellisten taitojen lisäksi vuorovaikutustaitoja. Yhden sadun työstimiseen tarvitaan useita oppimistuokioita.

Alkuperäislähde: Wilhelm, Baker & Dube 2001: Strategic Reading: Guiding Students to Lifelong Literacy
Muokattu 27.5.2020: Mannermaa, Ruonala, Thuriin

Kuva 2. Rakennustelineopetuksen vaiheet

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Arvostetaanko ja huomioidaanko päiväkodissanne kaikkia lähiympäristön kieliä vuorovaikutuksen ja oppimisen kielinä?
- Millaista keskustelua yksikössänne käydään henkilöstön roolista kielellisenä mallina? Miten kehittäte toimintaa keskustelun pohjalta?

4.1 KULTTUURI-IDENTITEETTIN VAHVISTUMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksessa eri kieliin, kulttuureihin ja katsomuksiin tutustuminen vahvistaa lasten itsetuntoa, kulttuurista identiteettiä, rakentaa yhteistyötä huoltajien kanssa sekä tukee perheen kotoutumista. [Kulttuuri-identiteetti & kasvatus -julkaisussa tarkastellaan kulttuuri-identiteetin merkitystä lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta.](#) Jo pienet lapset samastuvat ryhmään, johon he kuuluvat. Lapset tietävät olevansa poikia tai tyttöjä, veljiä tai sisaroja. Vähitellen he alkavat samastua tietoisesti tai tiedostamattaan muihinkin ryhmiin tai henkilöihin. Varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa henkilöstöä keskustelemaan huoltajien kanssa monikielisten ja -kulttuuristen identiteettien muodostumisesta.

Päiväkodissa on tärkeää tutustua eri kulttuureihin ja juhliin, jotta lapsille kehittyy myönteinen kuva omasta taustastaan. Varhaiskasvatus tukee lapsen positiivista käsitystä itsestään ja edesauttaa lapsen mahdollisuutta samastua myönteisesti omaan etniseen ryhmäänsä. Lapsella pitää olla mahdollisuus kasvaa sekä suomalaisen että oman perheensä kulttuurin edustajaksi. Lapset, jotka ovat samastuneet myönteisesti sekä omaan että suomalaiseen kulttuuriin yleensä arvostavat näitä molempia. Päiväkodilla on tärkeä rooli kaikkien lasten kulttuuri-identiteetin rakentumisessa ja vahvistumisessa. Myös valtakulttuurin kuuluvien lasten kulttuurinen ymmärrys kehittyy. Lisää tietoa kulttuuritietoisuudesta löytyy kappaleesta 4.5.

Lasten kielet ja kulttuurit ovat läsnä opetuksessa ja toiminnassa. Eri kulttuureihin tutustuminen kannattaa aloittaa asioista, jotka ovat tarpeeksi selkeitä ja konkreettisia pienille lapsille. Yhteisen tutkimuksen kohteena voi olla esimerkiksi se, miten eläimet äännelevät eri maissa tai mitä eri maissa syödään aamupalaksi. Varhaiskasvatuksessa eri kulttuurien lastenmusiikki ja kuvataide ovat osa taidekasvatusta. Lisää esimerkkejä toimintatavoista löytyy kappaleesta 2.4.

[Henkilöstö huomioi lapsiryhmän kulttuuriset ja katsomukselliset taustat.](#) On tärkeää, että [henkilöstö muistaa toivottaa hyvää juhlapäivää lasten kulttuurin ja uskonnon tärkeinä juhlapäivinä.](#) Päiväkodissa vietetään suomalaiseen juhlaperinteeseen liittyviä juhlia ja tutustutaan lapsiryhmän perheiden viettämiin juhliin. Lisää tietoa juhlista löytyy kappaleesta 4.6.

Varhaiskasvatuksessa jokainen lapsi kohdataan omana itsenään eikä etnisen ryhmän tai kulttuurin edustajana. Mikäli ympäristö jatkuvasti vahvistaa lapsen maahanmuuttajaidentiteettiä, vaarana on, että lapsi oppii näkemään itsensä vain maahanmuuttajana eikä ensisijaisesti lapsena. Varhaiskasvatuksessa on muistettava, että arkisissakaan tilanteissa lasta ei aseteta jonkin kulttuurin edustajaksi vaan henkilöstön tehtävänä on esim. selvittää etukäteen, miten jokin ilmaisu sanotaan tietyllä kielellä. Kielen asiantuntijuutta tulee tarjota

kaikille ryhmän lapsille. Näin toimittaessa kaikki lapset saavat näyttää osaamisensa eikä yksittäinen lapsi koe joutuvansa huomion keskipisteeksi. Lisätietoa yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta ja rasismista löytyy kappaleesta 2.2.

Oheiseen liitteeseen on koottu varhaiskasvatuksessa käytettäviä keinoja ja ideoita lapsen äidinkielen /-kielten tukemiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin vahvistamiseen.

13.3.2018: Mannemaa, Packalen, Ruonala, Thurin

Liite 3. Varhaiskasvatuksen menetelmiä lapsen äidinkielen/-kielten ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseksi

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten tuet kaikkien lasten monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin rakentumista?
- Keskusteletko siitä, että kukin lapsi tai perhe tulee kohdata yksilönä eikä tietyn kieli-ryhmän tai kulttuurin edustajana?
- Miten huomioit moninaisuuden näkymisen monipuolisesti?

4.2 SOSIAALISEN YHTEENKUULUVUUDEN VAHVISTAMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuslain (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Laki velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää toimimaan yhdessä lapsen sekä hänen huoltajansa kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi. Tämä toteutuu, kun huoltajalla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin (16:2018) arvioidessa paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia huomio kiinnittyi siihen, että niissä ei ole juurikaan pohdittu konkreettisia keinoja niiden lasten osallistumiselle, jotka eivät vielä ilmaise itseään varhaiskasvatuksessa käytettävällä kielellä. Raportissa todettiin myös, että alle 3-vuotiaiden tapoja osallistua yhteiseen päätöksentekoon konkretisoitiin varsin niukasti. Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa mainitut osallisuuden keinot tuntuivat edellyttävän suomen kielen taitoa sekä halua ja kykyä käyttää sitä. Karvin (24:2018) indikaattoreissa kuvataan laadukkaan varhaiskasvatuksen tavoitteet yleisellä tasolla. Vantaalla laaditut kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteerit täsmentävät ja kuvaavat konkreettisin keinoin, kuinka varhaiskasvatukselle asetettuja kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisuuteen liittyviä indikaattoreita voidaan tavoitella ja saavuttaa. Konkreettisia keinoja ja menetelmiä löytyy luvusta 2.4.

Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa lasta arvostetaan omana itsenään taitoineen ja valmiuksineen. Lapsen oikeuksien mukaan lapsella on oltava mahdollisuus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Inklusio mahdollistuu, kun henkilöstö kehittää osallisuutta edistäviä toimintatapoja ja rakenteita. Tämä edellyttää keskustelua asenteista ja arvoista. Henkilöstöllä tulee olla valmiuksia kohdata moninaisuutta sekä luoda lapsille tasavertaiset mahdollisuudet ryhmässä toimimiseen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen edellyttää taitoa ja halua osallistua. Lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taidot vahvistuvat, kun henkilöstö kohtaa lapset arvostavasti, kuuntelee heidän ajatuksiaan ja vastaa heidän aloitteisiinsa.

Lasten ja huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin edistää osallisuutta. Varhaiskasvatusyhteisöön voidaan nähdä kuuluvan lasten ja henkilöstön lisäksi myös huoltajat, sisarukset, isovanhemmat ja muut lapselle läheiset ihmiset. Osallisuus ja inklusio tukevat sosiaalisen yhteenkuuluvuuden rakentumista. Tutkimuksen mukaan mm. dialogi, välittäminen, keskinäinen ymmärtäminen, leikkipedagogiikka, positiivisen tunteet sekä muiden lasten ja perheiden merkitys lisäävät sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja samanaikaisesti mahdollistavat varhaiskasvatuslain toteutumista (Laskikka, 2019).

[Opetushallituksen julkaisemissa lyhyissä videokoulutuksissa syvennyttään osallisuuden pedagogiikkaan eri näkökulmista.](#) Videot ovat hyödynnettävissä työyhteisöjen ja tiimien palaverissa sekä työyhteisöjen kehittämisessä.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Pohtikaa, onko toiminnan seuraaminen osallistumista?
- Miten yksikössänne mahdollistetaan niidenkin huoltajien osallisuus ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus, joilla ei vielä ole suomen kielen taitoa?

4.3 ÄIDINKIELEN /-KIELTEN MERKITYS JA TUKEMINEN

Varhaiskasvatus tukee lapsen äidinkielen vahvistumista sekä vieraskielisten lasten suomen tai ruotsin kielen oppimista. Varhaiskasvatuslain (2018) tavoitteena on antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa](#) todetaan, että lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään tai omia äidinkieliään. Lapsella tulee olla mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuripiirinsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi.

Lapselle oma äidinkieli on ajattelun ja tunteen kieli, joka mahdollistaa lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen sekä yhteydenpidon sukuun ja omaan kulttuuripiiriin. Äidinkielen vahva hallinta edistää oman identiteetin kehittymistä ja kulttuurin tuntemusta sekä luo pohjan uuden kielen oppimiselle. Lapsi kasvaa kaksi- ja monikieliseksi ympäristössä, jossa hänen omaa äidinkieltään arvostetaan ja jossa hän saa harjoitella suomen kieltä. Vahva oman äidinkielen hallinta edistää myös toisen kielen oppimista ja tukee laajasti lapsen kouluvalmiuksia ja kotoutumista.

Huoltajien keinot oman äidinkielen /-kielten tukemiseen

Lapsi on luonnostaan sosiaalinen ja hakeutuu vuorovaikutukseen muiden kanssa. Vauvat kommunkoivat aluksi eleiden, ilmeiden, hengityksen rytmin, kehon asentojen ja ääntelyn kautta. Äidinkielen taidon kehittymiseksi vauva tarvitsee paljon mahdollisuuksia kuulla puhuttua kieltä. Vauvaa hoitavan aikuisen tulee puhua, lorutella, laulaa ja hellitellä lasta. Varhaiset vuorovaikutuksen kokemukset ovat tärkeitä kaikille kehityksen osa-alueille. [Papunetin sivuilla on saatavilla selkokielen video taaperon ja isän välisestä vuorovaikutuksesta.](#)

[Lisätietoa löytyy myös Vuorotellen-oppaasta](#), joka on saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, pohjais-, inarin- ja koltansaameksi.

Väestöliiton [Lapsi oppi -videoissa korostetaan positiivisen vuorovaikutuksen ja yhdessäolon tärkeyttä lapsen puheen kehitykselle.](#) Videot ovat tällä hetkellä saatavilla [suomen-, englannin-, venäjän- ja arabiankielisinä.](#) Kymmenen lyhyttä videota antavat käytännön vinkkejä huoltajille.

Kieli opitaan yleensä joko yksilö- tai yhteisökeskeisesti. Yksilökeskeisessä kulttuurissa, kuten nykypäivän suomalaisessa kulttuurissa, on runsaasti lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Omaa puhetapaa muutetetaan lapselle sopivammaksi. Lisäksi lapselle sanoitetaan ilmiöitä, asioita ja tapahtumia. Kirjojen katseleminen, nimeäminen ja lukeminen aloitetaan jo varhain. Yhteisökulttuurissa lapsi oppii kielen kuuntelemalla ja seuraamalla ympäristön puhetta. Aikuiset eivät tietoisesti muokkaa puhettaan lapselle sopivaksi vaan mieluummin toistavat lauseita. Yhteisöllisesti kieltä opittaessa tarvitaan ympärille laaja kieliyhteisö. Huoltajille on hyvä kertoa kielellisen vuorovaikutuksen merkityksestä jokapäiväisessä elämässä, koska Suomessa perheillä ei ole yleensä ympärillään laajaa oman äidinkielistä yhteisöä. Lapsi voi oppia oman äidinkieltänsä yhtä hyvin sekä yksilö- että yhteisökulttuurin parissa.

Jokaisella lapsella on oltava mahdollisuus kuulla runsaasti puhetta riippumatta siitä, onko lapsi yksi-, kaksi-, kolmi- vai monikielinen. Lisäksi lapsen kanssa on tärkeää keskustella kaikilla niillä kielillä, joita hänen toivotaan oppivan. Puheen on oltava sanastollisesti rikasta ja monipuolista lapsen kehitystaso huomioiden. Nykytutkimuksen mukaan huoltaja voi puhua lapselle useampaa kieltä, mutta tällöin on tärkeää, että kieliä käytetään systemaattisesti. Kaksikielisen huoltajan on esimerkiksi syytä pohtia etukäteen, missä tilanteissa hän käyttää mitään kieltä.

Suomenkielisessä ympäristössä huoltaja voi ylläpitää ja kehittää lapsen omaa äidinkieltä /-kieliä monin keinoin. Huoltajan ja lapsen välinen päivittäinen keskustelu omalla äidinkielellä erilaisista asioista rikastuttaa lapsen sanavarastoa. Arkisten kielenkäyttötilanteiden lisäksi lapsen tulee saada mahdollisuuksia oppia myös käsitteellisempää kieltä omalla äidinkielellään. Kieltä opitaan luontevasti kirjoja kuunnellen ja lukien, luonnon ilmiöitä seuraten ja kotiaskareita tehden. Yhdessä tekeminen luo mahdollisuuden keskustella sijainti- ja suhdekäsitteistä, vertailusta, luokittelusta ja säännönmukaisuuksista. Esimerkiksi pyykkejä lajiteltaessa on luontevaa keskustella väreistä, vertailla (samanlainen - erilainen, suurempi - pienempi, pariton - parillinen) tai miettiä mikä kuuluu /ei kuulu joukkoon. Alla olevaan liitteeseen on koottu menetelmiä lapsen äidinkielen /-kielten kehittymisen tukemiseksi. Näitä on tärkeää esitellä huoltajille keskusteluissa ja tapaamisissa. Liite löytyy myös englannin ja venäjän kielillä.

Liite 4. Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Onko huoltajille esitelty vanhempien keinot tukea äidinkieltä /-kieltä -kuva? Onko kuva nähtävillä?
- Oletteko käyneet yksikössä keskustelua siitä, miten lasten monikielisyyttä tuetaan ja hyödynnetään?

Varhaiskasvatuksen menetelmät lapsen äidinkielen /-kielten vahvistamiseksi

Varhaiskasvatuksessa ymmärretään lapsen oman äidinkielen /-kielten arvo ja merkitys. Lasten lähiympäristön kielten tulee olla luontevasti läsnä varhaiskasvatuksen jokapäiväisessä toiminnassa. Eri kieliin, kulttuureihin ja katsomuksiin tutustuminen avartaa maailmankatso- musta, luo hyväksyvän ilmapiirin ja herättää kiinnostuksen muita kulttuureita kohtaan. On hyvä huomioda, että äidinkielen /-kielten ja suomen kielen limittäinen käyttäminen antaa lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään osaamillaan kielillä sekä mahdollistaa levon uuden kielen oppimisympäristössä varhaiskasvatuspäivän aikana.

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet](#) velvoittaa henkilöstöä keskustelemaan huoltajien kanssa perheen kielellisestä ympäristöstä, kielivalinnoista sekä äidinkielen tai -kielten kehityksen vaiheista. Lisäksi keskustellaan siitä, mikä merkitys äidinkielellä /-kielillä on lapsen identiteetin kehittämisessä, oman kielelliseen yhteisöön liittymisessä sekä toisen kielen

oppimisessa. Näitä asioita pohditaan huoltajien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluissa (Lapsen vasu) sekä esiopetuksen (Leops) tai valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma-keskusteluissa. Vastuu lapsen oman äidinkielen / -kielten säilyttämisestä ja kehittämisestä on aina ensisijaisesti perheellä.

[Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa \(KieliPeda-työväline\) osion 2 avulla voidaan tarkastella yhdessä huoltajien kanssa monikielisen lapsen ympäristön kieliä ja kielenkäyttötilanteita.](#)

[Tietoa muun muassa 3–5-vuotiaan kielellisestä kehityksestä on saatavilla varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyömalliin kuuluvasta Havainnointioppaasta.](#)

[Voit hyödyntää Helsingin kaupungin Ota koppi -ohjelman kysymyksiä lapsen oman äidinkielen / -kielten osaamisen selvittämiseksi.](#)

Liitteen 5 kysymykset on tarkoitettu hyödynnettäväksi äidinkielen / -kielten osaamisen selvittämiseksi.

Liite 5. Kysymyksiä lapsen äidinkielen / -kielten osaamisen selvittämiseksi

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä huoltajien kanssa keinoja lapsen oman äidinkielen tukemiseen. Vuorovaikutuksen merkityksen korostaminen kielen oppimisessa on tärkeää. Lisätietoa löytyy kappaleesta Huoltajien keinot oman äidinkielen / -kielten tukemiseen. Näissä keskusteluissa voidaan hyödyntää mm. [Vuorotellen -opasta](#), joka löytyy suomen, ruotsin, englannin ja venäjän kielillä. Perheelle voidaan esitellä ja lainata kotiin luettavaksi Monikielisyys arvokas voimavara -esite, joka on jaettu päiväkoteihin viron-, vietnamin-,

somalin-, albanian-, venäjän-, turkin-, arabian-, kurdin-, englannin- ja suomenkielisenä. Perheille voidaan myös tulostaa [esite oman äidinkielen merkityksestä](#) (avaa Edge tai Chrome-selaimella). Tiedostoa löytyy useilla kielillä (albania, arabia, bosnia, dari, englanti, kiina, kurdi, pashtu, persia, saksa, somali, suomi, venäjä, vietnam, viro).

[Tunne kieli -sivustolta löytyy tiedosto monikielisyyden eduista seuraavilla kielillä; selko-suomi, arabia, bengali, mandariinikiina, kurdi sorani, persia, romania, somali, tagalog, thai, turkki, venäjä, vietnam ja viro.](#)

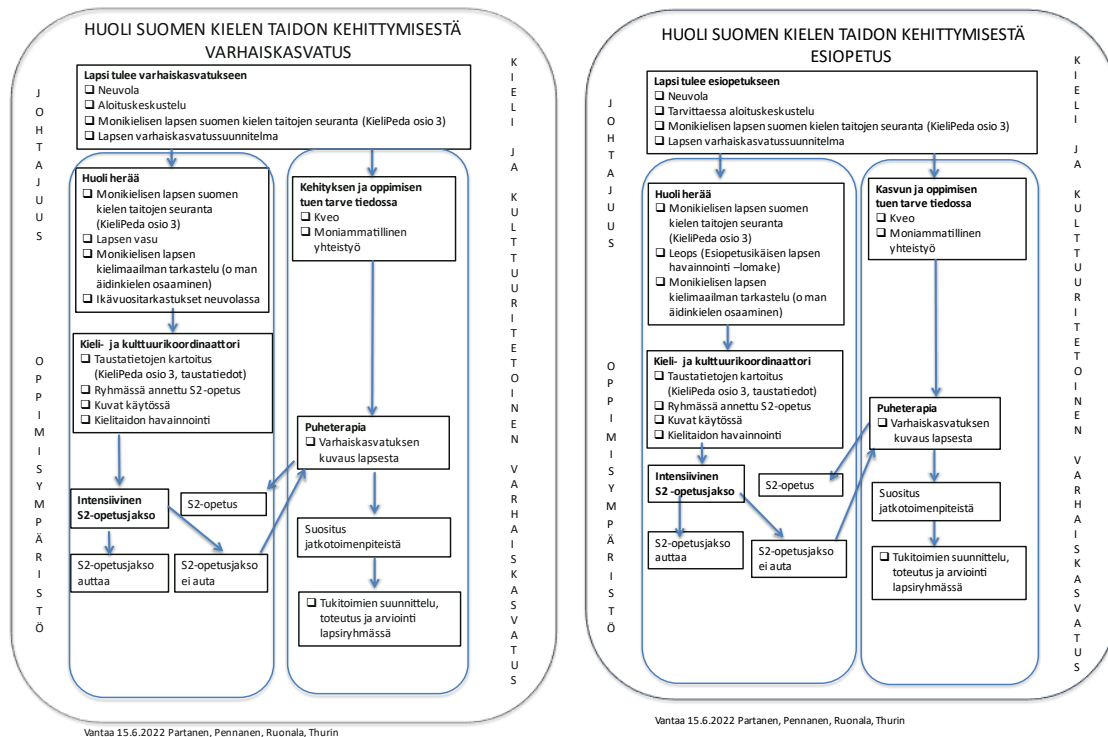
Opetushallitus on julkaissut [Oma kieli-oma mieli -oppaan oman äidinkielen oppimisen tukemiseen](#). Lisäksi opetushallituksen julkaisemassa [Oma kieli kultan kallis -kirjassa esitellään keinoja, joita huoltaja voi käyttää, kun lapsi ei puhu tai kieltäytyy puhumasta omaa äidinkieltään](#). Huoltajille voidaan kertoa julkaisussa mainituista keinoista:

- Huoltaja voi olla ymmärtämättä lapsen tuottamaa suomenkielistä puhetta ja pyytää lasta toistamaan sanomansa omalla äidinkielellään.
- Huoltaja voi esittää selventäviä kysymyksiä, joissa toistetaan äidinkielellä lapsen käyttämä sana tai ilmaus.
- Huoltaja voi toistaa lapsen suomenkielisen puheen omalla äidinkielellään.

Väestöliiton [Lapsi oppii -videoiden avulla voidaan keskustella lapsen oman äidinkielen kehittymisen merkityksestä ja kielen kehittämisen keinoista](#). Kymmenen lyhyttä videota antavat käytännön vinkkejä huoltajille. Videot on julkaistu suomeksi, venäjäksi, englanniksi, somaliksi ja arabiaksi.

Varhaiskasvatuksessa on myös mahdollista tukea huoltajia lapsen oman äidinkielen /-kielten kehittämisessä. Henkilöstö voi kertoa huoltajille tarkemmin varhaiskasvatuksen toiminnan sisällöistä, kulloinkin käsiteltävistä sanastoista ja käsitteistä. Huoltajille voi esitellä sanastoja päiväkodin ja kodin välillä kulkevan kielenkehityksen vihkon tai esimerkiksi eteistilaan sijoitettavan ajatuskartan avulla. Tällöin huoltajilla on mahdollisuus tukea lapsen kielen kehittymistä huolehtimalla saman sanaston ja käsitteiden oppimisesta omalla äidinkielellä /-kielillä ja samalla lapsi voi itsekin seurata omaa oppimistaan. Lisää esimerkkejä ja vinkkejä löydät kappaleesta 2.4.

Mikäli lapsen äidinkielen /-kielten kehittyminen huolestuttaa huoltajia tai varhaiskasvatuksen henkilöstöä, on syytä kääntyä kieli- ja kulttuurikoordinaattorin puoleen ja sopia toimintatavoista. Alla olevissa kaavioissa kerrotaan, miten menetellään, jos lapsen suomen kielen taidon kehittyminen huolestuttaa. Mallit on laadittu erikseen 0–5-vuotiaille (liite 6) ja esiopetusikäisille (liite 7).

Liitteet 6 ja 7. Huoli suomen kielen kehittämisestä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

[Kaksi- ja monikielisten lasten puheterapiaan ohjaamisessa noudatetaan Vantaan puheterapeuttien laatimaa ohjeistusta.](#) Puheterapeutin konsultointi on aiheellista, jos huoltajilla on huolta lapsen äidinkielen /-kielten kehittämisestä. Lapsen suomen kielen edistymisestä on aiheellista huolestua silloin, kun lapsi on ollut suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa säännöllisesti vähintään kaksi vuotta ilman pitkiä taukoja ja hän puhuu edelleen niukasti yksittäisin sanoin ja/tai ei tunnu ymmärtävän arkisiikaan ohjeita. Ennen lapsen puheterapiaan ohjaamista konsultoidaan kieli- ja kulttuurikoordinaattori (kieku) tai koordinoivaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa (kveo). On tärkeää, että ryhmässä käytetään kuvia, esineitä ja havainnollistamista ymmärtämisen tukena sekä mahdollistetaan suomen kielen omaksuminen ja oppiminen (suomi toisena kielenä (S2) -opetus) varhaiskasvatuksen toiminnassa. Muita syitä puheterapiaan ohjaamiseen voivat olla puhumattomuus, vuorovaikutuksen pulmat, änkytys tai suun motorikka.

Opettaja on yhteydessä huoltajan luvalla puheterapeuttien yhteiseen ajanvaraus- ja neuvontapalveluun, mikäli kaksi- ja monikielisen lapsen kielenkehitys mietityttää ja asiasta on puhuttu huoltajien kanssa sekä konsultoitu kiekua tai kveoa. [Puheterapeuttien ajanvaraus- ja neuvontapalvelussa on käytössä takaisinsoittopalvelu.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten valmistaudutte huoltajien kanssa käytäviin keskusteluihin mm. äidinkielen /-kielten tukemiseksi?
- Miten teette huoltajille näkyväksi millaista sanastoa ja käsitteitä lapsi on voinut oppia varhaiskasvatuksessa?
- Miten huoltajille kerrotaan se, kuinka varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kielellisen identiteetin rakentumista?
- Millaista keskustelua käytte huoltajien kanssa siitä, miten ja mitkä kielet ovat yhteisen tutustumisen kohteena?

Äidinkielen vaikutus suomen kielen omaksumiseen ja oppimiseen

Toista kieltä opetellessaan lapsi oppii sanaston lisäksi myös omalle äidinkielelleen vieraita äänteitä ja uusia kielellisiä rakenteita. Toisen kielen oppimiseen vaikuttavat useat tekijät, kuten motivaatio, temperamentti, ikä, äänteiden erottelukyky, kieliopillinen herkkyys, päätelykyky ja muisti. Äidinkielen ja uuden opeteltavan kielen välinen suhde vaikuttaa siihen, miten kieltä omaksutaan ja opitaan.

[Tunne kieli -sivustolla todetaan suomen kielen ominaispiirteistä](#) seuraavaa: ”Kaikissa kielissä ei eroteta toisistaan esimerkiksi suomen a- ja ä-vokaalin tai u- ja y- vokaalin kaltaista vokaaliparia tai r- ja l-konsonantteja vastaavia äänteitä. Tällaisissa kielissä merkityksen kannalta on samantekevää, sanooko vaikkapa kannu vai känny tai karu vai kalu. Suomen oppijan näkökulmasta uusia piirteitä voivat olla myös esimerkiksi lukuisat tavunsisäiset vokaaliyhdistelmät eli diftongit (tie, työ, täi) ja äännekestojen merkitystä erottava tehtävä (sula, sulla, suulla).”

Suomen kielessä sanan pääpaino on aina alkutavulla. Suomen kielen oppimisessa haasteena voivat olla pitkät sanat ja yhdyssanat sekä sanoja taivutettaessa tapahtuvat äännevaihdokset (susi-suden-sutta). Lisäksi kieliopillisia merkityksiä ilmaistaan prepositioiden sijaan erilaisia merkityksiä tuottavilla päätteillä.

Tunne kieli -sivustolta löytyy suomen kielen lisäksi 13 muun kielen esittely, jotka ovat arabia, bengali, kurdi (sorani), kiina (mandariini), persia (farsi), romania, somali, tagalog, thai, turkki, venäjä, vietnam ja viro. Tämä materiaali auttaa henkilöstöä hahmottamaan suomen kieltä toisen kielen oppijan näkökulmasta, ja sitä kannattaa käyttää apuna muihin vähemmistökieliin tutustuttaessa. [Sivustolla voit myös kuunnella äänitettyjä sanoja ja fraaseja esiteltujen kielten osalta.](#)

[KieliVertailu-työväline on laadittu varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttöön tukemaan kieli-tietoisien pedagogiikan toteuttamista.](#) Työvälineen opas tuo tietoa suomen kielen äänteistä, äänteiden oppimisesta sekä lasten äidinkielistä ja niiden vaikutuksesta suomen kielen oppimiseen. Työvälineen oppaan avulla voit verrata kahden kielen äännejärjestelmiä toisiinsa ja tarkastella, miten ne eroavat toisistaan. Näin voit ennakoida, mitkä äänteet tai äänneyhdistelmät ovat suomen kielen oppimisessa hankalia. Oppaassa on 11 kielen esittely. Nämä kielet ovat albania, arabia, kurdi (sorani), somali, mandariinikiina, thai, turkki, venäjä, vietnam, viro ja ukraina. Työvälineen harjoituspaketin harjoitukset auttavat lapsia suomen kielen äänteiden oppimisessa. KieliVertailu-sivustolta on saatavilla myös lastenkirja suomen kielen äänteiden ja äänneellisten piirteiden harjoitteluun. Harjoituspaketti sisältää 12 harjoitusta, niiden ohjeet ja kaikki tarvittavat materiaalit tavoitteineen.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Onko työyhteisössänne käyty keskustelua eri kielten ominaispiirteistä, kuten äänteistä ja sanajärjestyksestä?

4.4 SUOMI TOISENA KIELENÄ (S2) -OPETUS

[Varhaiskasvatustalain \(2018\)](#) tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista sekä koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä. Suomen kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti ja pedagogisesti suunniteltuna kielellisten taitojen ja valmiuksien osa-alueilla lasten tarpeista ja edellytyksistä lähtien. Monipuolisten vuorovaikutustilanteiden ja oppimisympäristöjen avulla lapsille tarjotaan mahdollisuuksia käyttää ja omaksua suomea toisena kielenä. [Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmassa](#) sekä [Vantaan esiopetuksen ja valmistavan opetuksen oppimissuunnitelmassa](#) todetaan, että jokaiselle muuta kieltä kuin suomea äidinkielenään puhuvalla lapsella annetaan suomi toisena kielenä (S2) -opetusta. Oikeus oppia suomea toisena kielenä pohjautuu tarpeeseen saada tukea suomen kielen taidon kehittymiseen. Päiväkodin johtaja on vastuussa toimintayksikkönsä S2 -opetuksen toteutumisesta ja ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa opetuksen toteuttamisesta.

Lapsen kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Suomi toisena kielenä -opetuksen tehtävänä varhaiskasvatuksessa on kehittää lapsen suomen kielen taitoa kielen eri osa-alueilla, joita ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavaranto sekä kielitietoisuus. Tavoitteena on, että lapsi ymmärtää ja tulee ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä omaksuu mahdollisimman ikätasaisen suomen kielen taidon. Suomen kielen ja oman äidinkielen/-kielten oppiminen luovat pohjan kaksi- ja monikielisyyden kehittymiselle. Lapsi oppii suomen kieltä ollessaan yhdessä suomea puhuvien lasten ja henkilöstön kanssa ohjatussa toiminnassa ja leikki-tilanteissa. Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Kaikkia varhaiskasvatuksen tilanteita tarkastellaan siitä näkökulmasta, mitä lapsi voi oppia niissä kielellisesti ja vuorovaikutuksellisesti. Pedagoginen vastuu kaikissa tilanteissa on henkilöstöllä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus.

Kuva 3. Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa.

Kehittyvillä kielellisillä identiteeteillä tarkoitetaan lapsen käsitystä itsestään keskeisillä kielen kehityksen osa-alueilla kuten, millaisena kielen käyttäjänä lapsi kokee itsensä esimerkiksi tuottaessaan puhetta. Kaikki kielen kehityksen keskeiset osa-alueet kehittyvät vuorovaikutuksessa. Kielelliset identiteetit kehittyvät, kun lapsia ohjataan ja tuetaan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla. Kielelliset identiteetit kehittyvät kaikilla lapsen osaamilla kielillä ja ne kehittyvät eri tahtiin. Varhaiskasvatuksessa rakennetaan pohjaa lapsen suomen kielen oppimiselle.

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä tukee henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös eikielellisiin aloitteisiin. Henkilöstön tulee miettiä, miten lapsen kaikki vuorovaikutusaloitteet tulevat huomioiduksi. Kun lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa he oppivat samalla vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä.

Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Henkilöstö käyttää ainakin kielen oppimisen alkuvaiheissa kuvia, nopeaa piirtämistä, selkeää puhetta, lyhyitä lauseita ja antaa yhden ohjeen kerrallaan. Eleiden, ilmeiden, äänenpainon muutosten, kuvitettujen ohjeiden ja muiden havainnollistavien esineiden käyttö on tärkeää. Henkilöstö käyttää kaikissa kasvatus-, opetus- ja hoitotilanteissa hyvää suomen kieltä, tarkkoja ilmauksia sekä kuvaa ja selittää lapselle sanoja ja käsitteitä.

Henkilöstö seuraa lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä ja hyödyntää havaintojaan opetuksessa. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Samalla heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Puhetaidon harjoittelu tukee lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot kehittyvät.

Tilannetietoisien kielen käytön vahvistaminen tukee **kielen käyttötaitojen** kehittymistä. Perheen ja ystävien kanssa käytettävä kieli on vapaamuotoista, kun taas opetuksessa kieli voidaan jakaa arkikieleen, yleiseen oppimisen kieleen ja tiedonalan kieleen. Henkilöstön käyttämä kieli muuttuu opetustilanteiden mukaisesti, jolloin sanasto kytkeytyy toimintaan. Esimerkiksi metsässä harjoitellaan luonnontieteen sanastoa tai lääkrileikissä kehonosia. Lapsen tulee saada kokemuksia sosiaalisten tilanteiden edellyttämästä kielestä; esimerkiksi siitä, miten aikuinen puhuu aikuiselle, aikuinen lapsiryhmälle, aikuinen lapselle tai lapsi lapselle. Samalla lapsi oppii tilanteen mukaisen äänenkäytön, äänenpainon ja äänensävyt. Eläytyminen ja huumorin käyttö vahvistavat lasten kielenkäyttötaitoja. Lasten kanssa harjoitellaan kuuntelemista/viestin vastaanottamista, kertomista, kysymistä, selittämistä ja puheen vuorottelua. Vuorovaikutuksessa on tärkeää, että kuulija pyrkii ymmärtää puhujaa ja toisaalta yrittää välittää oman viestin niin, että puhekumppani sen ymmärtää. Myös tutustuminen erilaisiin teksteihin auttaa lapsia havaitsemaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroja.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa ja sanavarantonsa** laajenee. Henkilöstön tehtävä on tukea tietoisesti tätä kehitystä. Kielellisen muistin ja sanavarannon kehittymistä tukevat lorut, laululeikit, kielellä leikittely, nimeäminen ja kuvaa-vien sanojen käyttö. Kiireetön keskustelu ja lukeminen sekä tarinoiden kerronta tarjoavat mahdollisuuksia pohtia sanojen ja tekstien merkityksiä ja opetella uusia käsitteitä eri asiayhteyksissä.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden** kehittymistä. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielen havainnoinnin ja tutkimisen avulla suunnataan lasten huomiota sanojen merkityksistä kielen muotoihin ja rakenteisiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan

leikillisesti. Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita tekstejä ja tarinoita sekä tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsia kannustetaan keksimään itse tarinoita, kertomuksia ja loruja. Lasten tuotoksia dokumentoidaan. Varhaiskasvatuksessa puheen rinnalla käytetään muun muassa visuaalisia, auditiivisia ja audiovisuaalisia viestejä sekä tekstejä.

Suomen kielen taitotasojen kehittyminen

Osa lapsista tutustuu suomalaiseen kulttuuriin ja suomen kieleen vasta tullessaan varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus toimii lapsen keskeisenä kotouttajana suomalaiseen yhteiskuntaan.

Vaikka kaksi- ja monikielisellä lapsella ei ole vielä varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa suomen kielen taitoja, hänellä on kuitenkin vuorovaikutustaitoja ja usein myös oman äidinkielen osaamista. On erittäin tärkeää, että henkilöstö luo turvallisen ja luottamusta herättävän ilmapiirin, jossa lapsi uskaltaa olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, vaikka yhteinen kieli puuttuisi.

Esialkeiskielitaidon (esi-A1) taitotasolla lapsi ei vielä ymmärrä eikä puhu suomen kieltä. Kun lapsi kokee varhaiskasvatuksen tilanteet ja ympäristön turvallisena, hän kykenee selviytymään toistuvista päivittäisistä vuorovaikutustilanteista. Henkilöstö käyttää vuorovaikutuksen tukena kuvia, eleitä, ilmeitä, lapsen nimeä, kosketusta tai muuta havainnollistamista, jotta lapsi voi tulkita hyvin yksinkertaista ja selkeää tilanteeseen liittyvää puhetta. Mahdollisuuksien mukaan käytetään tukena lapsen oman äidinkielen sanoja. Tällä taitotasolla lapsi vastaa yleensä hänelle osoitettuun vuorovaikutusaloitteeseen katseella, eleellä, ilmeellä tai hän saattaa käyttää omaa äidinkieltään. Lapsi seuraa muiden toimintaa ja jäljittelee sitä.

Lapsi omaksuu suomen kieltä, kun hän kuulee muiden puhetta ja keskusteluja, sulattelee kuulemaansa ja samalla kartuttaa sanavarastoaan. Vähitellen lapsi kykenee osoittamaan eli yhdistämään kuulemansa sanan esineeseen sekä nimeämään itsenäisesti esineitä, asioita ja ilmiöitä. Ääntämisessä kuuluu äidinkielen vaikutus, ja lapsi saattaa käyttää vielä kahta kieltä keskustelun aikana.

Kehittyvän alkeiskielitaidon (A1) vaiheessa lapsi ymmärtää ja tuottaa suomen kieltä kaikkein tutuimmissa tilanteissa. Lapsen selviytymistä toistuvista päivittäisistä kielenkäyttötilanteista auttaa puhujan tuttu puhetapa. Opeteltavien sanojen, käsitteiden ja asioiden omaksuminen edellyttää havainnollistamista ja kuvatukea, selkeää puhetta, lyhyitä ilmauksia sekä toistoa, jotta lapsi ymmärtää käsiteltävästä aiheesta joitakin asioita. Lapsi tukeutuu vuorovaikutuksessa paljon ilmeisiin ja eleisiin. Lapsella on mahdollisuus ymmärtää opetustilanteessa käsiteltävä aihe, mikäli keskeiset käsitteet eli ydinsanat selitetään hyödyntäen kuvia ja muuta havainnollistavaa materiaalia.

Siirryttäessä kohti kehittyvän peruskielitaidon vaihetta lapsen välitön tarve puhekuppanin tukeen vähenee. Toisen kielen ymmärtäminen laajenee yksittäisten sanojen ja fraasien tasolta joidenkin pääasioiden ja pidempien jaksoiden ymmärtämiseen. Lapsen suomen kielen sanavarasto laajenee.

Kehittyvän peruskielitaidon (A2) alkuvaiheessa lapsi pystyy ymmärtämään ja tuottamaan yksinkertaista puhetta sekä seuraamaan keskustelua tutuista aiheista. Tässä kielen kehityksen

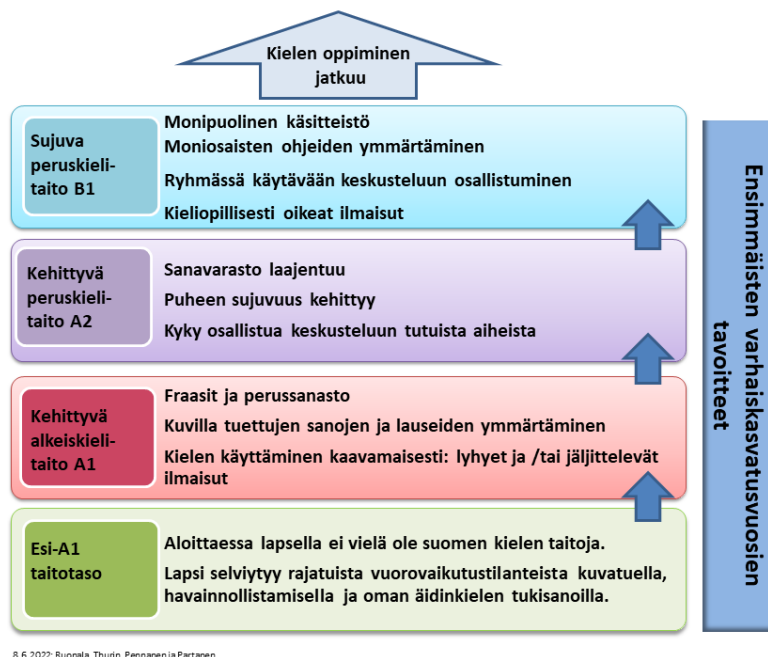
vaiheessa lapsi selviää jokapäiväisiin rutiineihin liittyvistä kielenkäyttötilanteista, mutta ymmärtäminen edellyttää hidasta ja selkää puhetta tai tuttua aihetta. Lapsi ymmärtää toistuvat ohjeet ja tehtävänannot, mutta sosiaalisissa tilanteissa hän tarvitsee konkreettisia vihjeitä pystyäkseen osallistumaan ryhmän toimintaan. Kuvien ja esineiden käyttö sekä ydinsanojen merkitysten havainnollistaminen auttavat lasta ymmärtämään ääneen luettua tekstiä. Puhheessa ilmenee vielä kieliopillisia virheitä ja lapsen äidinkieli saattaa vaikuttaa esimerkiksi suomen kielen sanajärjestykseen, taivutuksiin ja ääntämiseen. Lapsi tarvitsee systemaattista sanavaraston laajentamista ja kielellisen muistin kehittämistä.

Lapsi onnistuu vähitellen toimimaan myös ennakoimattomissa vuorovaikutustilanteissa. Hän oppii vähitellen tekemään keskustelun aloitteita ja ymmärtämään sekä keskustelemaan aiheista, jotka eivät välittömästi liity omaan elämään tai omiin mielenkiinnonkohteisiin.

Sujuvan peruskielitaidon (B1) vaiheessa lapsi oppii ymmärtämään puhetta laajemmin. Oppimistilanteiden seuraaminen onnistuu, mutta lapsi tarvitsee vielä tukea ymmärtääkseen keskeisiä käsitteitä ja opeteltavan asian yksityiskohtia. Tämä vaatii lapselta tiivistä keskittymistä. Sosiaalisissa tilanteissa hän pystyy pääosin seuraamaan muiden lasten puhetta, jos puhe on yleiskielistä tai tuttua puhekieltä. Nopeatempoiseen keskusteluun osallistuminen voi tuottaa vaikeuksia. Lapsi kykenee ilmaisemaan itseään ymmärrettävästi myös sellaisissa ryhmätilanteissa, joissa aihepiiri on tuttu. Kielitaidon edistyessä lapsen tuottamat ilmaisut monipuolistuvat sekä puhutun kielen sujuvuus ja tarkkuus lisääntyvät. Lapselle opetetaan systemaattisesti uusia käsitteitä sekä uusien aihepiirien sanastoa, harjoitellaan yhdessä moniosaisten ohjeiden ymmärtämistä sekä kieliopillisesti oikeita ilmaisuja.

Toiminnallisen kaksikielisyyden saavuttanut henkilö pystyy käyttämään kahta kieltä vuorotellen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja kykenee tarvittaessa vaihtamaan kielestä toiseen. Henkilö pystyy puhumaan, ymmärtämään ja ajattelemaan kahdella kielellä, mutta hän ei välttämättä ole saavuttanut samantasoista osaamista molemmilla kielillä. Toisen kielen oppimiseen vaikuttavat monet tekijät. Näitä ovat motivaatio, persoonalliset tekijät kuten riskinottohalukkuus, äidinkieli /-kielet, ikä, oppimistyyli, muisti sekä kielellinen lahjakkuus. Varhaiskasvatuksessa luodaan merkittävä pohja toiminnalliselle kaksi- ja monikielisyydelle.

Ensimmäisien varhaiskasvatusvuosien tavoitteet on kuvattu liitteessä 8. Yleensä lapsi oppii ymmärtämään ja tuottamaan toista kieltä vuodessa tai kahdessa riittävästi selviytyäkseen päivittäisissä toistuvissa sosiaalisissa tilanteissa. [Kehittyvän kielitaidon asteikon avulla pyritään kuvaamaan, miten kielitaito yleensä kehittyy.](#) Asteikon kuvausten avulla on mahdollista saada tietoa lapsen kielitaidon vahvuuksista, jolloin opetuksen ja toiminnan suunnittelu ja pedagogisten ratkaisujen valinta on helpompaa. Kielitaito kehittyy edelleen sujuvan peruskielitaidon tason saavuttamisen jälkeen lapsen siirtyessä perusopetukseen ja kohti itsenäistä kielitaitoa. Taitavan kielitaidon tason saavuttaminen kestää toisen kielen oppijalla 7–12 vuotta. Tälle tasolle päästään yleensä peruskoulun jälkeisessä koulutuksessa. Taitavan kielitaidon tasolla oppijalla on kyky käyttää kieltä sekä ajattelun välineenä ongelmanratkaisuisissa että älyllisesti vaativissa tilanteissa, joissa ei ole saatavilla ympäristön antamia vihjeitä.

8.6.2022: Ruonala, Thurin, Pennanen ja Partanen

Liite 8. Ensimmäisten varhaiskasvatusvuosien tavoitteet pohjautuen Kehittyvän kielitaidon asteikkoon, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (tukiaineisto)

Toisen kielen oppiminen omaksumalla ja opettamalla

Toisella kielellä tarkoitetaan kieltä, jota opitaan ja omaksutaan asuen ja eläen uuden kieliyhteisön parissa. Toisen kielen oppimisprosessi on hyvin samankaltainen kuin lapsen äidinkielen/-kielten kehitys. Omaksuminen vaatii vuorovaikutusta opeteltavalla kielellä, jolloin lapsi omaksuu ympäristössä käytettävää sanastoa sekä kielen rakenteita tiedostamattomasti. Lisäksi lapsi tarvitsee suomi toisena kielenä (S2) -opetusta, joka nivoutuu kaikkiin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja valmistavan opetuksen sisältöihin, toimintaan ja käsiteltäviin teemoihin. Toisen kielen opetuksen tavoitteena on varmistaa, että lapsi oppii sellaista sanastoa ja kielen rakenteita, että hän pystyy toimimaan muiden lasten kanssa ja osallistumaan opetukseen. Opetuksessa tuetaan myös erilaisissa tilanteissa käytettävän kielen oppimista. Viimeistään koulussa kaikki oppilaat huomaavat, että arkikieli eroaa opetuksessa käytettävästä kielestä. Opetuksessa käytettävä kieli voidaan vielä jakaa yleiseen oppimisen kieleen ja tiedonalan kieleen. Alle kouluikäisten lasten kanssa toimittaessa yleisen opiskelukielen voidaan ajatella sisältävän käsitteitä, joita tarvitaan ohjeiden vastaanottamiseen. Näitä käsitteitä voivat olla mm. ensimmäinen, seuraava, kulma, reuna, aina ja alin. Tiedonalan kielellä puolestaan tarkoitetaan oppimisen alueiden /oppimiskokonaisuuksien sisältöjä, kuten esim. kuvataiteissa piirrä, värity ja maalaa verbien erojen ymmärtämistä. Matematiikassa vastaavia käsitteitä voivat olla esim. enemmän, vähemmän tai lisää, joiden merkityksen oppiminen on välttämätöntä.

Lähtökohtana S2-opetuksessa on lapsilähtöisyys, toiminnallisuus ja leikki. Lapsen vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, tarpeet ja kielitaidon taso ohjaavat S2-opetuksen suunnittelua ja toteutusta. Suomen kielen oppiminen on prosessi, joka tapahtuu jatkuvassa vuorovaikutuksessa ja pedagogisesti suunnitellussa toiminnassa. Myönteinen, kiireetön ja kannustava ilmapiiri herättää kiinnostuksen suomen kielen oppimista kohtaan ja rohkaisee lasta käyttämään kieltä.

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja valmistavassa opetuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten aiemmat kokemukset, heidän mielenkiinnon kohteensa ja osaamisensa. Uusilla opittavilla asioilla on oltava yhteys lasten kehittyviin valmiuksiin sekä muuhun kokemusmaailmaan ja kulttuuriseen taustaan. Toiminnassa oppimisen alueita yhdistellään luontevasti kulloinkin käsiteltävän teeman mukaan. Teemat eli aihepiirit voivat valikoitua leikeistä, saduista, retkistä, lasten mielenkiinnonkohteista tai erilaisista vuorovaikutustilanteista. Teeman sisällön suunnittelussa on huomioitava sekä laaja-alaisen osaamisen että oppimisen alueiden/oppimiskokonaisuuksien tavoitteet. Ihmettely, oivaltaminen ja oppimisen ilo näkyvät kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Varhaiskasvatuksessa suomi toisena kielenä (S2) -opetuksen tulee ensisijaisesti nähdä toteutuvan aktiivisena läsnäolona vuorovaikutustilanteissa, jolloin kielen opetus toteutuu pedagogisesti suunniteltuina kohtaamisina varhaiskasvatuksen eri tilanteissa. Suomi toisena kielenä (S2) -opetus liittyy luontevasti varhaiskasvatuksen oppimisen alueisiin ja esiopetuksen oppimiskokonaisuuksiin, joita ovat

- kielten/ kielen rikas maailma
- ilmaisen monet muodot
- minä ja meidän yhteisömme
- tutkin ja toimin ympäristössäni
- kasvan, liikun ja kehityn

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat

- ajattelu ja oppiminen
- kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

Sanaston, käsitteiden ja kielen rakenteiden oppiminen

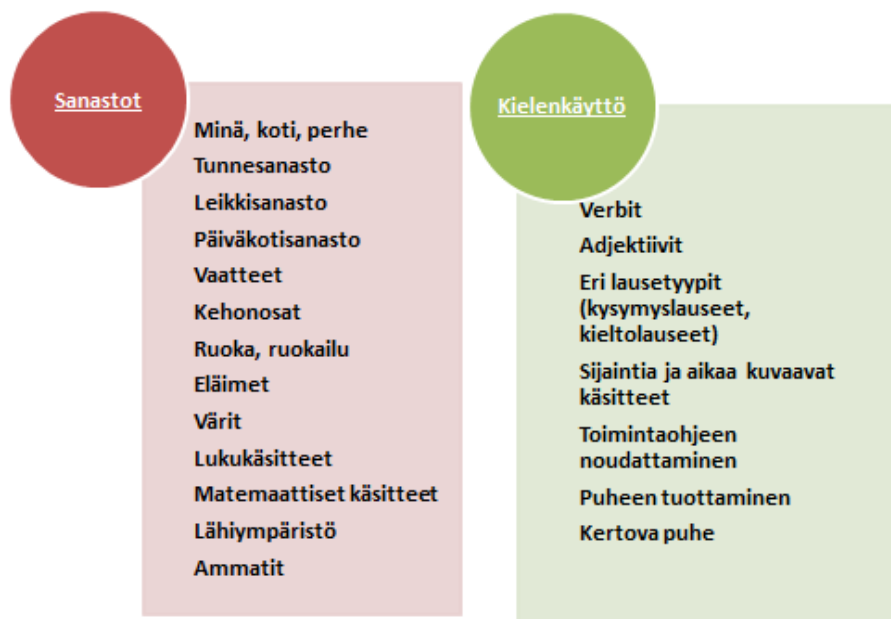
[Kehittävän palautteen tutkimustulosten](#) (2020) mukaan lapsen sitoutuminen yhteiseen toimintaan on avain oppimiseen. Tutkimuksessa havaittiin, että kaksi- ja monikielisten lasten sitoutuminen yhteiseen toimintaan oli heikompaa kuin äidinkielenään suomea puhuvien. Silloin kun onnistutaan luomaan tilanteita, joissa kaksi- ja monikielinen lapsi voi olla mukana rakentamassa toimintaa, hän on lähes aina sitoutunut eli sitoutuminen toimintaan kasvaa osallistumisen myötä. Roolileikki ehkäisee syrjäytymistä ja samalla mahdollistaa osallistumisen ja osallisuuden. Roolileikin ja sääntöleikin onnistumiseksi on huolehdittava yhteisen ymmärtämisen mahdollistumisesta. Tutkimuksen mukaan kaksi- ja monikieliset lapset sitoutuvat parhaiten rooli-, sääntö- ja liikuntaleikkeihin. Leikki tarjoaa oivan mahdollisuuden sanaston, käsitteiden ja kielen rakenteiden oppimiseen.

Kehittävän palautteen tutkimuksessa henkilöstön havaittiin toimivan eri tavalla kaksi- ja monikielisten lasten kuin suomenkielisten lasten kanssa. Henkilöstö toimii enemmän opettavassa roolissa, jolloin lapsi on opetuksen kohde eikä aktiivinen toimija. On tärkeää, että henkilöstön vuorovaikutus lapsen kanssa on vastavuoroista. Henkilöstö suunnittelee ja luo leikitilanteita, joissa sekä lapsilla että aikuisilla on aktiivinen rooli. Sitoutunut lapsi oppii kieltä vuorovaikutustilanteissa toiminnallisten menetelmien sekä muun muassa musiikin, liikunnan ja ukulellien avulla.

Pedagogisesti suunnitellun päivittäisen toiminnan lisäksi säännöllinen kokoontuminen pienryhmässä vahvistaa sanaston, käsitteiden ja kielen rakenteiden oppimista. S2-opetukseen sisältyy sekä sanaston opettelua että kieliopin keskeisimpien asioiden harjoittelua. Erityistä huomiota kannattaa kiinnittää verbien ja adjektiivien opettamiseen, jolloin asiat opetetaan toisiinsa kytkeytyvinä kokonaisuuksina yksittäisten sanalistojen sijaan. Systemaattiset, tavoitteelliset, pedagogisesti suunnitellut suomen kielen opettamistuokioiden ovat tärkeä toimintatapa S2-opetuksessa.

[Kielen opettamisessa on tärkeää lähteä liikkeelle moneen tilanteeseen sopivista sanoista ja käsitteistä.](#) Kaksi vuotta täytettyään tavanomaisesti kieltä oppivan lapsen tulisi oppia päivittäin kymmenen uutta sanaa. Kaksi- ja monikielinen lapsi saattaa oppia uusia sanoja esimerkiksi kuusi yhdellä kielellä ja neljä toisella osaamallaan kielellä. Laaja sanavarasto kaikilla lapsen osaamilla kielillä tukee sujuvaa koulun aloitusta. Liitteeseen 9 on kerätty sanastot, sanaluokat ja kielenkäyttöön liittyvät asiat, jotka ovat tärkeitä suomen kielen oppimisessa alle kouluikäiselle.

S2-opetus

13.3.2018: Kokljuschkin, Mannermaa, Packalen, Ruonala, Thurin

Liite 9. Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä

Oppimateriaalina käytetään leluja, leikkejä, lauluja, kirjoja, satuja, tarinoita, loruja ja pelejä. Kuvat ja nopean piirtämisen tekniikalla tuotetut ohjeet, leikkihetkien ja sääntöleikkien kuvittaminen luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä auttavat lasta pääsemään mukaan leikkeihin ja edistävät suomen kielen oppimista.

[Helsingin Ota koppi -ohjelman sivuilta löytyy käytännön vinkkejä kielitietoisien toiminnan toteuttamiseen. Sivustolta löytyy myös vinkkejä toiminnan muokkaamiseksi siten, että eri kielten taitotasoilla olevat lapset voivat osallistua toimintaan.](#)

[Vantaalla kehitettyä vuorovaikutuksellista sadun lukemisen menetelmää esitellään Sadusta pedagogiikkaa koulutusvideossa.](#)

[Kielinuppu laulut ja opetusvideot tukevat suomen kielen oppimista.](#)

[Sadutus ja sanasäkit toimivat niin kielen opettamisen välineenä kuin havaintojen tekemisen menetelmänäkin.](#)

[Opetushallituksen sivustolta löytyy video laulupiirtämisen toteuttamisesta.](#)

[Opetushallituksen sivustolta löytyy video Myrkkysanaleikin toteuttamisesta.](#)

[Suujumppa vahvistaa suomen kielen äänteiden tuottamista.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten huomioitte suomi toisena kielenä -opetuksen lapsiryhmän toimintasuunnitelmaa laadittaessa? (Lapsiryhmän rakenne: lasten ikähaitari, äidinkieli /-kielet, varhaiskasvatuksen aloitusajankohta, henkilöstön rakenne jne.)
- Miten huolehditte siitä, että kielen vasta-alkaja ymmärtää ja pääsee osalliseksi ryhmän toimintaan?
- Miten huolehditte siitä, että lapsella on riittävästi mahdollisuuksia kuulla ja käyttää opeteltavaa sanastoa?
- Mitkä ovat toimintayksikköne oivallukset suomi toisena kielenä -opetuksen toteutuksessa?
- Miten varmistatte, että toimintayksikköne hyvät käytänteet ovat koko henkilöstön käytössä?

Kirjallisuus kielen oppimista tukemassa

Mitä enemmän lapsi kuulee puhuttua kieltä, sitä vahvemmat kielelliset taidot hänelle kehittyvät. [Karvin vuonna 2018 alkaneen pitkäaistutkimuksen suosituksena on muun muassa se, että lapsi saa toistuvia varhaisia lukukokemuksia sekä varhaiskasvatuksessa että kotona.](#) Lapsen pitää kuulla ääneen lukemista päivittäin riippumatta siitä, millaiset kielelliset valmiudet tai millainen suomen kielen taito hänellä on. Kouluikänsä mennessä lapsen tulisi kuulla vähintään 3000 kirjaa ääneen luettuna. Erilaisten kirjojen lukeminen on luonteva tapa lisätä ja rikastuttaa kielen käyttöä. Lukeminen voi olla vuorovaikutuksellista tai kuuntelevaa, rauhoittavaa tai leikkiin virittävää.

Kirjallisuutta hyödynnetään varhaiskasvatuksessa myös opetuksen välineenä. [Lue lapselle -sivustolta löydät tutkimustietoa lukemisen vaikutuksista, materiaaleja varhaiskasvatukseen, kirjavinkkejä eri-ikäiselle ja lorupankin yhteisiin lukuhetkiin.](#) Lukemisen merkityksestä keskusteleminen huoltajien kanssa on tärkeää. [Lue lapselle -sivustolta löytyy myös esitteitä huoltajille tulostettavaksi viidellätoista eri kielillä.](#)

[Vantaan Lukunen -Lumoudu lukemisesta hankkeen sivuilta löydät lukemisen merkityksestä kertovat videot albanian, arabian, somalin ja venäjän kielellä.](#)

[Lukuliikkeen sivuilla muistutetaan, että varhaiskasvatuksessa lukeminen liittyy usein lepo hetkeen,](#) jolloin lapsi mieltää lukemisen vahvasti osaksi lepäämistä ja nukahtamista. Varhaiskasvatuksessa on syytä miettiä myös vuorovaikutuksellisia ja toiminnallisia lukemisen muotoja.

Oppimisympäristössä olisi hyvä olla näkyvillä vaihtuvat ja ajankohtaiset kirjat, lasten piirroksset, askartelut ja kuvaukset luetetuista kirjoista sekä ryhmän yhteiset dokumentoinnit. Lukemiseen kannustavat julisteet on hyvä laittaa lasten silmien korkeudelle ja myös huoltajien nähtäville.

Vuorovaikutuksellinen sadun lukeminen on keino saada kaikki ryhmän lapset suomen kielen taitotasosta riippumatta osallistumaan ja sitoutumaan yhteiseen toimintaan. Henkilöstö huomioi satua tai kirjaa valittaessa lapsiryhmän lasten mielenkiinnonkohteet ja tutustuu kirjaan etukäteen. Sadun valintaan vaikuttaa myös se, mitä sanastoa ja käsitteitä lasten on hyvä oppia. On mietittävä, mitä käsitteitä sadusta valitaan ja millä keinoin käsitteitä selitetään. Kuuntelemalla kirjoja lapsi oppii runsaasti sanastoa, josta osa jää passiiviseen sanavarastoon esim. akka, muori, eukko. Lapselle merkitykselliset sanat siirtyvät hänen aktiiviseen sanavarastoonsa. Sadun teema sanastoihin tehdään näkyväksi oppimisympäristössä esinein, kuvin ja leikkivälinein. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kerrata ja luoda uutta omatoimisesti satuun tutustumisen jälkeen. Oppimisympäristöön laitetaan saataville luettava kirja mahdollisuuksien mukaan myös muilla lasten osaamilla kielillä. Sadun käsitteitä on näkyvillä sekä kuvina että lähiympäristön kielillä kirjoitettuna. Lasten käytettävissä on kirjaan liittyvää esineistöä sekä esim. satupussi, jossa on satuun liittyviä kuvia ja rekvisiittaa.

Sadunlukemisprosessi käynnistyy satuun orientoitumisella esimerkiksi **kuvakävelyn** avulla. Lasten kiinnostus ja uteliaisuus luettavaa kirjaa kohtaan herätellään siten, että katsellaan kirjan kuvat ja ollaan aivan hiljaa. Luettavaan kirjaan palataan seuraavana päivänä. Kirjan kuvituksen avulla keskustellaan siitä, mitä sadussa mahtaa tapahtua. Sadun maailmaan voidaan siirtyä yhteisesti sovitun merkin avulla, joka voi olla esimerkiksi sadunkertojan hatun päähän laittaminen, satumatolle siirtyminen tai ryömiminen satumaanportin läpi. Sadun lukemista varten kannattaa järjestää viihtyisiä lukupaikka, joissa lapsi näkee ja kuulee hyvin. Myös valaistuksella voidaan luoda tunnelmaa. Lukemisen tukena käytetään rekvisiittaa, kuten kuvia, esineitä, liikettä, musiikkia, soittimia tai vaatteita.

Lukemisen aikana ylläpidetään jännitystä ja lasten kiinnostusta äänensävyin, rekvisiitan ja toiminnan avuin. Vuorovaikutusta ylläpidetään keskustelemalla kirjan tapahtumista, kertaamalla mennyttä ja ennustamalla tulevaa. Kirjan tapahtumia ja sanoja toistetaan yhdessä sekä mietitään, miten valittuja käsitteitä sanotaan lasten osaamilla kielillä (esim. kuinka monella kielellä osaamme sanoa karhu tai punainen). Huoltajille kerrotaan lukemisen merkityksestä lapsen kielen kehitykselle. Pedagogisen dokumentoinnin keinoin kuvataan

huoltajille, miten satuja ja tarinoita käytetään oppimisen tukena. Mahdollisuuksien mukaan huoltajia kutsutaan yhteisille lukuhetkille ja mahdollistetaan kirjojen lainaaminen myös päiväkodista.

[Lumoudu lukemisesta -hankkeessa on tuotettu huoltajille suunnattu monikielinen juliste lukemisen merkityksestä.](#)

Read out loud اقرأ بصوت عالٍ
Mii lohkak jitnosit
Luemme ääneen
Lexojmë me zë të lartë читаем вслух
Kor baan u akhrinaynaa **Vi läser högt**

Kohtaamme tunteet نتخير المشاعر
Vi bemöter våra känslor Confronting our emotions
Mii völdit dovdduid vuostä испытываем чувства
Jemi tã elinqartë nã lidhje me emocionet tona
Dareenkeenna daacad baan u nahay

OLLAAN YHDESSÄ

Luomme turvaa نصنع جو آمن
Creating a sense of security
Mii leat oadjebasat **Vi skapar trygghet**
Nabadgelyo ayaan is dareensiinaynaa
чувствуем себя в безопасности
Të ndjehemi të sigurtë

Closeness Olemme lähekkäin
Närhet вместе
Mii leat ovttas نحن قريبون
Jemi pranë njëri-tjetrit
Waa isu dhowmahay

Jag läser på nytt أعيد القراءة
Read time and time again
Luen uudestaan
Akhriska waan ku celbelinayaa
читаю снова и снова
Lexoj përsëri Logan oddasit

Discuss أتناقش
Keskustelen
Waan la sheekaysanayaa
Bisadoj **Jag diskuterar**
Sôgastan odcyckawo

Describe Gowidan
Piirskruaj Kuvallien описываю
Sawir baan ka biixinayaa
أصِف **Jag beskriver**

Kuvittelen أتخيل
Maskaxdaan ka qiyaasanayaa
Jag föreställer mig
Imagine Imajinoj

OIVALLAN JA KERRON

Luon oman tarinan أنظم بكتابة قصتي
создаю свою собственную историю
Jag skapar min egen berättelse
Sheekadayda anigaa samaysanayaa
Huttkan lezan muitalusa
Create my own story

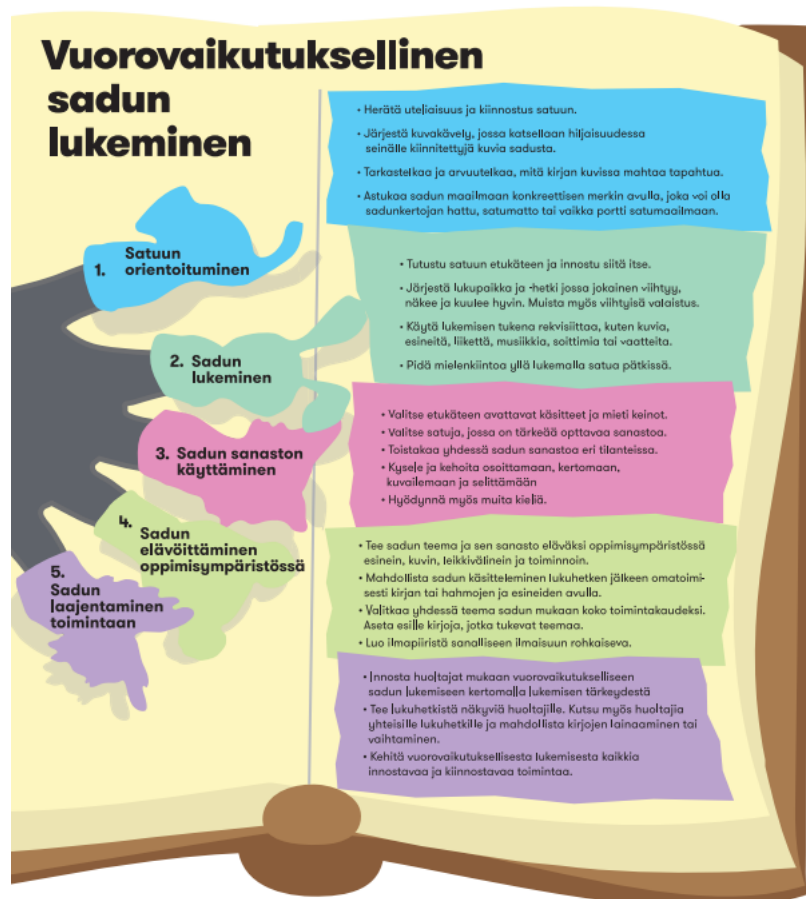
Kyselen أنسأل
Jag frågar Jeeran Ask
Waan weydweydiinayaa
задаю вопросы Pyes

Etsin Soek
Jag tar reda på Ozan
icu Kirtaj أبحث
Waan raadinayaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö **TUUSULA**
Vantaa

Varhain oppiva Vantaa, Lumoudu lukemisesta -hanke

[Lumoudu lukemisesta -hankkeen nettisivuilta löydät vuorovaikutuksellisen sadun lukemisen julisteen, jossa kuvataan vuorovaikutuksellisen sadun lukemisen vaiheet.](#) Julisteesta saat vinkkejä, mitä vuorovaikutuksellisessa sadun lukemisessä on hyvä huomioida. Sivustolta löytyvät myös videot, jotka esittelevät vuorovaikutuksellisen sadun lukemisen menetelmää. Lisää tietoa vuorovaikutuksellisen sadun lukemisen keinoista löytyy luvusta 2.4.

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

Varhain oppiva Vantaa, Lumoudu lukemisesta -hanke

Yhdessä kuultu satu tai tarina luo pohjaa tarinalliseen leikkiin ja leikkimaailmojen rakentamiseen. Jatkaessamme yhdessä kuultua satua tai tarinaa leikkien, kasvaa myös lapsen sana- ja käsitevarasto. Kun henkilöstö osallistuu leikkiin, he samalla mahdollistavat jokaisen lapsen leikkiin liittymisen ja kannattelevat leikin pitkäkestoisuutta.

Lukunen -hankkeessa tuotettu Tarinallisen leikin vuosikello on tarkoitettua toiminnan suunnittelun tueksi varhaiskasvatukseen, esi- ja alkuopetukseen. [Tarinallisen leikin vuosikello-julisteon ja leikkimaailmoista kertovan videon löydät Lukunen -hankkeen nettisivuilta.](#)

Kirjat tukevat myös lapsen identiteetin rakentumista sekä tunnetaitojen ja itsetunnon vahvistumista. Kirjojen kuvituksen avulla on mahdollista esitellä kulttuurista moninaisuutta. On tärkeää, että jokainen lapsi löytää samastumisen kohteita kirjojen kuvituksista. Lapsella itsellään tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaisia kirjoja ja satuja he saavat kuullakseen ja luettavakseen. Samalla voidaan tutustua eri kielten kirjoitusasuihin sekä saada tietoa mm. eri kulttuurien tavoista, perinteistä ja juhlista. Lisää tietoa identiteettien rakentumisesta löydät luvusta 4.1.

[Monikielisen kirjaston palveluja hyödyntäen voidaan tutustua samaan satuun erilaisina kieliversioina.](#) Kirjojen avulla on mahdollista opettaa kaikkia oppimisen alueiden sisältöjä. Monipuolisesti valitut kirjat, jotka ovat esillä oppimisympäristössä, tukevat teeman sisällön oppimista. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään eri kirjallisuuden lajeja kuten tietokirjallisuutta, runoutta ja satuja. [Kirjasto on laatinut kielitietoisien kirjallisten lastenkirjoista.](#) Nämä kirjat tukevat sanavaraston kehittymistä sekä huomioivat kulttuurisen moninaisuuden. Lastenkirjainstituutin ylläpitämä [Lukemo-sivusto esittelee lasten- ja nuortenkirja uutuudet ja kokoaa tietoa lasten- ja nuortenkirjallisuudesta.](#)

[Kielen oppimisen alkuvaiheessa selkokielestä on hyötyä toisen kielen oppijalle.](#) Selkokieli on suomen kieltä, jossa sanoman sisältö, sanasto ja rakenne on muokattu helpommin luettavaksi ja ymmärrettäväksi. [Selkokielellä löytyy mm. kirjoja ja uutisia.](#)

[Saatavilla on myös selkokielisiä kuvitettuja satuja.](#) Kielitaidon kehittyessä siirrytään vähitellen vaativampaan tekstiin.

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää huomioida, että perheiden tavat tutustuttaa lapsi kirjoitettuun tekstiin vaihtelevat paljon. Kirjallinen perinne voi olla vähäisempää tai saattaa puuttua kokonaan joistakin kulttuureista. Tällöin suullinen tarinankerronta voi olla hyvinkin vahvaa. Henkilöstön on tärkeä muistuttaa perheitä suullisen tarinankerronnan ja kuvista lukemisen merkityksestä lapsen kielen- ja oppimisvalmiuksien kehittymiseksi. Tarinankerrontaa on hyvä hyödyntää myös varhaiskasvatuksen toiminnassa. On tärkeää käyttää kuvia kerronnan tukena. Kuvat kannattaa antaa myös lasten käyttöön tarinan kertaamista ja uusien tarinoiden luomista varten. Kuvien lukeminen on osa monilukutaitoa. [Lukunen hankkeessa tuotettu Polku Tarinaan-materiaali on hyvä tuki monilukutaitokasvatukseen.](#)

Lapselle säännöllisesti ääneen lukemalla voi vaikuttaa ratkaisevasti lapsen taitojen, mielikuvituksen ja tunneälyn kehittymiseen. [Lue lapselle -sivustolta löydät tutkimustietoa lukemisen vaikutuksista, materiaaleja varhaiskasvatukseen, kirjavinkkejä eri-ikäiselle ja lorupankin yhteisiin lukuhetkiin.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Kuinka hyödynnätte monikielisen kirjaston palveluja?
- Miten edistätte huoltajien ja lapsen välistä lukemisen kulttuuria?

Luonnontieto ja matematiikka osana kielen oppimista

Kieltä, matematiikkaa ja luonnontieteitä on hyvä tarkastella yhtenäisenä kokonaisuutena, sillä ne liittyvät olennaisesti toisiinsa. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa ymmärretään, että matemaattisia taitoja opitaan kielen avulla. Varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan mahdollisuus oppia luonnontieteelle ja matematiikalle ominaista kieltä ja sanastoa ikätason mukaisesti. Luonnontieteen ja matematiikan (LUMA) opetus on tavoitteellista ja lasten ajattelutaitoja kehittävää. LUMA-sanastoa voidaan harjoitella jo vähäiselläkin kielitaidolla.

Kielen oppimisen alkuvaiheessa on tärkeää muistaa, että lapsi tarvitsee sanavarastoonsa yleistettävissä olevia käsitteitä kuten iso tai pudota. Kielitaidon edistyessä käsitteiden käyttö eri yhteyksissä tulee täsmällisemmäksi ja lapsi oppii erottamaan, että iso voikin olla leveä, korkea, pitkä, painava ja pudota voikin merkitä tippumista tai kaatumista. Myös lajien nimeäminen lähtee yleisistä käsitteistä ja täsmentyy kielitaidon edistyessä. Aluksi lapsi oppii esimerkiksi käsitteen lintu ja myöhemmin hän oppii erottelemaan eri lajeja.

Varhaiskasvatuksessa opetuksessa huomioidaan lasten aiemmat kokemukset. Lapset saavat yhteisiä kokemuksia ja tekevät havaintoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Kokemusten ja havaintojen selkeä sanoittaminen mahdollistaa lapsen kielitaidon kehittymisen kohti käsitteellisempää kieltä (Bruner 1966). Esimerkiksi lasten havainto, että taulumagneetti tarttuu pikkuautoon, on yhteinen kokemus ja havainto. Tilanteessa taitavampi kielenkäyttäjä sanoittaa, että magneetti vetää puoleensa metallia. Siten henkilöstö opettaa lapsille käsitteellisempää ilmaisua ilmiöstä magnetismi. Tästä on luontevaa jatkaa ilmiön tutkimista ja sanaston opettelua koko lapsiryhmän kanssa.

Parhaat oppimistilanteet toteutuvat lapselle luontaisessa oppimisympäristössä eli leikin ja mielikuvituksen maailmassa. Lapsi tarvitsee henkilöstöä, jotta hän kiinnittäisi huomiota ympäristön ilmiöihin ja kiinnostuisi niihin liittyvistä käsitteistä. Esimerkiksi rakenteluleikin aikana voidaan vertailla palikkatornien korkeuksia, nimetä erilaisten palikoiden muotoja, muodostaa sanallisen ohjeen mukaisesti erilaisia palikkasarjoja, laskea palikoiden määrää ja kokeilla, kuinka monta palikkaa tarvitaan, kun mitataan kaverin pituutta. Alle kolmivuotiaiden leikeissä käytetään ensiksi oppimisen välineenä lapsen omaa kehoa. Tämän jälkeen hyödynnetään erilaisia esineitä ja konkreettisia välineitä. Kuvien avulla oppiminen on mahdollista tämän jälkeen.

LUMA-opetus nivotaan osaksi eheytettyä pedagogista toimintaa. Silloin opeteltava LUMA-sanasto kytkeytyy oppimisen kohteeksi valittuun teemaan. On muistettava, että LUMA-opetuksessa sanaston ja käsitteiden opettamisen on merkittävää. Keskeiset sisällöt on koottu seuraavaan listaan:

- Hahmottaminen
 - o havaintojen tekeminen ympäristön, esineiden ja asioiden yksityiskohdista
 - o muutokset
 - o mallin mukaan rakentaminen
- Sijainti- ja suhdekäsitteet
 - o määrä (molemmat, yhtä monta, paljon, vähän jne.)
 - o ominaisuudet (samanlainen, lyhyt jne.)
 - o aika (joskus, aamu jne.)
 - o avaruudelliset suhteet (vieressä, eteenpäin jne.)
- Vertailu
 - o lukumäärä, muoto, koko, tilavuus (yksi, kaksi, kolme, ympyrä jne.)
 - o mittaaminen (lyhyt, lyhyempi, lyhin jne.)
- Luokittelu
 - o yläkäsite (kulkuväline, aterimet jne.)
 - o ominaisuus (väri, koko jne.)

- mielipide (lempiruoka, kirjavalinta jne.)
- negaatio eli mitä ei ole (ei ole elävä, mitä kuvassa ei ole jne.)
- Säännönmukaisuus ja ohjelmointi
 - sarja (säännönmukainen jono punaiset sukat - siniset sukat - punaiset sukat jne.)
 - toistuvuus ja poikkeavuus
 - joka toinen
- Lukukäsite
 - lukumäärän havainnointi ja hahmottaminen (Kuinka monta? pienten lukumäärien hahmottaminen katseella nopeasti, esim. arpakuution silmäluvut)
 - lukumäärän nimeäminen ja yksi yhteen -vastaavuus (Kuinka monta ovea tässä huoneessa on? Ota yhtä monta palikkaa laatikosta?)
 - lukumäärän ja lukusanan yhdistämien oikeaan numeromerkkiin (❤️❤️ = kaksi= 2)
 - lukujonotaidot (lukujen luettu eteen- ja taaksepäin, varhaiskasvatuksessa 1–10 ja esiopetuksessa 0-20)
 - lukumäärän vertailu (enemmän, vähemmän, yhtä monta)
 - lukumäärän säilyvyys (kolme kynää jonossa = kolme helmeä rivissä)
 - Järjestysluvut (ensimmäinen, kolmas, viimeinen)
- Mittaaminen
 - pituus (mitataan välimatkaa esim. askelin)
 - massa (etsi painava esine)
 - tilavuus (kuinka monta lasillista saa yhdestä maitotölkistä?)
 - pinta-ala (kuinka monta lasta mahtuu makaamaan matolle yhtä aikaa?)
 - aika (päiväjärjestys, aamu, ilta, nyt, kohta, usein, viikonpäivät, kuukaudet, vuosi)
- Geometria
 - kappaleen ominaisuudet (kulma, sivu jne.)
 - muodot (kaksi- ja kolmiulotteisia, neliö, ympyrä jne.)

[Kokeellinen oppimisympäristö Goes Metsä -hankkeessa tuotettu LUMA-mallin materiaali](#) auttaa henkilöstöä toteuttamaan omaa matemaattista ja luonnontieteellistä opetusta. LUMA-malli ja sen materiaali tukevat henkilöstöä kyseisen tieteenalan sanaston opettamisessa. [LUMA-hankkeesta on tuotettu myös tulostettava juliste](#).

[Leikki lähtee ulos -materiaali antaa ideoita LUMA-toiminnan ja leikin maailman yhdistämiseen.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten huomioitte LUMA-sanastoja ja käsitteitä opetettaessa kielen eri taitotasoilla olevat lapset?

Kielitaidon havainnointi ja seuranta osana pedagogista dokumentointia

Pedagoginen dokumentointi liittyy keskeisesti lapsen kielitaidon havainnointiin ja seurantaan. Sovittujen menetelmien, toimintatapojen ja pedagogisten ratkaisujen pohjalta päivitetään lapsen vasu/LEOPS sekä [seurataan lapsen suomen kielen kehittymistä KieliPeda-työvälineen osion 3 avulla](#).

Lapsen suomen kielen taidon kehittymistä havainnoidaan säännöllisesti. Varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii siitä, että jokaiselle kaksi- ja monikieliselle lapselle laaditaan suunnitelma suomen kielen kehittymisen tukemiseksi osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tai esi-/valmistavan opetuksen suunnitelmaa. Lapsen vasua/LEOPSia laadittaessa keskustellaan huoltajien kanssa oman äidinkielen /-kielten merkityksestä, kehittymisestä ja ylläpitämisestä sekä toimenpiteistä oman äidinkielen/-kielten tukemiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi keskustellaan siitä, miten varhaiskasvatus tukee lapsen kielellistä identiteettiä. Jos kaksi- tai monikielisen lapsen yksi äidinkieli on suomi, kiinnitetään lapsen vasua/LEOPSia laadittaessa huomiota erityisesti siihen, miten lapsen kaikkien kielen kehittymistä tuetaan.

Lapsen äidinkielen /-kielten ja suomen kielen limittäinen käyttäminen tarjoaa lapselle runsaammin mahdollisuuksia olla vuorovaikutuksessa ja levätä tarvittaessa toisen kielen oppimisen haasteista. [KieliPeda-työvälineen osiota 2 voidaan hyödyntää erityisesti monikielisen lapsen kielellisen ympäristön tarkasteluun](#). Lisää tietoa on löydettävissä kappaleesta 4.3.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa huoltajille kerrotaan aina lapsen suomen kielen taidon kehittymisestä. Samalla vasuun/LEOPSiin kirjataan suomen kielen oppimisen tavoitteet ja sisällöt sekä oppimista tukevat toimintatavat ja pedagogiset ratkaisut. Sovittuja menetelmiä, toimintatapoja ja pedagogisia ratkaisuja arvioidaan.

[Muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvan lapsen suomen kielen taidon osaamisen kehittymistä seurataan ja havainnoidaan säännöllisesti KieliPeda-työvälineen osio 3 avulla](#). Tämän osion avulla nähdään ryhmän lasten suomen kielen taitojen edistyminen. Kunkin taitotason kuvaus- ja siirtymäteksteistä on löydettävissä niitä pedagogisia menetelmiä ja toimintatapoja, joita toiminnassa on käytettävä. Suomen kielen opetusta suunnitellaan ja toteutetaan siitä lähtökohdasta, millä lähikehityksen vyöhykkeellä kukin lapsi on. Suomen kielen taidon kehittymistä havainnoidaan muun muassa seuraavin menetelmin:

- sanalistat
- lapsen tuottaman puheen dokumentointi
- lapsen haastattelu
- tarinankerronta
- sadutus
- henkilöstön tekemät havainnot pienryhmissä
- esiopetusikäisen lapsen havainnointi
- lapsen itsearviointi: eskarilentokone

Lapsen kielenkehitystä havainnoidessa kannattaa kiinnittää huomiota erilaisissa vuorovaikutustilanteissa seuraaviin asioihin:

- Pystyykö lapsi ilmaisemaan tarpeitaan ja toiveitaan? Kuten ”minulla on jano tai haluan juoda piimää”.

- Osaako lapsi säädellä tai kehottaa kielellä muita? Kuten ”ei saa juosta, älä ota minun leluani”.
- Miten lapsi käyttää kieltä leikeissä? Saako hän puheenvuoroja leikissä? Kykeneekö hän suunnittelemaan leikkiä eteenpäin kielellisesti yhdessä muiden leikkijöiden kanssa?
- Miten lapsi ilmaisee tunteitaan kielellä? Kuten ”minä pelkään käärmeitä, minun lempivärini on sininen”.
- Miten lapsi osaa kertoa tai opettaa muille itse osaamansa asian? Kuten ”kato mä voin näyttää, miten sitä pelataan”.
- Onko lapsella mahdollisuus käyttää omaa äidinkieltään tai -kieltään päiväkodissa? Millaisissa tilanteissa?

Päävastuu suomen kielen kehittymisen havainnoimisesta on pedagogisen koulutuksen saaneella varhaiskasvatuksen opettajalla, mutta koko tiimi osallistuu havainnointiin. [Henkilöstön kieltenkäyttötapoja, vuorovaikutusta lasten kanssa ja oppimisympäristöjä arvioidaan säännöllisesti esim. KieliPedan osio 1 avulla](#). On tärkeää käydä keskustelua lapsen kanssa hänen kielitaitonsa edistymisestä. Lisää tietoa oppimisympäristöistä on luettavissa luvusta 4.5.

Vantaalla 5-vuotiaiden kaksi- ja monikielisten lasten suomen kielen osaamista seurataan monikielisten 5-vuotiaiden toimintamallin avulla. Lisää tietoa monikielisten 5-vuotiaiden toimintamallista erityisesti valmistavaan opetukseen ohjautumisen näkökulmasta löytyy kappaleesta 4.8.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Millaisia keinoja käytätte lasten suomen kielen taidon edistymisen havainnoinnissa?
- Miten hyödynnätte kielen edistymisestä kerättyjä havaintoja?

Lasten erilaisten lähtökohtien huomioiminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, valmistavassa opetuksessa tai perusopetuksessa aloittavien lasten aikaisemmin omaksutut tiedot ja taidot vaihtelevat paljon. [Kansallinen koulutuksen arviotikeskus \(Karvi\) on aloittanut pitkittäistutkimuksen vuonna 2018](#). Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa oppilaiden osaamistasosta erityisesti äidinkieleen ja kirjallisuuteen ja matematiikkaan liittyvissä taidoissa ja niiden kehityksestä perusopetuksen aikana. Ensimmäisen luokan aloitusvaiheessa huomattiin, että on löydettävissä oppimista edistäviä suojaavia tekijöitä. Näitä ovat esim. yksikin ohjattu harrastus sekä se, että lapselle luetaan ääneen säännöllisesti. Raportissa kuvattiin viisi koulutulokkaiden matalaan lähtötasoon yhteydessä olevaa tekijää. Niitä ovat ennen koulun alkua tehty tehostetun tai erityisen tuen päätös, suomi tai ruotsi toisena kielenä -oppimäärä (S2), lähisuvussa ilmenneet oppimisvaikeudet, loppuvuodesta syntyminen ja huoltajien matala koulutustausta. Riskitekijät ovat tunnistettavissa jo varhaiskasvatuksen aikana, ja niiden vaikutusta voidaan pyrkiä kompensoimaan riittävällä tuella. Mikäli lapsen elämään liittyy useita matalaa lähtötasoa ennakoivia riskitekijöitä, perheille kannattaa Karvin suositusten mukaan tarjota osa-aikaisen sijaan kokoaikaista varhaiskasvatusta. Karvin näkee perustelluksi suositukseksi myös sen, että lapsen esiopetuspäivää täydennettäisiin varhaiskasvatuksella kokopäiväiseksi.

Lasten oppimisen lähtötasoerojen tasoittamiseksi Karvi suosittelee mm. runsaita päivittäisiä kokemuksia lukemisesta sekä puhutusta ja kirjoitetusta kielestä. Henkilöstö huolehtii, että jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia, jotka usein pohjautuvat lapsen vahvuuksiin ja

mielenkiinnonkohteisiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön omat kiinnostuksen kohteet tai niiden puute ei saa ohjata sitä, millaisia oppimiskokemuksia ja -mahdollisuuksia lapselle tarjotaan. Toiminnassa huolehditaan siitä, että lapsi kuulee riittävästi itselleen suunnattua ja ymmärrettävää puhetta kieltä oppiakseen. Tärkeitä keinoja kielitaidon ja sanavaraston systemaattiseen kartuttamiseen ovat tietoinen nimeäminen, lapsen huomion suuntaaminen, ajattelutaitojen kehittäminen ja omien ajatusten ilmaisemiseen kannustaminen. On tärkeää huolehtia, että jokainen lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään ja pääsee luomaan vertaissuhteita. Osallisuuden kokemus tukee lapsen kasvua yhteiskunnan jäseneksi.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten dokumentoitte lapsen kielitaidon kehittymistä?
- Miten huolehditte siitä, että henkilöstön omat mielenkiinnonkohteet tai -puutteet eivät vaikuta siihen millaisia oppimiskokemuksia tai -mahdollisuuksia lapsi saa?

4.5 KIELI- KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

[Varhaiskasvatuslain](#) (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden](#) mukaan oppimisympäristöjen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida lapsiryhmän kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus. Henkilöstöllä on vastuu sekä psyykkisen että sosiaalisen oppimisympäristön luomisesta. Fyysisiä oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa sekä huolehditaan siitä, että jokainen lapsi pääsee osallistumaan ympäristöjen rakentamiseen.

Psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö muodostuvat lasten keskinäisistä sekä lasten ja henkilöstön välisistä vuorovaikutussuhteista. Osallisuus muodostuu kokemuksesta ryhmään kuulumisesta ja mahdollisuudesta tuoda esille omia ajatuksiaan ja toiveitaan. Tutustuminen eri kulttuureihin, kieliin, katsomuksiin ja uskontoihin avartaa maailmankatsomusta ja luo hyväksyvän ilmapiirin. Varhaiskasvatuksessa lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua myös omaa äidinkieltään tai omia äidinkieliään. Kiinnostus ja arvostus perheen äidinkieltä, kulttuuria ja uskontoa tai muuta katsomusta kohtaan vahvistaa lapsen itsetuntoa sekä tukee kulttuurista identiteettiä.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat turvalliset ja terveelliset toimintatilat, oppimisvälineet ja lähiympäristö. Kuvien käyttö oppimisympäristössä auttaa lasta toimimaan ja osallistumaan sekä tukee suomen kielen ymmärtämistä ja oppimista. Struktuurit ja päivittäiset toistot luovat lapselle turvallisuutta ja tehostavat suomen kielen taidon kehittymistä. Kuvat tuovat lapselle käsitystä päivän kulusta ja toiminnasta sekä auttavat ohjeiden ymmärtämisessä ja valintojen tekemisessä. Lisäksi kuvat auttavat lasta kertomaan ajatuksistaan ja toiveistaan sekä kuvaamaan päivän tapahtumia. Erilaiset esineet, valokuvat, piirroskuvat, tuniquevat, kuvakartat, symbolit ja nopean piirtämisen tekniikka sekä tabletin hyödyntäminen jäsentävät päivittäistä toimintaa ja mahdollistavat lapsen osallisuuden.

Eri kielet näkyvät sekä psyykkisessä että fyysisessä oppimisympäristössä. Kohteliaisuusfraasit, tervehdykset, viikonpäivät ja kuukaudet eri kielillä ovat luontevasti yhdistettävissä muun muassa päivästrukturiin. Oppimisympäristössä tuodaan esille lasten kieli- ja kulttuuritautat muun muassa lippujen, karttojen, erikielisten tekstien, kirjojen, musiikin ja leikkivälineistön kautta. Varhaiskasvatuksessa hankitaan leikkivälineistöön erinäköisiä nukkeja, legohahmoja ja roolivaatteita.

Lapsen on tärkeä tuntea omat kulttuuriset juurensa jo ensimmäisistä ikävuosistaan lähtien. Lapsella tulee olla mahdollisuus samaistua sekä omaan että suomalaiseen kulttuuriin ja arvostaa näitä molempia. Kansalliseen kulttuuriin ja juhlaperinteeseen tutustumisen lisäksi varhaiskasvatuksessa keskustellaan eri kulttuurien ja uskontojen tärkeistä juhlista, pukeutumisesta, ruuasta, kielistä ja musiikista. Nämä kulttuurien näkyvät elementit ovat tarpeeksi selkeitä ja konkreettisia pienille lapsille. Mahdollisuus oman kulttuurin näkymiseen varhaiskasvatuksessa lisää vähemmistöön kuuluvan lapsen tietoutta omista juuristaan ja vahvistaa lasta näkemään oman yhteisönsä myönteisessä valossa. Samalla lisätään valtakulttuuriin kuuluvien lasten tietoisuutta omasta kulttuurista ja mahdollistetaan lapsia käsittelemään omaa kulttuuriaan yhtenä muiden joukossa. Lisää tietoa kulttuuri-identiteettien rakentumisesta löytyy kappaleesta 4.1.

Kielitietoista oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan huomioiden kyseisen lapsiryhmän lasten mielenkiinnonkohteet, oppimisen tarpeet ja lasten kielelliset sekä kulttuuriset taustat. [KieliPeda osio 1 auttaa henkilöstöä arvioimaan oman ryhmän kielitietoista oppimisympäristöä ja kiinnittämään huomioita siihen, mitä vielä pitää kehittää.](#) Konkreettisia esimerkkejä kehittämisen tueksi löydät kappaleesta 5.2.

[KieliPeda-työvälineestä on julkaistu käyttöönottokoulutusvideo.](#)

[Kulttuuri-identiteetti ja kasvatust-kirja sisältää artikkeleita, joissa pohditaan kulttuuri-identiteetin merkitystä yksilön kasvuun ja kehitykselle.](#)

[Oppimisympäristön merkitystä oppimiseen käsitellään kirjassa Lapsi ja kieli](#) sekä Mucca-hankkeen [Homma hanskassa](#) -oppaassa.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten eri kielet ja kulttuurit näkyvät toimintayksikkönnne fyysisessä oppimisympäristössä?
- Mitä leikkejä olette suunnitelleet ja toteuttaneet siten, että niissä näkyvät eri kielet ja kulttuurit?
- Mitkä ovat toimintayksikkönnne hyvät käytännöt?

4.6 KATSOMUKSET OSANA KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISTA VARHAISKASVATUSTA

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet](#) ja [esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#) ohjaavat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja valmistavan opetuksen katsomuskasvatusta. Katsomuskasvatus on yläkäsite, joka pitää sisällään niin uskonnolliset kuin uskonnottomat

katsomukset. [Varhaiskasvatustilain \(2018\)](#) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin perheen kielellistä, kulttuurista, katsomuksellista ja uskonnollista ja taustaa. Lapsen on tärkeä tuntea, että hänen omaa katsomuksellista taustaansa arvostetaan ja kunnioitetaan. Lapsi saa tukea katsomuksellisen identiteettinsä kehittymiseen, johon liittyy erilaisten elämänskysymysten pohtiminen ja ihmettely. Lapselle annetaan mahdollisuus käsitellä tämän aihepiirin kysymyksiä ja saada tukea monikulttuurisessa ja monikatsomuksellisessa Suomessa elämiseen. Opetushallituksen ohje [Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisesta ja uskonnollisista tilaisuuksista varhaiskasvatuksessa](#) linjaa, että joitakin uskonnon harjoittamiseen liittyviä elementtejä voidaan sisällyttää osaksi juhlaperinnettä.

[Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset.](#) Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Varhaiskasvatuksessa edistetään yksilöiden välistä kunnioitusta ja ymmärrystä, jotka ovat edellytyksiä toimivalle vuorovaikutukselle. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky arvioida omia arvojaan ja asenteitaan.

Kulttuuri ja uskonto kytkeytyvät toisiinsa monin eri tavoin, jolloin kulttuurista puhuttaessa ei uskontoa voi sivuuttaa. Taustasta riippuen kulttuurin ja uskonnon välinen suhde voi vaihdella paljonkin. Joillekin kulttuureille ajatus moninaisuudesta voi olla vierasta. Siksi huoltajille on hyvä avata sitä, mitä kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus lapsiryhmän toiminnassa käytännössä tarkoittaa. Varhaiskasvatuksessa tutustutaan lasten katsomuksiin ja kulttuureihin niin arjessa kuin juhlassa. Juhlat antavat hyvän mahdollisuuden tutustua suomalaisiin ja muiden maiden kulttuuriin ja katsomuksellisiin tapoihin. Näin autetaan lasta ymmärtämään ja kunnioittamaan erilaisia perinteitä ja samalla lapsen oma identiteetti vahvistuu ja hänen toiminnallinen kulttuurinen ja katsomuksellinen osaaminen kehittyy. Lapselle opetetaan katsomuksiin ja uskontoihin liittyviä käsitteitä ja sanastoa. [Lapsiryhmälle voidaan laatia yhteinen juhlakalenteri kulttuurin vuosikello -sivustolla.](#)

[Suurimpien uskontokuntien juhlia](#) esittelevä ja tietoa antava juhlakalenteri on näkyvillä.

[Lisäksi on käytettävissä uskontokalenteri -sivusto, josta löytyvät kristilliset, juutalaiset ja islamilaiset juhlat.](#)

Yhteistyötä huoltajien kanssa tehdään kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen ja kunnioittaen. Huoltajien kanssa keskustellaan uskontoon ja katsomukseen liittyvistä kysymyksistä varhaiskasvatus- ja oppimissuunnitelmakeskusteluissa ja yhdessä sovitut asiat kirjataan lapsen yksilöllisiin suunnitelmiin. Huoltajille kerrotaan kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden näkymisestä ja toteutumisesta varhaiskasvatuksessa. Mikäli lapsi ei osallistu varhaiskasvatuksen katsomuksellisiin tai uskonnollisiin tilaisuuksiin tai retkiin, henkilöstö suunnittelee lapselle pedagogisesti suunniteltua korvaavaa toimintaa.

Oheessa on kysymyksiä keskustelun tueksi.

- Miten perheenne kieli, kulttuuri ja katsomus/uskonto/uskonnottomuus näkyy elämässänne? Miten se vaikuttaa lapsen elämään?
- Mitä kulttuurisia, uskonnollisia tai katsomuksellisia juhlia perheessänne vietetään? Miten vietätte juhlaa perheessänne?
- Esimerkkejä kulttuurisista juhlista:

- Viro: Kadrin -päivä, Mardin -päivä
- Venäjä: Uusi vuosi (Pakkasukko ja lumityttö)
- Kiina: kiinalainen uusi vuosi
- Benelux -maat: Sinterklaas/Sint Nicolaas
- Esimerkkejä uskonnollisista juhlista:
 - Islam: id al Fitra/Bayram (Ramadanin päättymisjuhla)
id al Adha/Bayram (uhrijuhla)
 - Hindulaisuus: Diwali, Holi
 - Buddhalaisuus: Vesaki, Ullambana
 - Juutalaisuus: Hanuka, Purim -juhla
 - Kristinusko/ortodoksisuus: pääsiäinen ja joulu
 - Kristinusko/katolisuus: loppiainen, laskiainen ja pääsiäinen
- Onko suomalainen kalenteri erilaisine juhlaineen teille tuttu? Varhaiskasvatuksessa vietetään suomalaisessa kalenterissa olevia vuodenkiertoon liittyviä kulttuurisia ja kristinuskoon/luterilaiseen kirkkovuoteen liittyviä juhlia, esimerkiksi pyhäinpäivä, joulu, pääsiäinen.
- Miten juhlitte erilaisia kalenterivuoden juhlia?
- Onko lapsenne kohdannut muita uskontoja, katsomuksia tai kulttuureja aikaisemmin (naapurit, suku, tuttavaperheet, lomamatkat)?
- Millaisia uskontoon liittyviä keskusteluja kodissanne on käyty?
- Miten lapsenne kanssa on puhuttu elämän peruskysymyksistä: oikea/väärä, hyvä/paha, syntyminen, kuoleminen, pelot, turvallisuus, jumala?

Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kulttuurista ja katsomuksellista tietoa ja osaamista. Henkilöstö toimii mallina sille, miten uskontoihin, katsomuksiin ja kulttuureihin suhtaudutaan ja miten niistä puhutaan. Toimintayksiköissä keskustellaan avoimesti katsomuskasvatukseen liittyvistä kysymyksistä. Työyhteisön yhteiset keskustelut ja pohdinnat selkeyttävät toimintaperiaatteita, auttavat toiminnan suunnittelussa ja rakentavat yhteistä toimintakulttuuria. Päiväkodin johtajalla on tärkeä rooli oman yksikkönsä arvo- ja asenneilmapiirin kehittämisessä. [Kasvua katsomuksista -sivustolla pohditaan päiväkodin johtajan roolia yksikön katsomuskasvatuksen toteuttamisessa ja toteutumisessa.](#) Sivustolta löytyy keskustelujen pohjaksi mm. seuraavat videot: kuulenko lapsen katsomukselliset ajatukset ja kysymykset, mikä rohkaisisi sinua dialogiin moninaisuudesta ja katsomuksista ja kuinka yhteisön arvot vaikuttavat kohtaamisen tapaan. Varhaiskasvatus ja Vantaan seurakunnat tekevät yhteistyötä yhdessä laadittujen strategisten painopisteiden mukaisesti. [Kuvaus yhteistyöstä löytyy seurakunnan sivuilta.](#)

[Varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisen tueksi löytyy Katsomusten aarrelaatikko -materiaali.](#)

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Miten huomioitte ryhmänne eri uskontojen ja kulttuurien juhlat ja perinteet toiminnassanne?
- Miten huomioitte lasten tekemät aloitteet silloin, kun he ihmettelevät elämänskysymyksiä?
- Miten tuette lasten katsomuksellista identiteettiä?

4.7 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN ESIOPETUS

[Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoista esiopetusta toteutetaan Vantaan esiopetuksen opetus-suunnitelman](#) ja Vantaan kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen käsikirjan mukaisesti. Lasten kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan huomioon sekä esiopetuksessa että valmistavassa opetuksessa. Toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet ja kulttuurit sekä uskonnot ja katsomukset. Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien esiopetuksen tavoitteena on:

- tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä
- opettaa lapset arvostamaan kaikkien perheiden perinteitä ja tapoja
- ohjata lapset kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä uskontoja ja katsomuksia
- vahvistaa lasten kykyä ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta
- vahvistaa lasten valmiuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä

Kieltä puhumaan opittaessa opitaan myös kielioppia. Kielellä opitaan myös uusia asioita, joten kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Opetuksessa huomioidaan, että jokaisella oppimiskokonaisuudella on oma kielensä, tekstilajinsa, käsitteistönsä ja symbolijärjestelmänsä. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Jokaisella lapsella on oikeus kehittyä kielen käyttäjänä ja kielen oppijana. Opetuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset oppimisen edellytykset ja oppimistyyli sekä omaan kieleen ja kulttuuriin liittyvät symbolijärjestelmät, kuten erilaiset kirjoitusasut. Myös lukusuunta on syytä huomioida. Lisää tietoa toisen kielen oppimisesta löytyy kappaleesta 4.4.

Esiopetus tukee lapsen monikielisyyden ja kieliä arvostavan asenteen kehittymistä. Kieliyhteisöihin liittyvistä asenteista käydään työyhteisössä keskustelua ja niitä pohditaan yhdessä. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen oppimisessa, yhteistoiminnassa, identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa koko henkilöstö toimii suomen kielen mallina ja opettaa oppimiskokonaisuuksien keskeistä sanastoa.

[Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet](#) ohjaavat esiopetuksen katsomuskasvatusta. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin, uskontoihin ja muihin katsomuksiin tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä rohkaisemalla lapsia kysymään ja pohtimaan sekä antamaan tilaa ihmettelylle. Katsomuskasvatusta toteutetaan jokapäiväisessä toiminnassa, juhlissa ja ajankohtaisissa tapahtumissa. Opetushallituksen [ohje perusopetuksen uskonnon ja elämäkatsomustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa](#) tukee esiopetuksen toiminnan suunnittelua ja järjestämistä. Lisää tietoa katsomuskasvatuksen toteuttamisesta löytyy kappaleesta 4.6. Lisää tietoa katsomuskasvatuksen toteuttamisesta löytyy kappaleesta 4.6.

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI

- Miten vahvistatte lasten valmiuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä?
- Mitkä ovat lapsiryhmäsi hyvät käytännöt?

4.8 PERUSOPETUKSEEN VALMISTAVA OPETUS 6-VUOTIAILLE

Lapsilla, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esiopetuksessa toimimiseen, on oikeus perusopetukseen valmistavaan opetukseen. [Vantaalla järjestetään valmistavaa opetusta esiopetusikäisille lapsille](#). Kuusivuotiaiden lasten valmistavaa opetusta annetaan kunnallisissa suomenkielisissä esiopetusryhmissä. Vantaalla myös ruotsinkielinen perusopetus järjestää valmistavaa opetusta. Valmistavaa opetusta järjestetään esiopetuksen työpäivinä viisi tuntia päivässä. Valmistavan opetuksen päätöksiä tehdään huhtikuun loppuun asti. Valmistavan opetuksen toteuttamista ohjaavat valtakunnallinen [Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet](#) ja [Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma sisältäen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman 6-vuotiaille 2022 \(opintopolku.fi\)](#)

[Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteiden](#) mukaan valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Valmistava opetus tukee lapsen kotoutumista, jolloin hän oppii toimimaan suomenkielisessä toimintaympäristössä. Lisäksi lapsella on mahdollisuus muodostaa ystävyyssuhteita ja harjoitella kouluvalmiuksia. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa.

Juuri Suomeen muuttaneet äidinkieleltään muut kuin suomenkieliset lapset otetaan suoraan valmistavaan opetukseen, vaikka suomalaista henkilötunnusta ei olisi vielä myönnetty. Valmistavaan opetukseen ovat oikeutettuja myös ne kaksi- ja monikieliset lapset, jotka eivät aiemmin ole olleet suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja joiden suomen kielen taito ei vielä riitä esiopetuksessa opiskelemiseen. Kansainvälisen adoption kautta tulleet lapset sekä suomalaiset paluumuuttajaperheiden lapset ovat mahdollisesti oikeutettuja valmistavaan opetukseen. Tukea tarvitseva lapsi voi tarvita myös valmistavaa opetusta. Monialaisena yhteistyönä mietitään, millaista opetusta lapsi tarvitsee kuusivuotiaana. Pidennetyn oppivelvollisuuden lapsille ei tarjota valmistavaa opetusta, mutta huolehditaan S2-opetuksen toteutumisesta.

Kaksi- ja monikielisten viisivuotiaiden lasten suomen kielen taidon ja kieltä tukevan opetuksen arvioinnin tueksi Vantaalla käytetään [monikielisten 5-vuotiaiden toimintamallia](#). Varhaiskasvatuksen opettaja, kieli- ja kulttuurikoordinaattori sekä tarvittava pedagoginen henkilöstö arvioivat suomi toisena kielenä opetuksen menetelmiä ja niiden toimivuutta esiopetukseen siirtyvien 5-vuotiaiden kaksi- ja monikielisten lasten osalta monikielisten 5-vuotiaiden toimintamalli keskustelussa. Siinä huomioidaan lapsen suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa oloaika, toimintaan osallistumisen säännöllisyys, muutokset ja huolenaiheet sekä lapsen senhetkinen suomen kielen taito. Mikäli lapsen kielitaito jää alle kehittyvän alkeiskielitaidon (A1) tason, kieli- ja kulttuurikoordinaattori tekee huoltajien suullisella luvalla kielitaidon kartoituksen valmistavan opetuksen tarpeen arvioimiseksi. Lapsen mahdollinen tuen tarve voi nousta esille monikielisten 5-vuotiaiden toimintamalli keskustelussa. Tällöin varhaiskasvatuksen opettaja jatkaa lapsen asioiden selvittelyä koordinoivan varhaiskasvatuksen

erityisopettajan kanssa tai lapsi voidaan ohjata puheterapeutin arvioon. Lisää tietoa kielitaidon kehittymisestä ja havainnoinnista löytyy kappaleesta 4.4.

Valmistavaan opetukseen oikeutettujen lasten huoltajille kerrotaan valmistavasta opetuksesta huoltajien tapaamisessa, jonka toteutumisesta vastaa esiopetusta järjestävän päiväkodin johtaja. Tapaamisessa kerrotaan valmistavan opetuksen tavoitteista, opetuksen järjestämisen periaatteista, opetuksessa käytettävistä menetelmistä ja toteuttamistavoista, kouluun siirtymisestä, S2-opetuksesta ja uimaopetuksesta. Tilaisuuteen kutsutaan huoltajien lisäksi kieli- ja kulttuurikoordinaattori, tuleva esiopetusryhmän opettaja ja tarvittaessa tulkki. Valmistava opetus aloitetaan huoltajien tapaamisen jälkeisenä päivänä. [Päiväkodin johtaja valmistelee valmistavan opetuksen hakeminen -lomakkeen sähköisesti](#). Esitetyttyyn hakemukseen pyydetään huoltajan allekirjoitus ja merkintä siitä, että keskustelu valmistavan opetuksen hyödyistä on käyty. Mikäli huoltajat asuvat eri talouksissa, niin hakemukseen tarvitaan molempien huoltajien allekirjoitukset. Hakemuksessa on aina oltava päiväkodin johtajan nimi ja yhteystiedot, tilaisuudessa mukana olleen päiväkodin edustajan sekä kieli- ja kulttuurikoordinaattorin nimi.

Päiväkodin johtaja skannaa huoltajan/huoltajien allekirjoittaman Lapsen hakeminen 6-vuotiaana perusopetukseen valmistavaan opetukseen -lomakkeen. Päiväkodin johtaja lähettää hakemuksen salattuna sähköpostina YHT postilaatikkoon valmistavanhakemukset@vanta.fi.

Valmistava opetuksen päätöksen valmistelee palvelusihteeri. Päätöksen lapsen ottamisesta valmistavaan opetukseen tekee varhaiskasvatuspäällikkö.

[Valmistavan opetuksen prosessi Vantaalla esiopetuksesta toiselle asteelle](#) löytyy varhaiskasvatuksen intrasta.

VALMISTAVA OPETUS 6-VUOTIAILLE

SYKSY
☐ Huoltajien tapaaminen
☐ Valmistavan opetuksen päätöksen valmistelu ja päätöksenteko
☐ Esiopetusikäisen lapsen havainnointi
☐ Valmistavan opetuksen toteuttaminen inklusiivisesti (4h esiopetusta + 1h suomen kielen opetusta)
☐ Toimintasuunnitelma
☐ Oppilashuolto
☐ KieliPeda (osio 3)
☐ Lapsen itsearviointi-lentokone
☐ Lapsen valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma
☐ Kieli- ja kulttuurikoordinaattori konsultoi valmistavan opetuksen opettajia

Vantaa 2022 Partanen, Pennanen, Ruonala, Thurin

Valmistavan opetuksen klinikka elokuussa

Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esiopetusryhmässä opiskelemiseen (Perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2015, OPH)

Liitteet 10 ja 11 havainnollistavat prosessia tarkemmin syys- ja kevättoimintakausien osalta.

VALMISTAVA OPETUS 6-VUOTIAILLE

KEVÄT
☐ KieliPeda (osio 3)
☐ Valmistavan opetuksen oppimissuunnitelman päivittäminen
☐ Valmistavan opetuksen klinikka
☐ Esiopetusikäisen lapsen havainnointi
☐ Valmistavan opetuksen opettajan ja huoltajien välinen keskustelu Eskarista Ekalle -tiedonsiirtoa varten
☐ Eskarista Ekalle -tiedonsiirto kouluun
☐ Eskarista Ekalle -tiedonsiirron yhteydessä toimitetaan koululle huoltajien luvalla
☐ Eskarista Ekalle -tiedonsiirtolomake
☐ KieliPeda osio 3

Vantaa 2022 Partanen, Pennanen, Ruonala, Thurin

Tulevan toimintavuoden valmistavan opetuksen lasten päätösten valmistelu alkaa keväällä

Vireille

• Huoltaja hakee esiopetukseen

Valmistelu

• Koordinaattori, päiväkodin johtaja ja vo arvioivat lapsen valmistavan opetuksen tarpeen
• Valmistavaa opetusta järjestävän pk:n pkj järjestää huoltajien tapaamisen ja kutsuu koordinaattorin paikalle
• Pkj skannaa hakemuksen

Päätös

• Palvelusihteeri valmistelee päätöksen
• Päätöksen valmistavaan opetukseen 6-vuotiaille ottamisesta tekee varhaiskasvatuspäällikkö

Liitteet 10 ja 11. Valmistavan opetuksen prosessikuvaukset syys- ja kevättoimintakauden osalta

Mikäli valmistavaa opetusta tarvitseva lapsi aloittaa esiopetuksessa kesken vuoden, päiväkodin johtaja on yhteydessä kieli- ja kulttuurikoordinaattoriin käynnistääkseen valmistavaan opetukseen ottamisen prosessin. Jos lapsi on otettu valmistavaan opetukseen 20.9. jälkeen,

oikeus valmistavaan opetukseen jatkuu vielä oppivelvollisuuden alettua. Tällöin valmistavan opetuksen järjestämisestä huolehtii perusopetus.

Kuusivuotiaiden valmistava opetus koostuu neljästä esiopetustunnista ja yhdestä suomen kielen opiskeluun keskittyvästä tunnista. Lapsen ollessa ainoastaan maksuttomassa 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan ennen ja/tai jälkeen esiopetusajan. Mikäli lapsi on valmistavan opetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa, viidennen tunnin opetus toteutetaan esiopetuksen ulkopuolella varhaiskasvatusajan puitteissa. Valmistavaa opetusta ei voi pääsääntöisesti toteuttaa aamu- eikä välipalan aikana.

Valmistavan opetuksen tavoitteita asetettaessa on huomioitava lapsen suomen kielen taito ja oppimisvalmiudet. Opetukseen käytettävien keinojen ja menetelmien valinnassa huomioidaan kullekin lapselle ominainen tapa oppia. Valmistavassa opetuksessa lapselle asetetut tavoitteet kirjataan [valmistavan opetuksen oppimissuunnitelmaan](#), joka on sama lomake kuin esiopetuksessa. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan huoltajien kanssa oman äidinkielen merkityksestä, kehitymisestä ja ylläpitämisestä sekä toimenpiteistä oman äidinkielen tukemiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan yksilöllisiä tavoitteita ja toimenpiteitä lapsiryhmän toimintaan suomen kielen oppimisen tukemiseksi. Valmistavaa opetusta saavan lapsen osalta itsearviointia toteutetaan soveltuvin osin. Valmistavan opetuksen opettajille on tarjolla kieli- ja kulttuurikoordinaattoreiden tukea. [Valmistavan opetukseen liittyvien lomakkeiden siirtämisestä ja säilyttämisestä on annettu erillinen ohje](#). Kuusivuotiaiden valmistavaan opetukseen liittyvät vuosittain huomioitavat asiat on kuvattu liitteessä 12.

Liite 12. 6-vuotiaiden valmistavan opetuksen vuosikello

KYSYMYKSIÄ POHDITTAVAKSI:

- Minkälaisia menetelmiä käyttäte valmistavan opetuksen lapsen suomen kielen taidon kehittymisen havainnoimisessa?
- Miten tuette lasta, joka tulee suoraan valmistavaan opetukseen ilman suomalaista varhaiskasvatustaustaa?

- Mitkä ovat toimintayksikköne hyvät käytännöt valmistavan opetuksen järjestämisessä?

4.9 SIIRTYMÄVAIHE ESIOPETUKSESTA KOULUUN

[Vantaalla noudatetaan esi- ja alkuopetuksen Eskarista Ekalle -yhteistyöprosessia.](#) Kaikille [esiopetusikäisille lapsille laaditaan henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma tai valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma](#) yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Esiopetuksessa ja valmistavassa opetuksessa käytetään samaa lomaketta. Oppimissuunnitelmaan merkitään valmistavaan opetukseen osallistumisen aloitus- ja päättymispäivä.

Valmistavan opetuksen lasten osalta Eskarista Ekalle -prosessissa toimitetaan kouluun tiedonsiirto ja huoltajien luvalla KieliPeda-työvälineen osio 3 (Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta). Kieli- ja kulttuurikoordinaattorit huolehtivat tiedonsiirrosta perusopetuksen aluekoordinaattoreille 6-vuotiaana valmistavaan opetukseen osallistuneiden osalta. Muiden kaksi- ja monikielisten lasten osalta voi olla perusteltua siirtää kouluun huoltajien luvalla KieliPeda-työvälineen osio 3.

LUVUN 4 TIIVISTELMÄ

- Suunnittele kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toteuttamista hyödyntäen KieliPeda-työvälineen osioita 1 ja 2 sekä Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen kehittämisen kriteereitä
- Aloita lapsen suomen kielen taidon havainnointi KieliPeda osion 3 avulla
- Kerro huoltajille oman äidinkielen merkityksestä ja keskustele keinoista tukea oman äidinkielen kehittymistä. Voit hyödyntää KieliPedan osiota 2
- Huolehdi suomi toisena kielenä -opetuksen järjestämisestä ja arvioinnin toteutumisesta hyödyntämällä KieliPedan osiota 1
- Tee näkyväksi lapsiryhmän kielet, kulttuurit, katsomukset ja uskonnot
- Tutustu 6-vuotiaiden valmistavan opetuksen vantaalaiseen ohjeistukseen
- Tee yhteistyötä kieli- ja kulttuurikoordinaattorin kanssa

5 TÄRKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ

5.1 VANTAALLE MUUTTAVAN LAPSEN SIIJOITTAMINEN VARHAISKASVATUKSEEN, ESIOPETUKSEEN TAI VALMISTAVAAN OPETUKSEEN

[Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajiensa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on kotikuntalain perusteella toinen kunta.](#)

Varhaiskasvatushakemuksen voi jättää, kun EU kansalaisen rekisteröinti on tehty. Varhaiskasvatuspäätös voidaan tehdä lapsen koulun alkuun saakka, kun perheellä on kotipaikka ja vakinainen osoite Vantaalla.

Mikäli EU-maiden ulkopuolisella perheellä on määräaikainen oleskelulupa, lapselle voidaan myöntää varhaiskasvatuspaikka enintään oleskeluluvan voimassaoloajalle.

Turvapaikanhakijalapselle varhaiskasvatustaloustaloutta järjestetään pääsääntöisesti vain lastensuojelullisin perustein. Tällöin vastaanottokeskus maksaa todelliset kustannukset. Vastuuhenkilönä tilanteissa toimii kunkin alueen varhaiskasvatuspäällikkö.

Esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen lapsi sijoitetaan mahdollisimman nopeasti hakemuksen jättämisen jälkeen. Lapsi otetaan esiopetukseen tai valmistavaan opetukseen, vaikka hänellä ei vielä ole suomalaista henkilötunnusta, oleskelulupaa, kotipaikkaa tai vakinaista osoitetta Vantaalla.

5.2 OLESKELULUPA

[Päiväkodin johtaja selvittää varhaiskasvatukseen hakevien lasten huoltajilta oleskelulupien tyypit.](#)

[Oleskeluluvan tyyppi vaikuttaa muun muassa lapsen sijoittamiseen varhaiskasvatukseen, tulkkilaskujen hyväksymiseen sekä korvausten hakemiseen, mikäli pakolaisstatuksella ollelle lapselle on myönnetty kehityksen ja oppimisen tukitoimia. Lisää tietoa korvauksista luvassa 5.3.](#)

[EU-valtion, Pohjoismaan, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen ei tarvitse oleskelulupaa Suomeen, mutta hänen täytyy rekisteröidä oleskeluoikeutensa, jos oleskelu tai työskentely Suomessa kestää yli kolme kuukautta.](#) Rekisteröintiä varten lapselle pitää täyttää oma hakemus.

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään joko tilapäisenä tai jatkuvana oleskelulupana. Ensimmäinen lupa on aina määräaikainen. Oleskelulupatyyppi merkitään oleskelulupakorttiin kirjaintunnuksin:

- A = jatkuva oleskelulupa
- B = tilapäinen oleskelulupa
- P = pysyvä oleskelulupa
- P-EU tai P-EY = pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa
- TTOL tarkoittaa työntekijän oleskelulupaa. Sen jälkeen luetellaan ammattialat, jolla luvanhaltija voi työskennellä.

5.3 TULKIN KÄYTTÖ

Varhaiskasvatuksessa käytetään tulkkia aloitustapaamisissa, varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluissa ja esiopetuksen tai valmistavan opetuksen oppimissuunnitelmakeskusteluissa sekä vanhempainilloissa, mikäli huoltaja ei osaa riittävästi suomea. Tulkkauksessa voidaan käyttää paikalle tilattavaa tulkkia tai käyttää puhelin- tai etätulkkausta.

[Ohje tulkin tilaamiseen sekä tulkkilaskun hyväksymiseen löytyy Intrasta.](#)

[Pakolaisstatuksella olevan henkilön tulkkauklasku käsitellään toisin kuin ei-pakolaisstatuksella olevan henkilön.](#) Tällä hetkellä yleisimmät pakolaisstatuksella olevien henkilöiden kielet ovat arabia, dari, farsi, somali (nykyään lähinnä perheen yhdistämistilanteissa), swahili, kikongo, lingala, burma, tsetseeni (venäjä).

Tulkkauksen toteuttaminen:

- Selvitä huoltajalta oleskelulupatyyppi; pakolaisstatuksella olevan henkilön tulkkauklasku käsitellään toisin kuin ei-pakolaisstatuksella olevan henkilön.
- Selvitä perheen äidinkieli, murre ja maa/maanosa, jossa kieltä puhutaan
- Tilaa tulkki ajoissa ja kerro tarvittaessa keskustelun aihe
- Suunnittele keskustelun eteneminen huolellisesti
- Varaa keskusteluun riittävästi aikaa
- Puhu asiakkaalle, älä tulkille ja käytä selkeää kieltä
- Anna tulkille riittävästi aikaa tulkata

5.4 KORVAUSTEN HAKEMINEN, KUN PAKOLAISSTATUKSELLA OLEVALLE LAPSELLE ON MYÖNNETTY KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKEA

Perusvarhaiskasvatusta ylittävältä osalta kunnalla on oikeus [Kotoutumislain](#) kulujen takaisinperintään ELY-keskukselta. Siksi on tärkeää, että päiväkodin johtaja selvittää huoltajan ja lapsen oleskelulupatyyppit, jotta tiedetään, onko kunta oikeutettu hakemaan korvauksia

Korvauksia voidaan hakea, kun pakolaistaustaisella lapsella on vamma, pitkäaikaissairaus tai trauma. Lapsen vammasta tai traumasta tulee olla asiantuntijan lausunto. Kaikki kasvuun ja kehitykseen liittyvät pulmat eivät oikeuta takaisinperintään (esim. lievät oppimisvaikeudet).

Kun lapsi saa kehityksen ja oppimisen tuen rakenteellisia tukitoimia, konsultoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja toimittaa otteen lapsen tukitoimipäätöksestä asiaa hoitavalle varhaiskasvatuksen asiantuntijalle.

Lisätietoa asiasta löytyy työ- ja elinkeinoministeriön sivuilta:

<http://kotoutuminen.fi/valtion-korvaukset-kunnille> ja <https://kotoutuminen.fi/kotoutumislaki-ohjaa-kotoutumisen-edistamista>

LUVUN 5 TIIVISTELMÄ

Päiväkodinjohtaja

- selvittää perheen/lapsen oleskelulupatyypin varhaiskasvatukseen haettaessa
- huolehtii, että tulkkia tilattaessa on tiedossa perheen/lapsen oleskelulupatyypin
- tiedottaa konsultoivaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, jos tehostetun tai erityisen tuen lapsella on pakolaisstatus

6 ERITYISTILANTEITA

Äkilliset, järkyttävät elämäntapahtumat ja menetykset vaikuttavat ihmiseen iästä riippumatta. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tärkeämpää on lapsen arjessa olevien aikuisten tuki. Esiopetuksen henkilökunnalla on mahdollisuus ottaa yhteyttä [esiopetuksen ku-raattoriin tai psykologiin](#) saadakseen neuvontaa kriisin kohdanneen lapsen auttamiseksi. Perheneuvolat palvelevat vantaalaisia lapsiperheitä lapsen, nuoren ja perheen kasvua ja kehitystä koskevista kysymyksistä. [Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Kasvatus- ja perheneuvonta](#) antaa apua, kun lapsi on kohdannut kriisin tai trauman.

[Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja kriisipäivystys](#) on ympärivuorokautinen päivystysyksikkö, joka toimii päivystävänä sosiaaliviranomaisena ja antaa akuuttia kriisiapua järkyttävissä elämäntilanteissa. Apua voi hakea asiakas itse, omainen, läheinen tai ystävä. Yhteydenottaja voi olla myös toinen viranomainen.

[Kotoutumista tukevien sosiaalipalveluiden yksikkö](#) edistää hyvinvointialueella asuvien pakolaisten kotoutumista ja vastaa Vantaalle muuttavien pakolaisten ja paluumuuttajien kunta-alaisten alkuvaiheen sosiaali- ja terveystalvetaista, palveluihin perehdytyksestä sekä asiakas- ja potilasohjauksesta. Asiakkaita ovat Vantaalle muuttavat pakolaiset, ihmiskaupan uhrat sekä erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat, kuten pitkäaikaissairaat, vammaiset, perhevapaalla olevat ja ikäihmiset. Yksikkö tarjoaa jälkihuoltopalveluita ilman huoltajaa maahan tulleille 18–24 -vuotiaille nuorille ja vastaa paperittomien sosiaalityöstä sekä tarvittaessa hätämajoituksesta.

[Sosiaalipalvelut tarjoaa apua ja tukea erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa nuorille, aikuisille ja perheille.](#)

[Nuorten aikuisten sosiaalityö palvelee 18-24 -vuotiaita vantaalaisia.](#)

[Aikuisten sosiaalityö palvelee yli 25-vuotiaita vantaalaisia.](#)

[Kunnan on tehtävä tarpeen vaatiessa yksilöllinen palvelutarpeen arviointi](#), joka perustuu asiakkaan omaan näkemykseen sekä yhden tai useamman asiantuntijan arvioon. Kiireellisissä tapauksissa sosiaalipalveluja on järjestettävä myös kunnassa tilapäisesti oleskeleville.

[Tukea turvapaikanhakija lapsen, pakolaistaustaisen lapsen tai traumatisoituneen lapsen ja hänen perheensä kohtaamiseen ja vastaanottamiseen löydät Vantaan intrasta.](#)

6.1 YMPÄRILEIKKAUS

Poikien ympärileikkaus on olennainen osa juutalaisuutta ja islamia, mutta käytäntö tunnetaan myös monissa afrikkalaisissa yhteisöissä osana poikien aikuistumisriittejä. Uskonnollisten ja kulttuuristen perinteiden vuoksi tehtävät poikien ympärileikkaukset ovat sallittuja pojan ja hänen huoltajiensa suostumuksella. [Poikien ympärileikkauksia voi tehdä vain laillistettu tai luvan saanut lääkäri. Asiasta löytyy tarkempaa tietoa ja esite useilla kielillä.](#)

Naisten ja tyttöjen sukuelinten silpominen on Suomessa rikoslain mukaan rangaistava teko. Näin on silloinkin, jos Suomessa asuva henkilö viedään leikattavaksi ulkomaille. [Niiden perheiden kohdalla, jotka tulevat silpomisen suhteen suuren riskin alueilta](#), tulee silpominen ottaa puheeksi rutiininomaisesti samalla kun puhutaan lapsen hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä asioista. [Tarpeen mukaan silpominen otetaan puheeksi esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:](#)

- Lapsen vasu -keskustelu
- Hyve 4-keskustelu
- LEOPS-keskustelu ja valmistavan opetuksen oppimissuunnitelmakeskustelu
- Esiopetusikäisen lapsen anoessa yli kahden viikon poissaoloa esiopetuksesta
- Perheen ilmoittaessa lapsen pitkistä poissaoloista

[Vantaan henkilöstön viranomaisohjeistuksen mukaan on otettava yhteyttä sekä poliisiin että lastensuojeluviranomaisiin mikäli epäillään, että tytön ympärileikkaus tapahtuu tai on jo tapahtunut.](#) Epäily jo tehdystä ympärileikkauksesta voi herätä tytön muuttuneesta käytöksestä. Lapsi voi olla kivulias, hiljainen, vetäytyvä, ahdistunut, masentunut, aggressiivinen, pelokas tai itkuinen. Hänellä voi olla myös keskittymis- ja oppimisvaikeuksia.

Jos asia askarruttaa, voit keskustella aiheesta päiväkodin johtajan, kieli- ja kulttuurikoordinaattoriin, konsultoivaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaan tai [Kason turvallisuusasiantuntijan](#) kanssa.

6.2 KUNNIAKÄSITYKSET JA -VÄKIVALTA

Kunniakäsitykset mielletään käsityksinä hyvästä elämästä, mutta ne voivat johtaa myös konfliktitilanteisiin. Kunniaväkivallalla tarkoitetaan perheen tai suvun piirissä tapahtuvaa, kunnian normien puolustamiseen liittyvää ihmisoikeuksia rikkovaa väkivaltaa. Kunniaväkivalta liittyy ajattelutapaan, jonka mukaan kunnia on koko perheen tai suvun asia. Yksilön teot vaikuttavat koko yhteisön kunniaan. [Lastensuojelu käsikirja -sivustolta löytyy lisätietoa kunnianväkivallasta.](#)

6.3 LAPSEN SIEPPAUS JA LAPSIKAAPPAUS

Lapsen sieppaajaksi katsotaan kuka tahansa henkilö, joka vie lapsen ilman huoltajan suostumusta. Jos lapsen toinen vanhempi tai muu henkilö ilmaisee aikeensa siepata lapsi, ilmoitetaan asiasta heti huoltajalle ja kehoitetaan häntä kääntymään asiassa lastensuojelun ja poliisin puoleen. Tällöin lapsen silmälläpitoa on syytä tehostaa sekä rajoittaa toimintayksikön henkilöliikennettä mahdollisuuksien mukaan. Kiireellisessä tapauksessa ilmoituksen poliisille voi tehdä myös toimintayksikön työntekijä.

[Lapsikaappaukseen](#) syyllistyy se, joka ottaa lapsen omavaltaisesti huostaansa ja vie lapsen asuinvaltiostaan ulkomaille tai jättää palauttamatta lapsen asuinvaltioonsa. Jos on uhka, että joku vie lapsen laittomasti pois maasta, kysymyksessä on kansainvälinen lapsikaappaus.

Sieppaustilanteessa pyritään toimimaan rauhallisesti ja ilmoittamaan asiasta poliisille, huoltajalle ja omalle esimiehelle mahdollisimman nopeasti. Lapsen sieppaustilanteessa tai muun vastaavan tyyppisen häiriön sattuessa tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää huomiota sieppaajan tuntomerkkeihin. Tärkeää on, että lapsista pyritään koko tilanteen ajan huolehtimaan hyvin ja ohjaamaan heidät pois tapahtumapaikalta.

Jos asia askarruttaa, aiheesta voi keskustella päiväkodin johtajan, kieli- ja kulttuurikoordinaattoriin, konsultoivaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaan tai [Kason turvallisuusasiantuntijan](#) kanssa.

6.4 LASTENSUOJELU JA LAPSEN VIEMINEN TAISTELUALUEELLE

Kun herää epäily lapsen viemisestä tai lähettämisestä taistelualueelle, varhaiskasvatuksen työntekijöillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. Uhka lapsen maasta viemisestä tai omatoimisesta matkustamisesta taistelualueelle liittyy useimmiten väkivaltaiseen ääriajatteluun, jonka perusteella lähtijä kokee olevansa velvollinen toimimaan konfliktissa paikan päällä. Tyypillinen väkivaltaiseen ääriajatteluun viittaavan epäilyn tunnusmerkki on äkillinen muutos lapsen tai muiden perheenjäsenten käyttäytymisessä. [Lastensuojelun käsikirja](#) -si-vusto antaa lisätietoa aiheesta.

[Ulkoministeriön matkustustiedotteista löytyy ajankohtaista tietoa eri maiden turvallisuustilanteesta.](#)

Jos asia askarruttaa, aiheesta voi keskustella päiväkodin johtajan, kieli- ja kulttuurikoordinaattoriin, konsultoivaan varhaiskasvatuksen erityisopettajaan tai [Kason turvallisuusasiantuntijan](#) kanssa.

6.5 RADIKALISOITUMISEN TUNNISTAMINEN JA EHKÄISY VARHAISKASVATUKSESSA

[Varhaiskasvatuksessa on tärkeää tunnistaa väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnusmerkit ja siihen liittyvät ilmiöt.](#) On tärkeää huomioida lapset, jotka ovat altistuneet väkivaltaisen radikalismien vaikutuksille omassa elinympäristössään. Vaikka väkivaltaisen radikalisoitumisen osalta ei ole olemassa kattavaa tunnusmerkistöä, niin henkilöstö usein tunnistaa huolta herättävät muutokset esimerkiksi lasten tai huoltajan käytöksessä, puheissa tai pukeutumisessa.

Jos asia askarruttaa, aiheesta voi keskustella päiväkodin johtajan, kieli- ja kulttuurikoordinaattorin, konsultoivan erityisopettajan tai [kason turvallisuusasiantuntijan](#) kanssa. [Kasvatuksen ja opetuksen kaupunkitasoiset turvallisuusohjeet löytyvät Intrasta.](#)

[Opetushallituksen sivuille on koottu ajankohtaista tietoa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja sen ennaltaehkäisemisestä.](#)

[Opetushallitus on myös julkaissut Rakentavaa vuorovaikutusta -oppaan, jota voi hyödyntää varhaiskasvatuksessa.](#)

[Resilienssiä rakentamassa - demokratiakasvatuksen tueksi -julkaisu tukee Kansallisen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelman toteuttamista opetusallalla sisältäen myös varhaiskasvatuksen.](#)

7 HYÖDYLLISTÄ MATERIAALIA JA LÄHTEET

Tästä luvusta löydät lisää sähköistä ja painettua materiaalia.

7.1 LISÄTIETOA LUKUUN 2 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN JOHTAMINEN

- [Kielitaidon arviointiohjeet rekrytoijalle ja arviointitehtävät](#)
- [Avaimia moninaisuuden johtamiseen](#)
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151384>
- [Palveleva johtaminen työpaikan kulttuuriksi | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Monimuotoinen työelämä | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmat](#)
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>
- <https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>
- https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/02/yhdenvertaisuus_opas_web.pdf
- [Tutustu rasminvastaiseen toimintaan - Punainen Risti](#)
- <https://maailmankoulu.fi/rasminvastainen-paiva/>
- <https://maailmankoulu.fi/kuvakirjoja-ja-kirjavinkkejä-varhaiskasvatukseen-ja-1-2-luokkalaisille/>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelu-oppilaitoksissa>
- [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 \(opintopolku.fi\)](#)
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

7.2 LISÄTIETOA LUKUUN 3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

- Alkukartoitukset uusille maahan muuttaneille vantaalaisille.
[Alkukartoitus tukee vastikään Suomeen ja Vantaalle muuttaneita | Vantaa](#)
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:1
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- International House Helsinki <https://ihhelsinki.fi/>
- Kotoutuminen.fi-verkkopalvelu on suunnattu työssään maahan muuttaneita kohtaan, kotoutumisen edistämisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille. [Etusivu](#) | [Kotoutuminen](#)
- Kotoudu kotona -opas <https://www.mikseri.fi/meri-la-pin+%C3%A4itien+%C3%A4rjest%C3%B6l%C3%A4ht%C3%B6inen+kotoutuminen/!!>
- Kotoutumislaki (1386/2010) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Kuvaopas vanhemmille – Varhaiskasvatuksen aloittaminen <https://vantaa.sharepoint.com/sites/Varhaiskasvatuksenintranet/Jaetut%20asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FVarhaiskasvatuksenintranet%2FJaetut%20asiakirjat%2FAloittaminen%2FKuvaopas%20vanhemmille%2DVarhaiskasvatuksen%20aloittaminen%2Epdf&parent=%2Fsites%2FVarhaiskasvatuksenintranet%2FJaetut%20asiakirjat%2FAloittaminen>
- Lastensuojelu sivusto. Kielet: arabia, englanti, farsi, kurdi, ranska, ruotsi, somali, suomi, selkosuomi, venäjä. <http://lastensuojelu.info/>
- Monikulttuurinen kodin ja koulun yhteistyö. 2010. Opetushallitus.
https://peda.net/p/sanna.kekkonen%40hirsensalmi.fi/ma/tmk/mkiky:file/download/5a3dcff684d2bf26b986c2b8e42e400ea66991f0/130188_monikulttuurinen_kodin_ja_koulun_yhteisty_2010_-esite_oph.pdf
- Neuvova Vantaa -sivusto <https://www.neuvovavantaa.fi/>
- Oma kieli – oma mieli. Opas oman äidinkielen oppimisen tukemiseen. 2016. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf
- Osallisuus varhaiskasvatuksessa videosarja <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja>

- Opas varhaiskasvatukseen siirtyvän lapsen vanhemmille [Päiväkoti alkaa, tervetuloa! - Uusi opas vanhemmille - Vanhempainliitto](#)
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2015:49
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheessä. 2010. Monikulttuurisuusyhdistys Familia club ry.
<https://www.familiary.fi/duo-vanhempainvalmennus.html>
- Tervetuloa Suomeen -opas <https://tem.fi/tervetuloa-suomeen>
- Tietoa koulukiusaamisesta vieraskielisille vanhemmille -opas <https://kotouttaminen.fi/-/etno-julkaisi-vieraskielisille-selkokielisen-oppaan-koulukiusaamisesta>
- Tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä [Sinun oppaasi Suomessa \(infofinland.fi\)](#)
- Tietoa Suomesta. Kielet: arabia, englanti, espanja, eesti, kiina, persia, ranska, ruotsi, turkki, somali, suomi, venäjä. [Sinun oppaasi Suomessa \(infofinland.fi\)](#)
- Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma ja Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille. Opetuslautakunta 13.6.2022
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylopservice/api/dokumentit/22782453>
- Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2022. Opetuslautakunta 10.5.2022. Vantaan kaupunki.
[Vantaan Varhaiskasvatussuunnitelma 2022](#)
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. OPH-700-2022
[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 \(opintopolku.fi\)](#)

7.3 LISÄTIETOA LUKUUN 4 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN VARHAISKASVATUS

- Alisaari, Jenni. Artikkel: Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/monikielisyyden_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Alkusanat. <https://nsmsuomi.cloud18.hostingpalvelu.fi/mitka-65-sanaa/alkusanat-suomeksi/>

- Arvola, Outi. Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. 2021. Turun yliopiston julkaisuja. Väitöskirja.
<https://www.utupub.fi/handle/10024/152202>
- Dialogitaitaja. Materiaalia dialogikasvatukseen. Ikonen, E. & Vainio, S. (toim.) 2016
<https://www.pearltrees.com/s/file/preview/139686349/Dialogitaitajaverkkomateriaaliavaajaklikkaa.pdf>
- DIVED Kielitietoinen varhaiskasvatus – Sukella kieleen ja kulttuuriin <http://dived.fi/kielitietoinen-varhaiskasvatus/>
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus 2014
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Esiopetuksen ja valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma [https://vantaa.sharepoint.com/sites/Esiopetus/SitePages/Lapsen-esiopetuksen-oppimissuunnitelma-\(LEOPS\).aspx](https://vantaa.sharepoint.com/sites/Esiopetus/SitePages/Lapsen-esiopetuksen-oppimissuunnitelma-(LEOPS).aspx)
- Helmet [https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Mika_on_selkokirja\(196398\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Mika_on_selkokirja(196398))
- Juhlakalenteri. <http://www.juhlakalenteri.fi/>
- Karvin pitkittäistutkimus. 2018. <https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/pitkittaisarviointi/>
- Kasvua katsomuksista -sivusto <https://evl.fi/kasvuakatsomuksesta>
- Lastikka Anna-Leena. 2019. Culturally and linguistically diverse children's and families' experiences of participation and inclusion in Finnish early childhood education and care. Licensiaattityö. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019102835162>
- Kehittyvän kielitaidon asteikko, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (tukiaineisto) https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/wp-content/uploads/2019/09/Kehittyvan-kielitaidon-asteikko_OpH.pdf
- Kehittävä palaute. Reunamo Education. 2020. <https://vantaa.sharepoint.com/sites/Varhaiskasvatuksenintranet/SitePages/Kehitt%C3%A4v%C3%A4n-palautteen-tuloksista-tallenteet-hy%C3%B6dynnett%C3%A4viksi.aspx>
- Kielinuppu. <https://www.kielinuppu.fi/>
- Kielestä koppi – oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen. 2020. Turun yliopisto. <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/wp-content/uploads/sites/179/2021/02/Kielest%C3%A4-koppi-oppimateriaali.pdf>
- Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu. Opetushallitus.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kielitietoinen-opetus-kielitietoinen-koulu>

- Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa. KieliPeda-työväline. Turun yliopisto. 2020. [Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa, KieliPeda -työväline](#)
- Kivistö, Outi. Katsomusten aarrelaatikko – materiaali Vantaan varhaiskasvatukselle katsomuskasvatuksen toteuttamiseksi varhaiskasvatuksen arjessa. 2019. Diak AMK. Oppinäytetyö. <https://www.vantaanseurakunnat.fi/documents/1087002/13540250/Katsomusten+aarrelaatikko+-menetelm%C3%A4+katso-muskasvatukseen/70a22d51-7db3-1d7b-e48f-2384a2175da1>
- Kuinka kieltä opitaan. toim. P. Pietilä & P. Lintunen. 2015. Gaudeamus.
- Kulttuuri-identiteetti & kasvatusta – Kulttuuriperintökasvatusta kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintökasvatusta seuran julkaisu 8. 2014. [Kulttuuri-identiteetti & kasvatusta – Kulttuuriperintökasvatusta kotoutumisen tukena \(kulttuuriakaikille.fi\)](#)
- Kulttuurien vuosikello. <http://www.kulttuurinvuosikello.fi/>
- "Iso palapelihän se on": inklusiivisen varhaiskasvatusta johtaminen. Hanna Tuominen. 2019. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63209/URN%3aBNB%3afi%3ajyu-201903191893.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatusta. Nurmilaakso & Välimäki (toim.). Unigrafia oy –Yliopistopaino. Helsinki 2011
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>
- Lapsi oppii -videot. Väestöliitto. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLP9tu512V7j36ZJEVNdgo5L5Y4L-KRe4P>
Saataavilla suomen-, englannin-, venäjän- ja arabiankielisinä.
- Lukuliike <https://lukuliike.fi/>
- Lue lapselle <https://luelapselle.fi/>
<https://luelapselle.fi/esitteet-eri-kielilla/>
- Materiaalia ja ajankohtaista tietoa kulttuuri- ja katsomustietoisesta kasvatusta tueksi <https://dialogikasvatus.fi/>
- Miten vuorovaikutus ja kieli kehittyvät? Papunet. <https://papunet.net/tietoa/miten-kommunikointi-ja-kieli-kehittyvat>
- Monikielisyys - arvokas voimavara –esite. Kielet: viro, vietnam, somali, albania, venäjä, turkki, arabia, kurdi, englantia ja suomi.

- Mucca-hanke: Homma hanskassa -opas
<https://docplayer.fi/5281633-Homma-hanskassa-paivakodin-monimuotoisuus-rik-kautena.html>
- Oman äidinkielen merkitys -esitteet. Turku. <https://blog.edu.turku.fi/monikulttuuri-nenopetus/oman-aidinkielen-merkitys-esitteet/>
- Ota koppi -ohjelma
[Ota koppi: Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Helsingissä - Helsinki oppii - Helsingin kaupunki](https://www.helsinki.fi/kulttuuri/otakoppi)
- Papunet, selkouutiset <https://selkosanomat.fi/kuva/>
- Perusopetuksen oppimistulosten pitkittäisarviointi. Karvi. <https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/perusopetuksen-oppimistuloksien-pitkittaisarviointi-ensimmainen-vaihe/>
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteet 2015. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2015:49.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Poulter, Ubani, Laine, Kallioniemi. Lapsenkokoinen katsomuskasvatus. Lasten keskus. 2021
- Aerila, Kauppinen. Kirjasta kaveri. PS-Kustannus. 2021
- Sadutus
<https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
<http://www.taksivarkki.fi/tv/wp-content/uploads/2011/07/Mango-2.-painos.pdf>
Suujumppa
<https://www.yumpu.com/fi/document/view/38434765/satu-kieliukosta>
- Sanasäkki
<https://www.theseus.fi/handle/10024/125495>
<https://docplayer.fi/47619162-Maaginen-sanasakki-tuokioiden-mallinnus.html>
- Selkokeskus <https://selkokeskus.fi/>
- Suosituskortit maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden kanssa toimiville
[https://www.socca.fi/lapset_perheet_ja_lastensuojelu/aiempi_lasten_ja_perheiden_palvelujen_kehittaminen/lapsen_paras - yhdessä enemmän - hanke %28lape%29 2017-2018/maahanmuuttajatyön suosituskortit](https://www.socca.fi/lapset_perheet_ja_lastensuojelu/aiempi_lasten_ja_perheiden_palvelujen_kehittaminen/lapsen_paras_-_yhdesa_enemman_-_hanke_%28lape%29_2017-2018/maahanmuuttajatyon_suositukskortit)

- Tunne kieli -sivusto <https://sites.google.com/jyu.fi/tunne-kieli-verkkomateriaali/etusivu>
 - [Tunne kieli - Kielten makupaloja \(google.com\)](#)
- Toward a Theory of Instruction. Bruner, J. S. 1966. Harward University Press.
- Tähtijengi 1–2 maksuton materiaali S2-opetukseen <https://dialogikasvatus.fi/material/1-2-kirja/>
- Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen esi- ja perusopetuksessa. Opetushallitus. Ohje.19.9.2022 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189009_ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_seka_esiopetuksen_katso_0.pdf
- Vantaan seurakunnat -sivusto <https://www.vantaanseurakunnat.fi/info-ja-asiointi/yhteistyokumppaneille/kasvatusyhteistyoyhteistyokumppanina-paivakodit>
- Varhaiskasvatuslaki 2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp445972800>
- Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Karvi 24:2018. https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_2418.pdf
- Varhaiskasvatus-suunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi – Varhaiskasvatus-suunnitelmien käyttöönotto ja sisällöt. Karvi 2018. https://karvi.fi/app/uploads/2018/08/Varhaiskasvatussuunnitelman-toimeenpanon-arviointi_2018.pdf
- Vuorotellen - opas vuorovaikutuksen ja kielenkehityksen alkuvaiheisiin. Tikoteekki. 2007. Kielet: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, pohjois-, inarin- ja koltansaame. <https://papunet.net/tietoa/oppaat>
- Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma ja Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille. Opetuslautakunta 13.6.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/22782453>
- Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Opetuslautakunta 10.5.2022. Vantaan kaupunki. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. [Vantaan Vasu \(sharepoint.com\)](https://vantaanvasu.sharepoint.com)
- Varhaiskasvatuslaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Haapsalo, T. et al. (toim.) Lasten Keskus. 2017.
- Yhteisymmärrysviikko www.yhteisymmarrysviikko.fi

7.4 LISÄTIETOA LUKUUN 5 TÄRKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ

- Hallintolaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
[Hallintolaki 6.6.2003/434, § 26](#)
- Kielilaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Kotouttamislaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Maahanmuuttovirasto. www.migri.fi
- Oleskelulupatyypit <https://migri.fi/oleskelulupatyypit>
- Pakolaisneuvonta ry (Lisätietoa turvapaikanhakijoista ja pakolaisten vastaanottamisesta) <https://www.maailma.net/organisaatiot/pakolaisneuvonta>
- Pakolaisapu [Materiaalit - Suomen Pakolaisapu](#)
- Ulkomaalaislaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

7.5 LISÄTIETOA LUKUUN 6 ERITYISTILANTEITA

- Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. 2016. Ihmisoikeusliitto. https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netti-002.pdf
- Lastensuojelun käsikirja
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-lapsen-vieminen-sota-alueelle>
- Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut. 2015.TEM
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75031/TEM-jul_40_2015_web_09062015.pdf?sequence=1
- Rakentavaa vuorovaikutusta. 2017. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/rakentavaa-vuorovaikutusta>
- Resilienssiä rakentamassa -demokratiakasvatuksen tueksi. 2020. Opetushallitus.
<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/resilienssia-rakentamassa-demokratiakasvatuksen-tueksi>
- Tietoa traumatisoitumisesta ja sen tunnistamisesta
<http://www.traumajaoppiminen.fi/>

- Traumaterapiakeskus
<http://www.traumaterapiakeskus.com/>
- Suojellaan lapsia [Aineistopankki – Suojellaan Lapsia](#)
- Turvapaikkaa hakevien lasten mielenterveys (ARTIKKELI)
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96302.pdf>
- Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa. Ihmisoikeusliitto ry • KokoNainen-projekti, Helsinki. 2004.
https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttojen_ja_naisten_ym-parileikkaus_Suomessa_Suositus_sosiaali_ja_terveydenhuollon_henkilostolle_IOL_2011.pdf
- [Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen \(FGM\) estämisen toimintaohjelma - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#) STM 03.03.2021
- Esitteet tyttöjen ja naisten ympärileikkaus löytyvät suomen, ruotsin, englannin, somalin, ranskan, arabian ja kurdin kielillä.
<https://migri.fi/esitteet-ja-julkaisut#terveys>
- Väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa. 2019. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/196361_oph_ekst-remismi_varhaiskasvatus_2019.pdf

7.6 AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA

- Aerila Juli-Anna & Kauppinen Merja 2021. Kirjasta kaveri – sytykkeitä lukijaksi kasvamiseen. PS-kustannus
- Arnold, C. (Edited) 2013. Young Children Learning Through Schemas. Deepening the Dialogue about Learning in the Home and in the Nursery.
- Arvola, Outi. Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. 2021. Turun yliopiston julkaisuja. Väitöskirja.
<https://www.utupub.fi/handle/10024/152202>
- Bruner, J. S. Toward a Theory of Instruction. 1966. Harward University Press.
- Duncan, R., Purpura, D. & Schmitt, S. 2017. Examining the Relations Between Executive Function, Math, and Literacy During the Transition to Kindergarten: A Multi-Analytic Approach
- Esteetöntä viestintää yhteinen asiamme. Arjen käytäntöjä ulkomaalaistaustaiset ihmiset. DVD & opas. 2015. Avainsäätiö.

- Gyekye, Marjaana & Kurki, Riikka & Muukkonen, Minna. Avainsanoja S2 Opettajan opas. 2009. Sanoma Pro.
- Gyekye, Marjaana & Thurin, Nina. Varhaiskasvatuksen kuvasanasto. 2020. Opetushallitus.
- Haapsalo Tiina, Petäjä Heljä, Vuorelma-Glad Päivi, Sanden Mirva, Pulkkinen Hanna, Tahvanainen Ilkka, Saarinen Erja (toim). 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Lasten keskus.
- Halme, Katjamaria & Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Sanoma Pro.
- Harju, Heidi. Kielitaito puhkeaa kukkaan. 2006. Folkhälsan.
- Hassinen, Sirje 2005: Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Finn Lectura.
- Honko, Mari. Alakouluikäisten leksikaalinen tieto ja taito: toisen sukupolven suomi ja S1-verrokki. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 2013
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/94544>
- Jäske, Maaria & Kuosma, Kirsi 2012: Erilaisuus osana yhtenäisyyttä. Ideaopas kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen tukemiseen esiopetuksessa.
- Kansalliset juhlat sekä kristinuskon, juutalaisuuden, islamin, buddhalaisuuden, hindulaisuuden ja Krishna-tietoisuuden tärkeimmät juhlat. <http://www.juhlakalenteri.fi/>
- Karlsson, L. & Riihelä, M. 1993. Ajattelu alkaa ihmetyksestä. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Karvonen, P. 2006. Tarinan kertojat. Iloa ja leikkiä kieleen, liikkumiseen ja laskemiseen. Jkl: Erilaisten oppijoiden liitto ry.
- Kuosma, Kirsi & Jäske, Maaria. 2012. Erilaisuudesta samanlaisuuteen: Ideaopas suvaitsevaisuuden tukemiseen esiopetuksessa.
- Kulttuuri-identiteetti & kasvatus Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. 2014. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. https://www.kulttuuriakille.fi/doc/monikulttuurisuus_kansio/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Kotka, Riika 2007: Kaiken maailman juhlat. Pieni karhu.
- Lappalainen, Ulla 2010: Aamu-Suomen kielen kuvasanakirja -sarja. Opetushallitus.
- Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Nurmilaakso, Marja & Välimäki, Anna-Leena (toim.) 2013, 3. painos. THL.

- Lapsen oikeus pyhään -julistus Lapsen oikeus pyhään -julistus <https://uskot.fi/2018/02/lapsen-oikeus-pyhaan-uskot-foorum-julkilausuma-lapsen-oikeuksien-sopimuksen-juhlavuonna-2009/>
- Nissilä, Leena & Martin, Maisa & Vaarala, Heidi & Kuukka, Ilona 2014, 3.painos: Saako olla suomea? – opas suomi toisena kielenä opetukseen. Opetushallitus.
- Oma kieli kullan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen. Latomaa, Sirkku (toim.) 2007. Opetushallitus.
- Paavola, Heini & Talib, Mirja-Tytti 2010: Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. PS-kustannus.
- Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka. (toim.) 2015. Kuinka kieltä opitaan. Gaudeamus.
- Päiväkodista peruskouluun. Siirtymät varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen rajapinnoilla. Karila, Kirsti & Lipponen, Lasse & Pyhältö, Kirsti (toim.) Raportit ja selvitykset 2013: 17. Opetushallitus.
- Satu ystävältä. Salmela, Anna Liisa (toim.) 2003, 2. painos. Opetushallitus.
- Saracho, O. N. & Spodek, B. (Edited). 2009. Contemporary Perspectives on Mathematics in Early Childhood Education.
- Taskinen, Satu. Ne voi opita toisilta - kasvatustieteellinen design-tutkimus maahanmuuttajaoppilaiden osallisuutta edistävästä luokkakäytännöistä. Väitös. Lapin yliopisto. 2017 <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63013>
- Usko vapaasti – lausunto uskonnonvapaudesta http://www.ekumenia.fi/data/liitteet/usko_vapaasti_-_julistus_1542012.pdf
- Vaarala Heidi, Reiman Nina, Jalkanen Juha, Nissilä Leena. Tilanne päällä! Näkökulmia S2 -opetukseen. OPH. Oppaat ja käsikirjat 2016:1.

7.7 AIHEESEEN LIITTYVIÄ VIDEOITA

Sadusta Pedagogiikkaa –koulutus

[Varhaiskasvatuksen intranet -Sadusta pedagogiikkaa-](#)

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus <https://www.youtube.com/watch?v=9ZgNk-4Df2Y&t=3s>

KieliPedan käyttöönottokoulutus <https://www.youtube.com/watch?v=6WNoX0JA3s0>

Vantaan Lukunen -hanke

- [Vantaan Lukunen -Lumoudu lukemisesta hankkeen sivuilta löydät lukemisen merkityksestä kertovat videot albanian, arabian, somalin ja venäjän kielellä.](#)
- [Leikkimaailmoista kertovan videon löydät Lukunen -hankkeen nettisivuilta.](#)

Kielinappu [Kielinappu laulut ja opetusvideot tukevat suomen kielen oppimista.](#)

Osallisuus. OPH. [Opetushallituksen julkaisemissa lyhyissä videokoulutuksissa syvennyttään osallisuuden pedagogiikkaan eri näkökulmista.](#)

Lapsi oppii -videot. Väestöliitto [Väestöliitto on julkaissut myös Lapsi oppii -lyhytvideoita monikielisten perheiden lasten kielen- ja vuorovaikutuksen kehityksen tueksi.](#)

Opetushallituksen videoita kielten rikas maailma -oppimisen alueen toteuttamiseksi:

- Satuhetki ja sadutus <https://www.youtube.com/watch?v=MvGjESJ9zAY>
- Laulupiirtäminen <https://www.youtube.com/watch?v=qg1p4yrmQEo>
- Satuhieronta <https://www.youtube.com/watch?v=6dkxexU-Gg0>
- Myrkkysanaleikki <https://www.youtube.com/watch?v=-yl9X35b79Y>
- Monikielinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=8x7rAPUdNOA>
- Monikielinen ja -kulttuurinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=fcPStelZAMc>
- Kielitietoinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=hEUngDhbmI>
- Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa <https://www.youtube.com/watch?v=2bdcUEQBL2E>
- DivEd -sukella kieleen ja kulttuuriin <https://www.youtube.com/watch?v=QV6EsxYArGE>
- Merirastin päiväkodin kielivideo <https://www.youtube.com/watch?v=l1guMThEsy4>

Teaching in Language Rich Classrooms

- <https://www.youtube.com/channel/UCuznjX7nkcDqDwUJpzlYWsw>
- Linguistic Diversity in Vantaa, Finland <https://www.youtube.com/watch?v=pGZikeklCBQ>

7.8 TULOSETTAVAT LIITTEET

Liite 1 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen vuosikello

1.1 Päiväkodin johtajan ja kieli- ja kulttuurikoordinaattorin välisen yhteistyön vuosikello

Liite 2 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Liite 3 Varhaiskasvatuksen menetelmiä lapsen äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseksi

3.1 Varhaiskasvatuksen menetelmiä lapsen äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseksi ruotsi

Liite 4 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä suomi

4.1 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä ruotsi

4.2 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä venäjä

4.3 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä englanti

Liite 5 Kysymyksiä lapsen äidinkielen/-kielten osaamisen selvittämiseksi

Liite 6 Huoli suomen kielen taidon kehittymisestä varhaiskasvatuksessa

Liite 7 Huoli suomen kielen taidon kehittymisestä esiopetuksessa

Liite 8 Ensimmäisten varhaiskasvatusvuosien tavoitteet

Liite 9 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä

9.1 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä ruotsi

9.2 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä englanti

Liite 10 Valmistava opetuksen prosessi 6-vuotiaille syksy

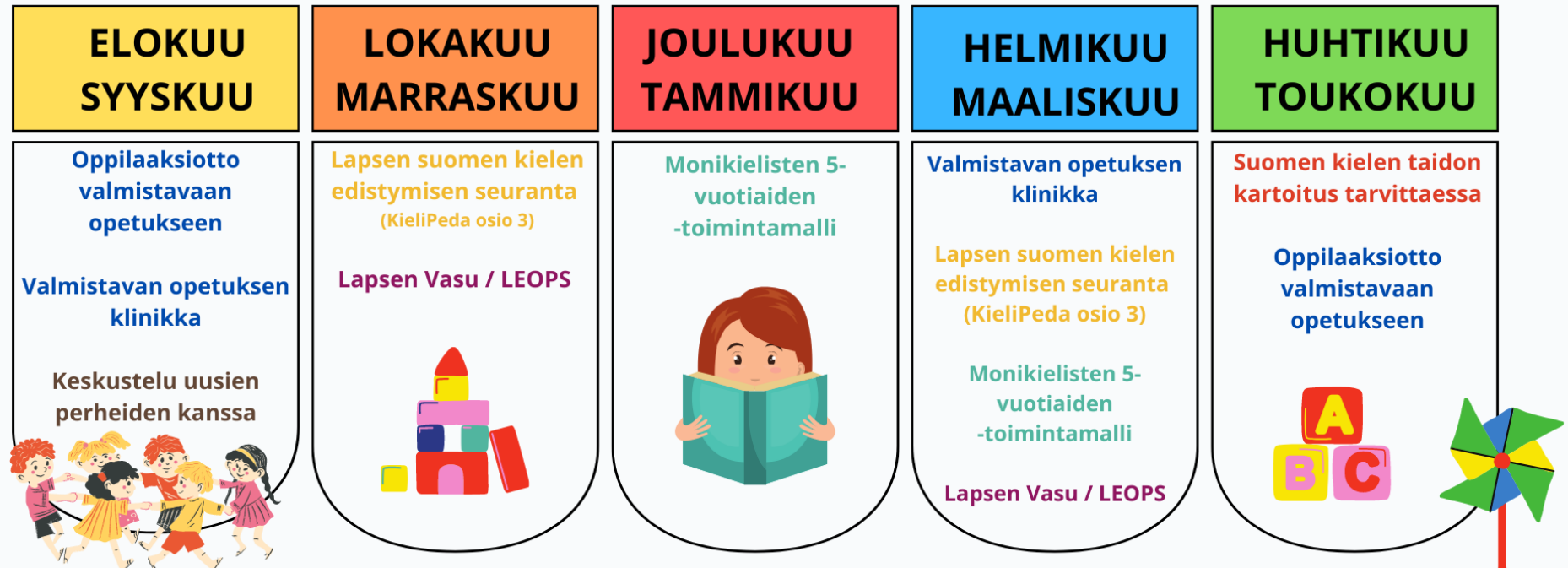
Liite 11 Valmistava opetuksen prosessi 6-vuotiaille kevät

Liite 12 6-vuotiaiden valmistavan opetuksen vuosikello

Liite 13 Vuorovaikutuksellinen sadunlukeminen juliste

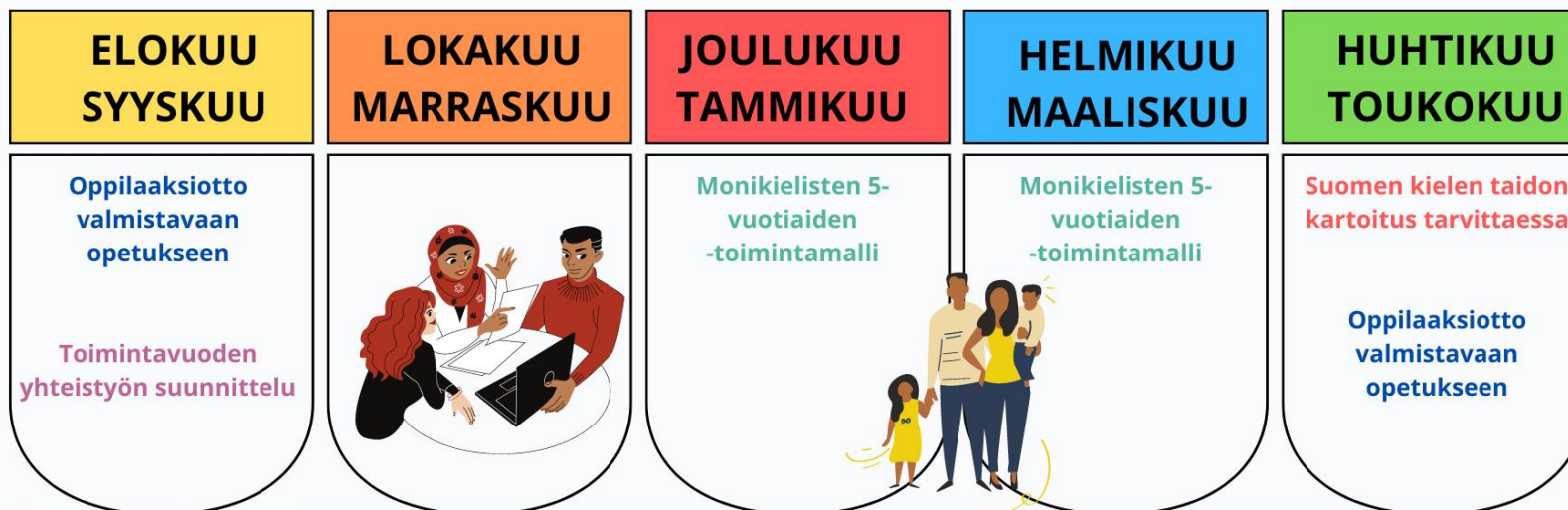
Liite 14 Monikielinen juliste lukemisen merkityksestä

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen vuosikello

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen toimintakulttuurin kehittäminen KieliPeda ja kriteeristöä hyödyntäen
Suomi toisena kielenä -opetuksen toteutus
Osaamisen kehittäminen
Kuluvan toimintavuoden valmistavan opetuksen päätöksiä tehdään huhtikuun loppuun asti

Päiväkodin johtajan ja kieli- ja kulttuurikoordinaattorin vuosikello

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen toimintakulttuurin kehittäminen KieliPedaa ja kriteeristöä hyödyntäen

Suomi toisena kielenä -opetuksen toteutuksen suunnittelu

Oppimisympäristöjen kehittäminen

Osaamisen kehittäminen

Kuluvan toimintavuoden valmistavan opetuksen päätöksiä tehdään huhtikuun loppuun asti

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Tunnistetaan kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa
- Arvostetaan kaikkia lasten käyttämiä kieliä
- Eri kielet näkyvät oppimisympäristössä luontevasti
- Tunnistetaan eri kieliin kohdistuvia asenteita ja keskustellaan niistä
- Annetaan mahdollisuus lasten omien kielisten resurssien monipuoliseen käyttöön
- Tehdään konkreettisia kielitekoja (vietetään Satakielipäivää, sovitaan viikon tai kuukauden kieli, jolla opetellaan esim. tervehdykset, viikonpäivät yms. sekä tutustutaan murteisiin)

Kielitietoinen henkilöstö

- Ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa.
- Ymmärtää oman äidinkielen osaamisen merkityksen toista kieltä opeteltaessa.
- Keskustelee oman äidinkielen tai -kielten sekä toisen kielen kehittymisen vaiheista huoltajien kanssa.
- On tietoinen omasta tavastaan käyttää kieltä
- Rakentaa vuorovaikutusta, joka takaa kaikkien lasten osallisuuden
- Opettaa kuhunkin oppimiskokonaisuuteen liittyvää sanastoa.

Kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Edistetään kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteistä näkymistä osan lapsiryhmän arkea ja juhlaa
- Tuetaan lapsen kulttuuri-identiteettien rakentamista tarjoamalla kokemuksia, tietoa ja taitoja eri kulttuuriperinnoista esim. leikkien, ruokailuhetkien ja juhlien avulla
- Huomioidaan, että vuorovaikutustaidoilla, kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille
- Huomioidaan, että toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin sekä katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista
- Tuetaan lasta myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön
- Rohkaistaan lasta tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin
- Toimitaan mallina lapsille erilaisten ihmisten myönteisessä kohtaamisessa.
- Henkilöstöllä on taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky pohtia omia arvoja ja asenteita

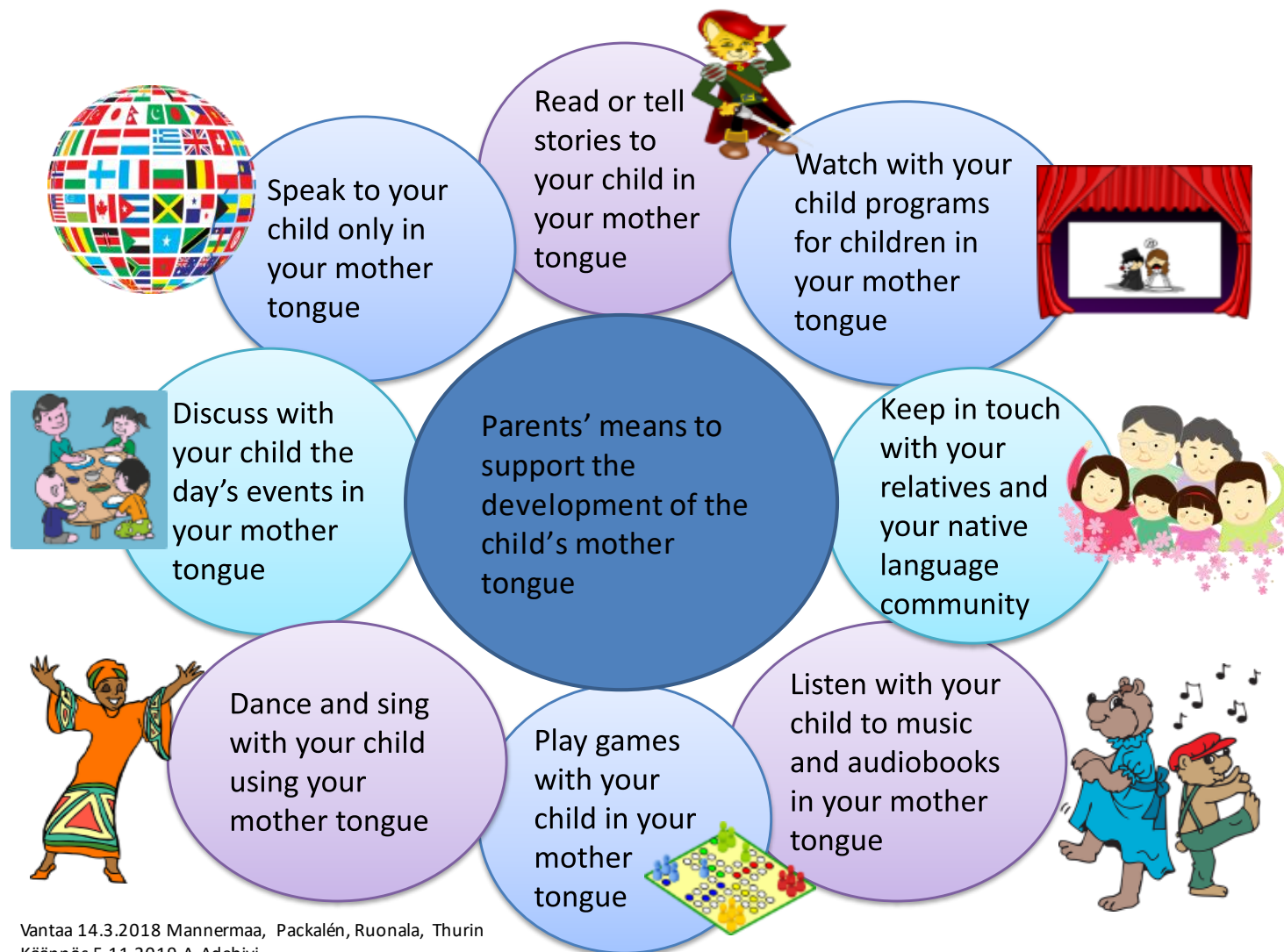
Liite 3.1 Småbarnspedagogikens metoder för att förstärka barnets modersmål / språk- och kulturidentitet

Liite 4.1 Föräldrarnas sätt att stöda utvecklingen av modersmålet / mådersmålen

Vantaa 14.3.2018 Mannerman, Packalén, Ruonala, Thurin
Käännös 5.11.2019 A. Adebisi

Vantaa 14.3.2018 Mannermaa, Packalén, Ruonala, Thurin
Käännös 2019 N.Sidelnikova

KYSYMYKSIÄ LAPSEN ÄIDINKIELEN / -KIELTEN OSAAMISEN SELVITTÄMISEKSI

ALLE 3-VUOTIAS

- ONKO LAPSI KIINNOSTUNUT, KUN KERROT HÄNELLE JOTAIN?
- OSAAKO LAPSI OSOITTAA NIMETTYÄ ASIAA?
- NOUTAANKO LAPSI PYYDETYN ESINEEN?
- OPPIIKO LAPSI KOKO AJAN UUSIA SANOJA?

3-4 -VUOTIAS

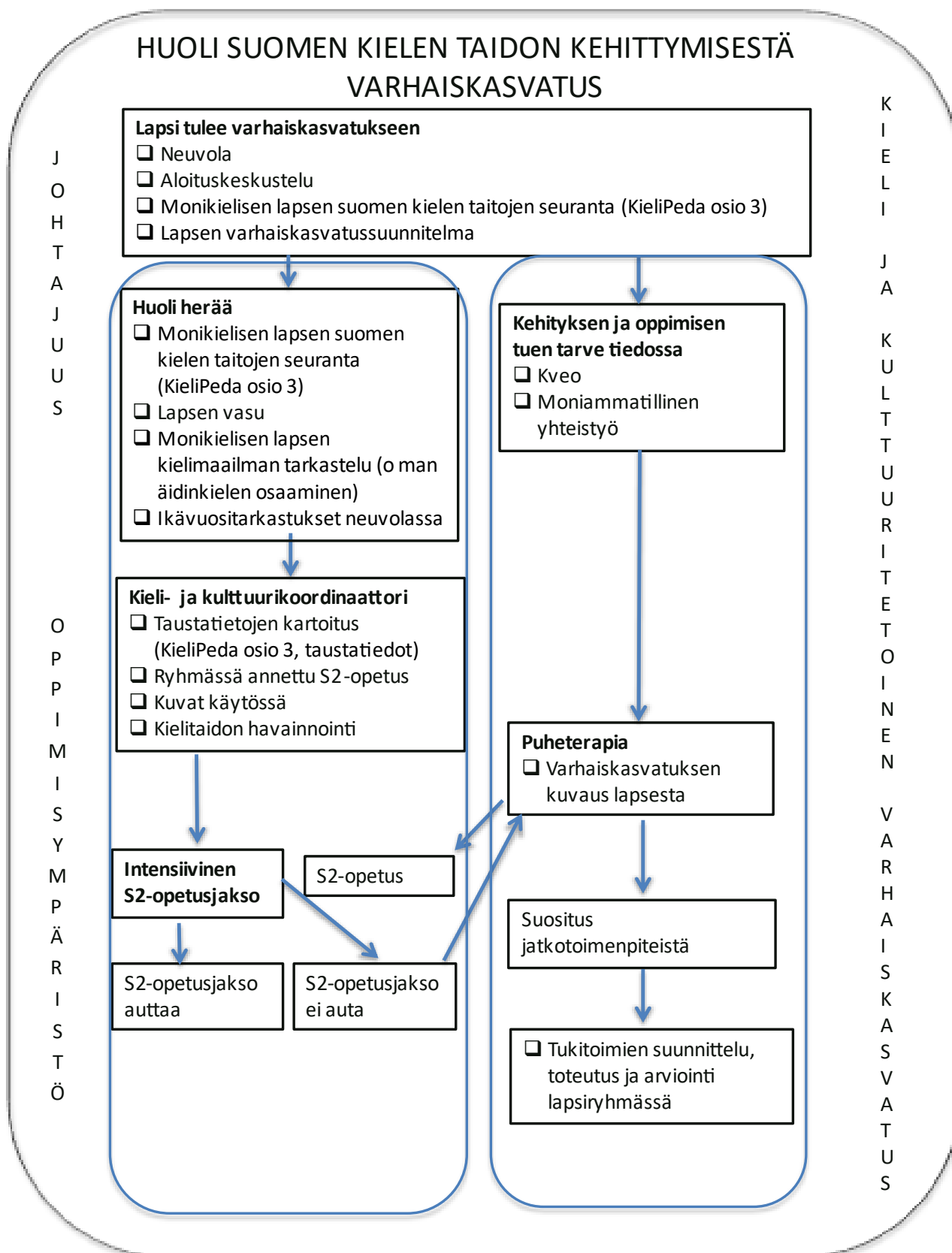
- JAKSAAKO LAPSI KUUNNELLA KUVAKIRJAA?
- LEIKKIIKÖ LAPSI MIELELLÄÄN MUIDEN LASTEN KANSSA?
- PYSTYYKÖ LAPSI NOUDATTAMAAN KAKSIOSAISTA OHJETTA, KUTEN "RIISU VAATTEET JA VIE NE KYLPYHUONEESEEN"?
- KERTOOKO JA KYSELEEKÖ LAPSI MIELELLÄÄN ASIOITA?

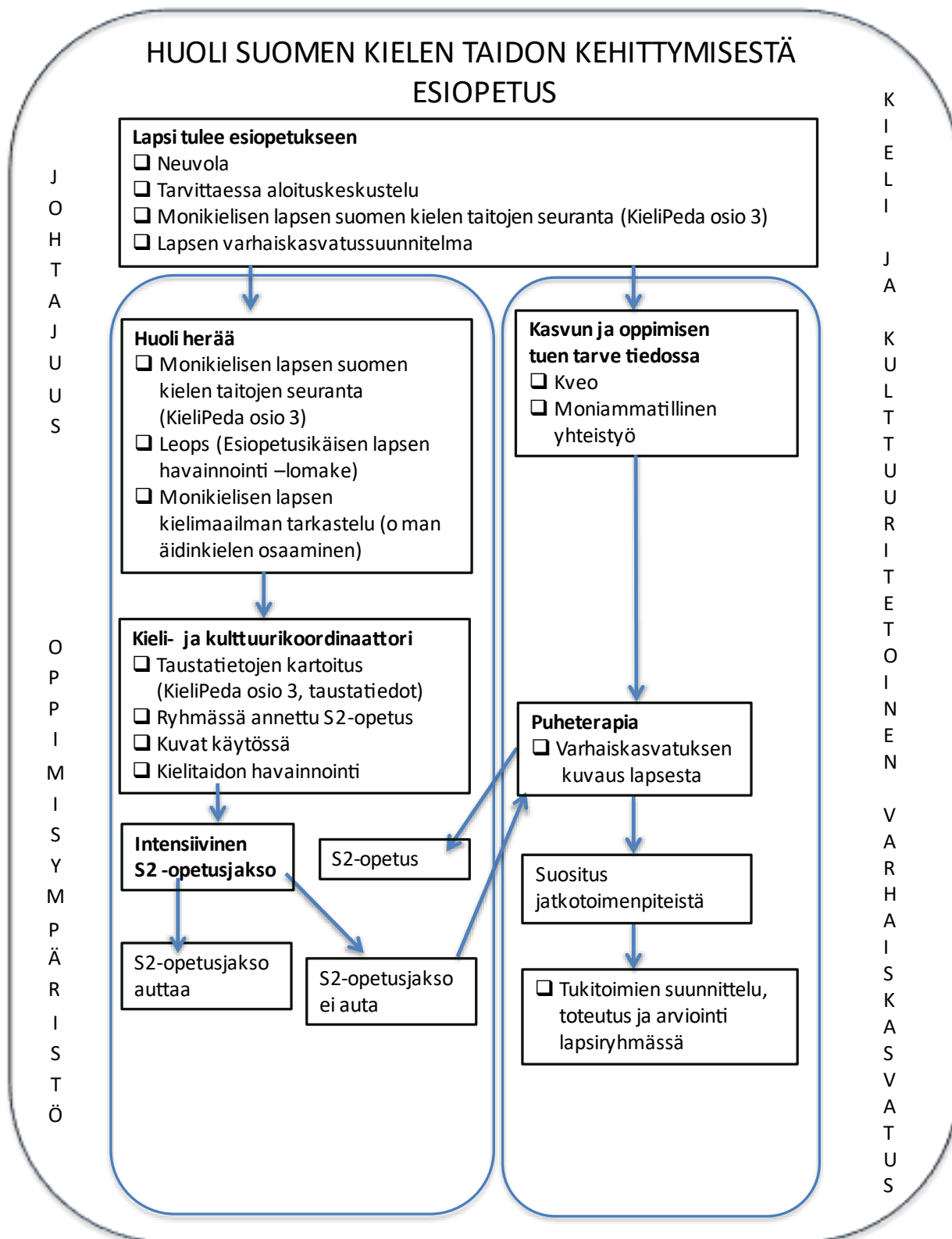

5-6 -VUOTIAS

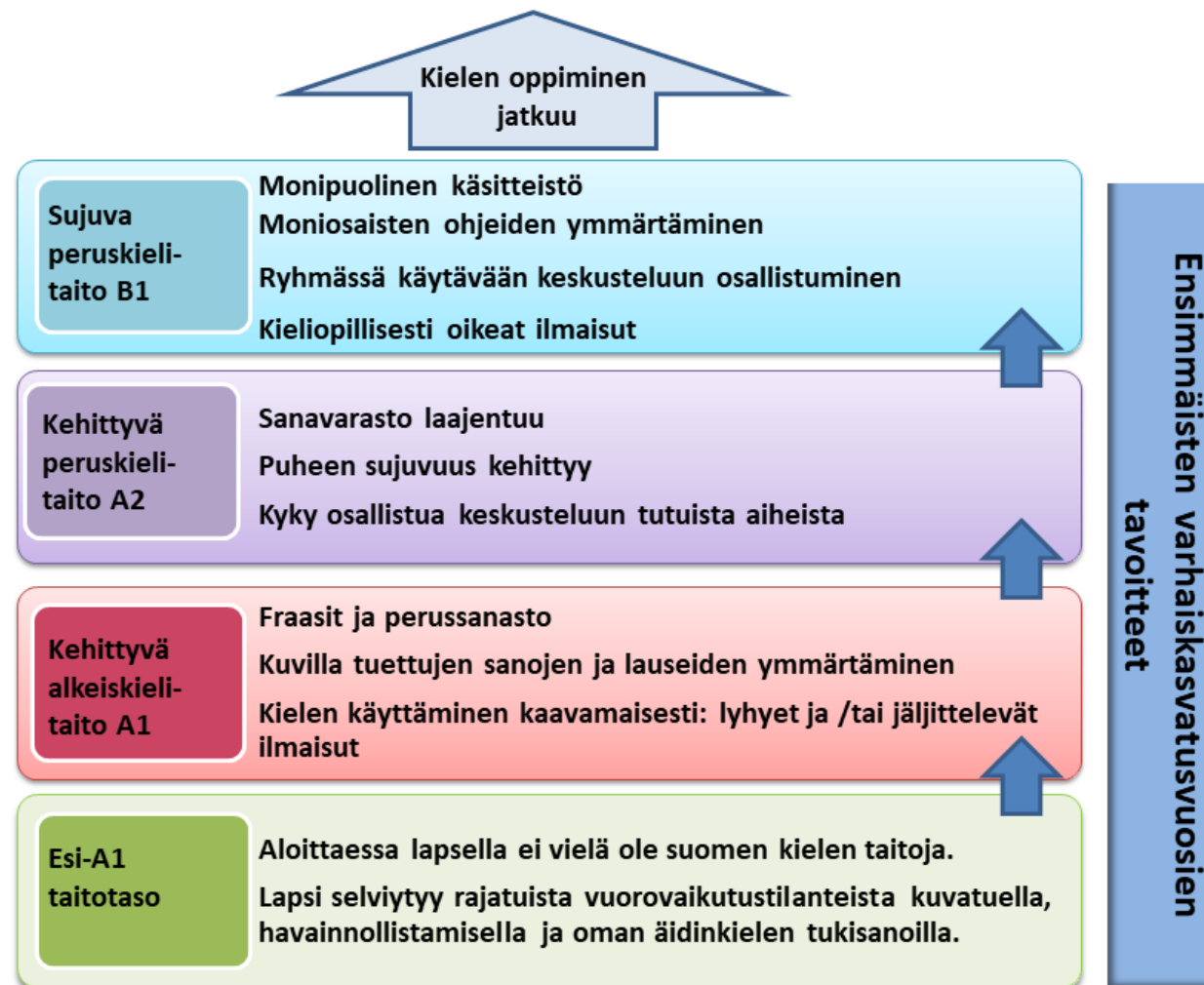
- KUNTEELEEKÖ JA OSALLISTUUKO LAPSI KESKUSTELUUN?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI KAIKEN MITÄ HÄNELLE PUHUT?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI AJAN JA PAIKAN MÄÄREITÄ?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI, ETTÄ ASIAT JA ESINEET VOIDAAN LUOKITELLA ERILAISIKSI RYHMIKSI?
- YMMÄRTÄVÄTKÖ VIERAAT LAPSEN PUHETTA?
- OSAAKO LAPSI SANOA KAIKKI ÄÄNTEET OIKEIN?
- PUHUUKO LAPSI SUJUVASTI?

KYSYMYKSET POHJAAVAT EUROOPPALAISIN OPIOLIN KYSYMYKSIIN
5/2021 M. THURIN

Vantaa 15.6.2022 Partanen, Pennanen, Ruonala, Thurin

S2-opetus

Sanastot

Minä, koti, perhe
Tunnesanasto
Leikkisanasto
Päiväkotisanasto
Vaatteet
Kehonosat
Ruoka, ruokailu
Eläimet
Värit
Lukukäsitteet
Matemaattiset käsitteet
Lähiympäristö
Ammatit

Kielenkäyttö

Verbit
Adjektiivit
Eri lausetyypit (kysymyslauseet,
kieltolauseet)
Sijaintia ja aikaa kuvaavat käsitteet
Toimintaohjeen noudattaminen
Puheen tuottaminen
Kertova puhe

Undervisning i S2

Vokabulärer

Jag, hemmet, familjen

Den emotionella
vokabulären

Lekens vokabulär

Dagisvokabulär

Kläder

Kroppsdelar

Mat, måltider

Djur

Färger

Talbegrepp

Matematiska begrepp

Närmiljö

Yrken

Språkbruk

Verb

Adjektiv

Olika satstyper (frågesatser, nekande
satser)

Begrepp som beskriver rum och tid

Att följa instruktionerna

Att producera tal

Berättande tal

Finnish as a second language (S2) teaching

Glossaries

Me, home, family
Glossary for emotions
Glossary for playing
Glossary for ECEC centre
Clothes
Body parts
Food, eating
Animals
Colours
Number concepts
Mathematical concepts
Immediate surroundings
Professions

Use of language

Verbs
Adjectives
Different sentence types
(question sentences, negative
sentences)
Concepts describing location
and time
Following operating instructions
Speech production
Narrative speech

VALMISTAVA OPETUS 6-VUOTIAILLE

SYKSY

- ☐ Huoltajien tapaaminen
- ☐ Valmistavan opetuksen päätöksen valmistelu ja päätöksenteko
- ☐ Esiopetusikäisen lapsen havainnointi
- ☐ Valmistavan opetuksen toteuttaminen inklusiivisesti (4h esiopetusta + 1h suomen kielen opetusta)
- ☐ Toimintasuunnitelma
- ☐ Oppilashuolto
- ☐ KieliPeda (osio 3)
- ☐ Lapsen itsearviointi-lentokone
- ☐ Lapsen valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma
- ☐ Kieli- ja kulttuurikoordinaattori konsultoi valmistavan opetuksen opettajia

Valmistavan
opetuksen
klinikka
elokuussa

Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille lapsille, joiden suomen kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esiopetusryhmässä opiskelemiseen (Perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2015, OPH)

VALMISTAVA OPETUS 6-VUOTIAILLE

KEVÄT

- ☐ KieliPeda (osio 3)
- ☐ Valmistavan opetuksen oppimissuunnitelman päivittäminen
- ☐ Valmistavan opetuksen klinikka
- ☐ Esiopetusikäisen lapsen havainnointi
- ☐ Valmistavan opetuksen opettajan ja huoltajien välinen keskustelu Eskarista Ekalle -tiedonsiirtoa varten
- ☐ Eskarista Ekalle –tiedonsiirto kouluun
- ☐ Eskarista Ekalle -tiedonsiirron yhteydessä toimitetaan koululle huoltajien luvalla
 - ☐ Eskarista Ekalle -tiedonsiirtolomake
 - ☐ KieliPeda osio 3

Vireille

Valmistelu

Päätös

Tulevan toimintavuoden valmistavan opetuksen lasten päätösten valmistelu alkaa keväällä

- Huoltaja hakee esiopetukseen

- Koordinaattori, päiväkodin johtaja ja vo arvioivat lapsen valmistavan opetuksen tarpeen
- Valmistavaa opetusta järjestävän pk:n pkj järjestää huoltajien tapaamisen ja kutsuu koordinaattorin paikalle
- Pkj skannaa hakemuksen

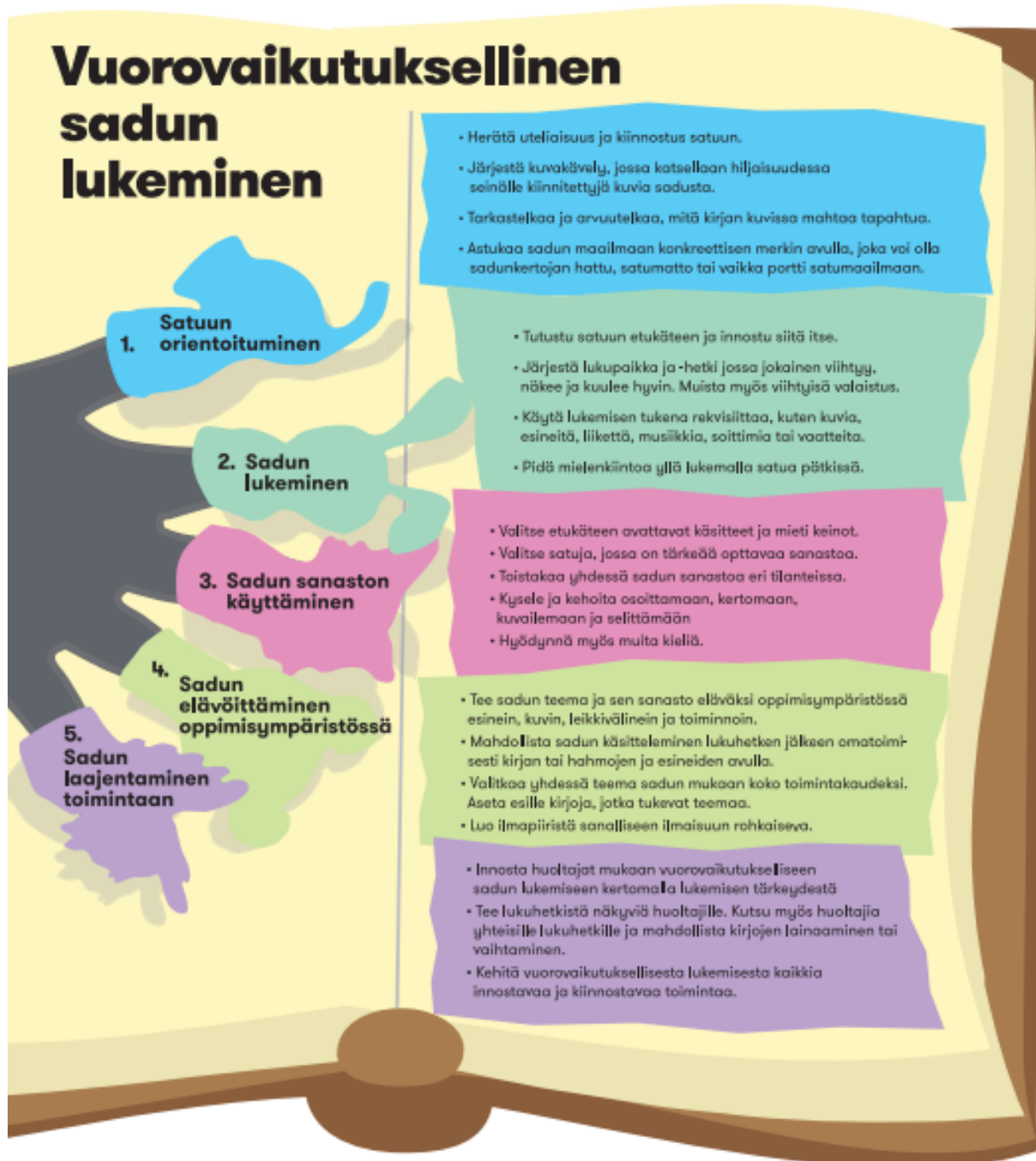
- Palvelusihteeri valmistelee päätöksen
- Päätöksen valmistavaan opetukseen 6-vuotiaille ottamisesta tekee varhaiskasvatuspäällikkö

6-vuotiaiden valmistavan opetuksen vuosikello

ELOKU SYYSKU	LOKAKU MARRASKU	HELMIKU MAALISKU	HUHTIKU TOUKOKU
Oppilaaksiotto valmistavaan opetukseen Huoltajan tapaamisen toteuttaa valmistavaa opetusta järjestävän päiväkodin johtaja Valmistavan opetuksen hakemukset skannattuna 15.9. mennessä (valmistavanhakemukset@vantaa.fi) Valmistavan opetuksen klinikka Alkukeskustelu uusien perheiden kanssa	Lapsen suomen kielen edistymisen seuranta (KieliPeda osio 3) LEOPS 	LEOPS tiedonsiirtoklinikka Lapsen suomen kielen edistymisen seuranta (KieliPeda osio 3) LEOPS	Eskarista Ekalle -tiedonsiirto ja KieliPeda osio 3 (huoltajien luvalla siirto kouluun) Suomen kielen taidon kartoitus tarvittaessa (kieku) Tulevan toimintavuoden oppilaaksiotto valmistavaan opetukseen

Valmistavan opetuksen (5h) suunnittelu, toteutus ja arvionti
Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen toimintakulttuurin kehittäminen KieliPeda ja kriteeristöä hyödyntäen
Suomi toisena kielenä -opetuksen toteutus
Osaamisen kehittäminen
Kuluvan toimintavuoden valmistavan opetuksen päätöksiä tehdään huhtikuun loppuun asti

Vantaa 21.6.2022 Partanen, Pennanen. Ruonala, Thurin

اقرأ بصوت عال
Read out loud Mii lohkak jitnosit
Luemme ääneen
Lexojmä me zē tē lartē ЧИТАЕМ вслух
Kar baan u akhrinaynaa **Vi lāser högt**

نختبر المشاعر
Kohtaamme tunteet
Vi bemōter våra känslor Confronting our emotions
Mii vōldit dovdduid vuostā Испытываем чувства
Jemi tē sinqertē nē lidhje me emocionet tona
Dareenkeenna daacad baan u nahay

OLLAAN YHDESSÄ

Luomme turvaa
Creating a sense of security نصنع جو آمن
Mii leat oadjebasat **Vi skapar trygghet**
Nabadgelyo ayaan is dareensiinaaynaa
чувствуем себя в безопасности
Tē ndjehemi tē sigurtē

Closeness
Olemme lähekkäin
Närhet вместе
Mii leat ovttas نحن قريبون
Jemi pranē njērt-tjetrit
Waa isu dhownahay

Describe Govvidan
Pērshkruaj **Kuvalien** описываю
Sawir baan ka bixinaynaa
أصف **Jag beskriver**

أصوخالان Govvahan
Kuvittelen воображаю
Maskaxdaan ka qiyaasanaynaa
Jag föreställer mig
Imagine Imaginoj

OIVALLAN JA KERRON

أستمع Asmeec
Dēgjoj Kuuntelen
Waan dhegeysanaynaa
Guldalan **Jag lyssnar**
Listen

Krijoj historinē time
Luon oman tarinan أقوم بتأليف قصتي
создаю свою собственную историю
Jag skapar min egen berättelse
Sheekadayda anigaa samaysanaynaa
Hutkkan iežan muitalusa
Create my own story

Jag lāser på nytt أعيد القراءة
Read time and time again
Luen uudestaan
Akhriika waan ku celcelinaynaa
читаю снова и снова
Lexoj pēnēri Logan oddasit

Discuss
Keskustelen أتناقش
Waan la sheekaysanaynaa
Bisedoj **Jag diskuterar**
Sāgastan obcsykdau

TUTKIN JA OPIN

Kyselen أَسْأَلُ
Jag frågar Jearan Ask
Waan weydweydiinaynaa
أَسْأَلُ Pyes

Etsin Seek
Jag tar reda på Ozan
wuy Kārkoj أبحث
Waan raadinaynaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TUUSULA

Vantaa

Vantaa
Vanda